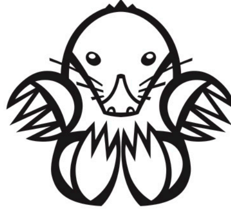

İMPARATOR
ve
KÖSTEBEK

ONUR AKYIL

EDEBİ ŞEYLER

EDEBİ ŞEYLER 061

Öykü 010

İmparator ve Köstebek / Onur Akyıl

Yayın Yönetmeni: Ali Özgür Özkarcı

Birinci Baskı: Kasım 2018

Editör: Zafer Zorlu
Kapak Düzenleme ve Sayfa Tasarımı: Selin Kalkan
ISBN 978-605-2325-39-1

Baskı: Çınar Matbaacılık
Maltepe Mah. Davutpaşa Cad. Güven Sanayi Çarşısı
C Clok No: 274-275 Topkapı / İstanbul
Sertifika No: 36305

©Edebi Şeyler 2018
Sertifika No: 22775
©Onur Akyıl
İmparator ve Köstebek - Edebi Şeyler 2018

Bütün yayın hakları saklıdır.
Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılan kısa alıntılar dışında yayıncının
yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Edebi Şeyler Arap Cami Mah. Yemeniciler Sok.
No: 50 Ömer Han K: 4 D: 4-5 Karaköy / İstanbul
Tel: (0212) 238 62 02 / E-posta: edebiseyler@gmail.com

Onur Akyıl

İmparator ve Köstebek

EDEBİ ŞEYLER

Onur Akyıl, 25 Ağustos 1980'de İzmir / Alsancak'ta doğdu.

Dokuz eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Sahne Sanatları Bölümü / Dramatik Yazarlık Ana Sanat Dalı / Dramaturgi Ana Bilim Dalı'ndan 2008 yılında 'Bernard Marie Koltes Oyunlarında Tematik Bağdaşım' isimli teziyle mezun oldu.

1999'dan bugüne değin *Varlık, Virgül, Ünlem, Akropol, Yaratım, Palto, Dize* v.b. birçok dergide çeşitli çalışmaları yayımlandı.

Necati Cumalı, Ali Rıza Ertan, Rıfat Ilgaz (Jüri Özel) ve Ergin Günçe (Övgüye Değer) şiir ödüllerini aldı.

Nihat Akkaraca Öykü Ödülü'nü 'Yalnızlık Yengen Olur' isimli dosyası ile kazandı.

Sırasıyla *Vietnam Mektubu* (Şiir), *Unutacak Kimse Yok* (Necati Cumalı Şiir Ödülü, Şiir), *Yalnızlık Yengen Olur* (Nihat Akkaraca Öykü Ödülü), *King* (Şiir), *Dün Gece Çok Gençtim* (Öykü) isimli kitapları yayımladı.

Şiirden Dergisi'nde, derginin çıkışından bu yana yayın kurulu üyesidir.

2011 yılından bugüne değin *Birgün Kitap* kolektifinde aktif görev almakta ve çeşitli başlıklarda yazılar yazmaktadır.

İçindekiler

İmparator ve Köstebek

I

İmparator geceyi düşünerek geçirdi. Sağlığının yerinde olması canını sıkıyordu. Tombul, kırmızı yanaklarını okşayıp durmuştu gece boyu. Koca imparatorlukta uyuyamayan tek insan olduğunu biliyordu. Çünkü bir ara odasının kapısını aralamış ve kapısında bekleyen muhafızlara bakmıştı. Muhafızlar uyuyorlardı. Açlıktan incecik kalmış iki muhafız, imparatorun odasının önünde yerde yatıyorlardı. Bu görüntü imparatorun canını iyice sıkmıştı. Haftalardır böyleydi bu durum. Başta uyuyan muhafızlara cezalar vermiş, kapısının önündeki muhafızları sürekli değiştirmişti. Fakat ne yaparsa yapsın, gece kudretini gösterdiğinde kapısının önündeki muhafızlar da ülkenin geri kalanı gibi uyuyordu. İmparator bu durumun önüne geçemeyeceğinin farkına varmıştı. Canı çok sıkılmasına rağmen elinden gelen bir şey yoktu.

Zamanla daha korkunç şeyler olmaya başladı. Ülkedeki insanlar sabahları uyanmakta zorlanmaya başladılar. İmparator gündüz uykularını yasaklamış, uyku işini gecenin bir parçası kılmaya çalışmıştı. Herkesin uyuyor olmasını öylesine kabullenmişti ki, bari yalnızca geceleri bütün bir ülke uykuya dalsın istiyordu. Ama olmadı. İmparatorun tek başına aldığı tüm önlemlere rağmen, insanlar fosur fosur uyuyorlardı.

Geceleri yalnızca, yalnızca imparator uyanıktı. Yalnız insanlar, muhafızlar mı? Uzun zamandır gecenin şarkıcıları olan baykuşların dahi sesi duyulmuyordu. İmparator baykuşların bile geceleri uyuyakaldığını anladı. Aslında anlamadı, bizzat gördü. Gecelerden bir gece, herkes uyuduğu için herhangi bir tehlike olmadığını düşünerek sarayın bahçesine çıkmış, sarayın küçük ormanında gezinmişti. Ağaçlar uyuyordu, kuşlar uyuyordu, baykuşlar uyuyordu, muhafızlar ve diğer saray ahalisi uyuyordu. İmparator elbette bir çözüm bulmak istiyordu bu duruma... Ama ne yapacağını, insanları, canlılığı nasıl uyandıracağını bilmiyordu.

Ve sonunda öyle bir gün geldi ki ülkedeki tüm canlılık yalnızca uyumaya başladı. Gecenin ya da gündüzün bir önemi yoktu, herkes, her şey yalnızca uyuyordu. İmparator ne yaparsa yapsın, ne önlem alırsa alsın işler daha kötüye gitmişti. İmparator artık geceleri yalnızca sarayın bahçesini değil, şehirde dolaşabildiği her yeri dolaşıyordu. Gördüğü şey hep aynıydı, uyuyan bir ülke. Kendi şehrinin dışında, ülkenin geri kalanında da her şeyin uyuduğunu biliyordu. Haberciler böyle haberler getiriyorlardı çünkü. Fakat tahmin edileceği üzere bir süre sonra haberciler de gelmemeye başladı. Çünkü onlar da uyuyakalmışlardı. İmparatorun canı artık gerçekten sıkılıyordu bu duruma. İşlerin geldiği nokta tam olarak

şuydu, uyuyan koca bir ülke ve dolayısıyla kimseyi yönetemeyen bir imparator...

İnanın imparator olsanız bu sizin de canınızı sıkar.

Aklına gerçekten hiçbir çözüm gelmiyordu imparatorun, üstelik aklına bir çözüm gelse ne olacaktı ki, tek başınaydı. Ona bu uyku işinde yardım edecek kimse yoktu, çünkü hepsi uyuyordu. Bilim adamlarını, büyücüleri, din adamlarını kaç kez sarsarak uyandırmaya çalıştı imparator ama nafile, kimse ama kimse gözlerini açmıyordu. Tek yaptıkları horlamak ya da gaz çıkarmaktı.

Gecelerden bir gece imparator sarayının bahçesine çıkmış, düşünceli düşünceli dolaşıyordu yine. Öyle bir sessizlik vardı ki, bu sessizliği tarif etmenin imkânı yoktu. Koca bir evren bütünüyle yok olmuştu sanki. Gece göğünde parlayan tek bir yıldızın olmadığını da o gece fark etmişti imparator. Evet, ay da yoktu. Gözleri karanlığa öylesine alışmıştı ki, uzun zamandır sarayın bahçesinde zifiri karanlıkta dolaştığını ancak anlıyordu.

Bir ağacın, uyuyan bir ağacın dibine oturdu ve bu uyku salgınının nasıl ortaya çıktığını, uykunun nasıl bu kadar her şeyi sardığını en başından düşünmeye başladı. Fakat zihnini temiz tutması, sadece bu uyku meselesine odaklanması oldukça zor görünüyordu. Neden sonra ayakuçlarındaki yerin kıpırdadığını hissetti. Toprak oynuyordu. İmparator ayağa kalktı, toprağın nefes alır gibi hareket etmesine anlam verememişti. Zifiri karanlıkta, artık iyice gece keskini olan gözlerini toprağın hareket eden yerine dikti ve bakmaya başladı.

Orada, toprakta yaşayan, uyumayan bir şey vardı sanki. Önce küçük küçük toprak parçaları sağa sola düşmeye başladı. Giderek minik bir tepeye dönüştü. Çok geçmeden sevimli bir köstebek kafasını çıkardı ve geri soktu. İmparator büyülenmiş gibiydi, kıpırtısız izliyordu olup biteni. Sevimli köstebek kısa bir süre sonra yeniden çıkardı kafasını ve etrafı görüyormuşçasına sağa sola bakındı. Tam bu esnada imparator ani bir hareketle köstebeği yakaladı, şimdi şaşırma sırası sevimli köstebekteydi. Küçük çırpınışları köstebeğin, imparatorun elinden kurtulmasına yetmedi. İmparator 'Uyumuyorsun.' dedi sevimli köstebeği yüzüne yaklaştırarak. 'Uyumuyorsun'. Zifiri karanlıkta köstebeği en ince ayrıntısına kadar görüyordu imparator ve sevinçliydi. Sevimli köstebek elbette herhangi bir cevap vermedi imparatora, sadece bir iki kere daha çırpındı imparatorun elinden kurtulmak için.

İmparator köstebeği sevmeye başladı, onun o toprak içindeki kafasını okşuyordu. 'Uyumadığın için çok mutluyum. Uyumuyorsun. Uyumuyorsun. Uyumuyorsun.'

İmparator, köstebeğin gözlerini örten kıllarını elleriyle yavaşça kaldırdı. Minik iki siyah nokta nereye baktığının farkında olmadan imparatora doğru bakıyordu. İmparator köstebeklerin görmediğini, bu yetilerinin zamanla yok olduğunu bilmiyor olmalıydı ki, sağ elini köstebeğin gözleri önünde gezdirdi. Sevimli köstebek yeniden yalnızca çırpındı. İmparator, sevimli köstebeği pelerinin içine soktu, sıkıca kavradı ve sarayın yolunu tuttu.

Karanlığın keskinleştirdiği gözleriyle imparator ve kör olduğunu bile bilmeyen, bunu pek dert etmeyen sevimli köstebek saraya gidiyorlardı.

II

Saraya geldiklerinde herkes uyuduğu için, imparatoru ve sevimli köstebeği karşılayan kimse olmadı.

İmparator köstebeğini nereye yerleştireceğini bilemedi önce; birlikte sarayın odalarını dolaştılar. İmparator köstebeğine gezdikleri odaları anlatıyordu; sevimli köstebek bir şey anlamıyordu elbette. Aslında durumları son derece komikti, bu ana tanık olan herhangi biri gülme krizine girebilirdi. Arada sırada küçük hareketlerle çırpınan sevimli bir köstebek ve soylu imparator...

Sonunda sarayı dolaşmaktan yorulan imparator, taht salonuna geçip, köstebeği tahtının üstüne koydu. Sevimli hayvan da son derece yorulmuştu ve eğer köstebekler şaşırabiliyorlarsa şaşkındı. Uzun süre tahtta hareketsiz kaldı. Sonra kendini tahttan yere attı, aslında düştü. Sarayın mermer zeminini kazmaya çalıştı ve beceremedi. İmparator olanları yalnızca izliyordu. Neden bilinmez ama köstebeğin bir yere gidemeyeceğinden son derece emindi. Onun sarayı kazamayacağını, hele ki taht odasının mermerlerini aşındıramayacağını biliyordu, emindi bundan. Evet, öyle de oldu. Sevimli köstebek bir süre sonra yoruldu ve hareket etmemeye başladı. İmparator önce bu hareketsizlik durumunu, köstebeğin de uykuya daldığına yordu ve telaşlandı. Köstebeği eline aldı ve ona 'Uyuma' dedi. Köstebek uyumuyordu, sadece yorulmuştu. Alışkın olmadığı sert zemin, onu iyice şaşırtmış ve çaresiz bırakmıştı. İmparator, köstebeğiyle yatak odasına geçti. Yatak odasında onun için uygun bir yer aradı. Köstebeği rastgele bir yere koymak istemiyordu. Belki sarayın zemini, kazması için son derece sertti ama saraydan kaçması için birçok olanak vardı. Köstebeğinin kaçmasını istemiyordu. Herkesin, her şeyin uykuda

olduğu, sürekli uyuduğu bir ülkede elinde yalnızca uyumayan bu köstebek vardı: Bu kör köstebek.

Köstebek ellerinde, yatağına uzandı. 'Ben uyuyamıyorum. Kimse uyanmıyor.' dedi. Bu an, muhtemelen sevimli köstebeğin hayatı boyunca kör olduğunu fark ettiği ilk an olabilirdi. Sevimli köstebek bu güne değin hiçbir şey görmediğini anlıyor olabilirdi. Belki, imparatorun ellerinde gözlerini açmayı bile denedi. Ama açıkgözlerini örten tüylerinin olduğunu da bilmiyordu. Bir gün görebilmek için umut bile beslemiş olabilir... Elbette böyle olmadı. Sevimli köstebek herhangi bir şey düşünmüyor, sadece acıktığını hissediyordu ve bir süre sonra imparatorun elini ısırdı.

İmparator elini ısırmış olmasına rağmen köstebeği bırakmadı, aksine daha sıkı tuttu. Zavallı ama sevimli köstebek giderek daha da hırçınlaşıyordu. Bu şaşılacak bir şey değildi. Hatta şu ana kadar fazlasıyla sakin bile kalmıştı. Bir köstebekten, kimsenin beklemeyeceği kadar sakin; bir köstebeğin sakinliğin ne olduğu konusunda bir fikri olmamasına rağmen, oldukça sakin... İmparator yatağından kalkıp, sevimli köstebekle birlikte sarayın mutfağına doğru yürümeye başladı. Acıktığını düşünmemişti ama eli ısırılınca, hiç olmazsa oyalansın diye, köstebeğe bir şeyler vermesi gerektiğini düşündü. Köstebeklerin yemek tercihleri hakkında imparatorun elbette hiçbir fikri yoktu. Mutfağa geldiklerinde, aşçıların üzerinden zıplayarak geçti imparator. Saray mutfağının bütün aşçıları, mutfağın çeşitli yerlerinde uyuyakalmışlardı. Aşçı yardımcıları ve diğer mutfak çalışanları da mutfağın gelişi güzel yerlerinde uyuyorlardı. İmparator bütün bu uykucuları şöyle bir süzdü ve nasıl olsa bir gün uyanacaksınız, sizi uyandırmanın bir yolunu mutlaka bulacağım diye aklından geçirdi. Köstebeği, uzun saray mutfağının tezgâhı üzerine bıraktı. Köstebek

kaçmadı, zaten buna hali de yoktu. İmparator, zamanında lezzetli yemeklerini mideye indirdiği bu muhteşem mutfağın içinde köstebeğe verecek bir parça yiyecek aramaya başladı. Mutfakta, neyin nerede olduğunu bilmiyordu... Gözüne takılan her dolabı, her çekmeceyi açmaya başladı. Sevimli köstebek tezgâhın üzerinde öylece duruyordu.

O kocaman saray mutfağında, imparator sevimli köstebeğe verecek hiçbir şey, hatta tek bir kırıntı dahi bulamadı. Sinirlendi. Yerde yatan aşçılara tek tek bakıp, baş aşçıyı buldu. Sarstı. Başında dakikalarca bağırdı, itti kaktı, tekmeledi aşçıyı; aşçı uyanmadı. Sırayla bütün aşçıları aynı yöntemle ama giderek daha sinirli bir biçimde uyandırmaya çalıştı. İmkânsızdı. Sonunda köstebeği, tezgâhın üzerinden aldı ve sarayın bahçesine çıktı yeniden.

İçinde kaç odasının olduğunu bile bilmediği, tepesi neredeyse göğe değen bu koca, koskoca sarayda; bu koca, koskoca sarayın mutfağında sevimli köstebeğe verecek tek bir yiyecek kırıntısı dahi bulamamıştı imparator. Hayatında ilk defa kendini çaresiz hissetti. Evet, ilk defa ne yapacağını bilemez bir haldeydi. Oysa mutfak ağzına kadar doluydu, yalnızca imparator neyin nerede olduğunu bilmiyordu. Çok ama çok uzak aralıklarla, denetlemek, daha doğrusu kendini göstermek için birkaç kez inmişti sarayın mutfağına. Hal böyle olunca, mutfak çalışanları uyuduğunda, imparator mutfakta hiçbir şey bulamamıştı. Şaşılacak bir şey değil elbette bu. Çaresiz imparator ve sevimli köstebek yine birlikte, tıpkı el ele tutuşmuş bir baba ve çocuk gibi yeniden taht odasına geçmişlerdi. İmparator köstebeği tahta bıraktı ve tahtının önündeki geniş alanda dolaşmaya başladı. Bir ara dağılır gibi olan, onu büyük sıkıntılara sürükleyen düşünceler yeniden zihnini ele geçirmişti. İmparator bu defa köstebeği

unutmuş gibiydi. Ne olursa olsun, önce saray sonra da kent ahalisini uyandırmanın bir yolunu bulmalıydı. Fakat aklına herhangi bir çözüm gelmediği gibi aslında doğru dürüst bir şey de düşünemiyordu.

Sevimli köstebek tahtta gayet rahat görünüyordu bu arada. Tahtın yüceliği köstebeğin ruhuna hemen işlemişti. Bir köstebekten daha başka bir şey gibi duruyordu tahtta sevimli köstebek. Öyle ki sanki birazdan emirler yağdırmaya başlayacaktı. İmparatorluğun uykuya dalması dâhil, bütün sorunlarına birden, aniden kesin ve kalıcı çözümler üretecek, bunu imparatorla paylaşacak ve her şeyin normale dönmesini sağlayacaktı. Evet, elbette köstebek için her şey zaten yeterince normaldi. Çünkü düşünmek gibi bir derdi yoktu, üstelik görmüyordu. Hayatı hep karanlıkta geçmişti. Karanlıkta yaşamanın, kendine bir yol çizmenin, bu çizdiği yolu anlamlı kılmanın, bir hayat biçimine dönüştürmenin onun için pek zor bir tarafı yoktu. Onun doğası böyleydi; doğası böyle olduğu için de sevimli köstebeğin tahta çıkması, onun yaşamında beklenmeyen ama aynı zamanda da son derece sıradan bir şeydi. Eğer imparatorla gece ormanında karşılaşmasalar, belki düşük olasılık ama sevimli köstebek sadece kazarak da saraya bir yerinden sızabilirdi. Sert mermerlerle döşeli alanlarına olmasa bile, sarayın bir yerine bir şekilde toprağın altından bir yol bulması içten bile değildi. Gerçi o zaman da nereye geldiğini bilmeyecekti ama hiç olmazsa yolu kendi bulmuş olacaktı. Tahtta oturan sevimli imparator köstebek, tahtın önünde dolaşıp duran çaresiz imparatoru bütün körlüğüne rağmen belki de gözleriyle takip ediyordu.

İmparator güneşin doğmak üzere olduğunu fark etti. Yeni bir gün başlıyordu. Koca bir ülke için pek bir anlamı olmayan yeni bir gün. İmparator derin derin içini çekti. Her şey yerinde olsa şimdi, bu saat-

te, bütün bir ülke uyanıyor olacaktı. Kuşlar ötecek, pazar yerlerinden sesler yükselecek, sarayın içinde de ayrı bir koşuşturmaca başlayacaktı. Maddelerin sesleri; en çok onları duymayı özlediğini fark etti imparator. Çeliğin çıkardığı sesi mesela ve odunların sesini, sonra at arabalarının tekerleklerinin sesini, açılıp kapanan kapıların seslerini, merdivenlerden düşen herhangi bir şeyin sesini, yere düşen şeylerin seslerini, sesleri; maddelerin seslerini duymak için müthiş bir arzu duydu. Taht odasının penceresinden ülkeye, şehre baktı. Sarayın yakınlarındaki ırmak... O bile akmıyordu. Öylece uyuyordu ırmak, ırmağın içinde balıklar, kıyısında balıkçılar, ötesinde kuzular, inekler, çayırlar uyuyordu.

O an işte, işte tam o an imparator canlılar gibi nesnelerin de uyuyor olabileceğini düşündü. Az önce üzerine köstebeğini bıraktığı tahtı da belki uyuyordu. Yalnızca taht mı? Taht odasının duvarları, sandıklar dolusu altın ve mücevher ve sandıkları, üzerindeki giysiler, pelerini ve hatta başındaki imparator tacı... Muhtemelen onlar da uyuyordu. Korktu imparator. Bu düşünce, bu dünyaya yayılan tanımlanamaz şey, onu gerçekten korkuttu. Birden köstebeği falan unutup kendini sarayın hazine dairesine attı. Altınlarını ve diğer mücevherlerini avuçladı. 'Uyuyor musunuz?' diye sordu onlara. Cevap gelmedi altınlardan ve diğer mücevherlerden. İmparatorun korkusu bu sessizlik karşısında daha da arttı. Aylar önce, bu her şeyin uyuma durumu yavaş yavaş ortaya çıkmaya başladığında karısını, imparatorluğun güzeller güzeli sahibesini bu hazine odasının kapısında uyuklarken bulmuş, üşenmemiş, karısını sırtlamış ve imparatoriçe odasına taşımıştı. Kadın o günden beri kendi yatağında uyuyordu. Evet, imparatorun ve imparatoriçenin odaları farklıydı. O günden sonra, imparator arada bir karısının odasına gidiyor ve onun uyuyan güzel yüzünü seviyordu. Hatta bazen çaresizlik içinde kadını

sarsıyor, kadın uyanmayınca gözlerindeki küçük yaşlar eşliğinde ağlıyordu. Koskoca imparatorun gözlerinden süzülen yaşlar küçüktü, küçücüktü. Şarıl şarıl akmıyordu ağladığında gözyaşları; senelerdir ilk defa ağlıyordu, çocukluğundan beri ilk defa, bu yüzden küçük küçük, seyrek seyrekti gözyaşları; imparator böyle düşündü.

Hazine odasından taht odasına doğru ağır ağır çıkarken içinden bir ses bütün bunların yakında geçeceğini fısıldadı ama imparator içinden geçen bu sesi duymamayı yeğledi. Bir yabancının, uzaklardan gelen, garip giyimli birinin söylediği yalanlardı bunlar sanki. Bir imparator bir yabancının söylediklerine kulaklarını da kalbini de tıkamalıydı. İnsanın içi, daha doğrusu insanın içinden gelen ses, ruhun derinliklerinden duyulan o ses ne kadar insanın kendisine ait olabilirdi ki? Bu tuhaf sorunun peşine imparator yıllar önce düşmüştü. İnsanın içinde konuşan insan, imparatoru ilk defa çocukluk günlerinde ziyaret etmişti.

O gün havuza bakıyordu imparator; sarayın bahçesindeki zümrüt yeşili havuza. Su öylesine güzel görünüyordu ki, imparatorun nereden geldiğini bilmediği ama tek kelimeyle 'duyduğu' bir ses onu havuza çağırıyordu. Havuz konuşuyor olamazdı, etrafta da kimseler yoktu. İmparator sesi giderek daha kuvvetli bir biçimde duymaya başlamıştı. Bu ses bir erkeğin, bir kadının ya da bir çocuğun sesine benzemiyordu. Mekanik, belki biraz ince, tek kelime ile değişik, daha önce duyulmuş seslere benzemeyen bir sesti. İmparator çocuk aklıyla o gün de korkmuştu. Gelecekte tüm bu ihtişamın başına geçecek birinin, hiçbir yerden gelmeyen bir sesi duyması elbette pek hayra alamet bir durum değildi. İmparator koşarak babasının yanına gitmeyi, birinin onunla durmadan konuştuğunu, onu birtakım şeyleri yapmaya davet ettiğini söylemek istedi. Fakat muhteşem babası

böyle bir şeyi oğlundan duyduğunda mutlaka onu cezalandırırdı. Muhteşem babanın böyle bir şeye tahammül göstermesi olacak şey değildi. İmparator o gün havuzun başında, onun olan ama bir o kadar yabancı sesin çağrılarını dinleyerek akşamı etti. Hayır, havuza girmedi. Kendi çağrısına, korkudan karşılık vermemişti. Aslında kendi çağrısına karşılık vermediği o gün, o havuzun başında, içindeki ses gerçekten bir yabancının sesi olmuştu. Havuzdan uzaklaşmış, ilk ve son kez yüzünden bir sel boşanırcasına ağlamıştı.

Taht odasına geldiğinde, köstebeğin hâlâ tahtın üzerinde olduğunu gördü. Köstebek, imparatorun onu bıraktığı yerden kıpırdamamıştı. Telaşlandı imparator ve hemen tahtına, köstebeğe gitti. 'Uyudun mu yoksa?' Evet, bu defa uyumuştu sevimli köstebek ama imparator onu eline alınca kıpırdandı. İmparator, yavrusunu kötülüklerden koruyan bir annenin şefkatiyle 'Uyumamalısın.' dedi köstebeğe. Köstebeğin onu dinleyip dinlememesi, duyup duymaması umurunda değildi. Sevimli köstebek herkesin uyuduğu bir imparatorlukta, bir ülkede kafasını topraktan çıkarmanın cezasını çekiyordu. Toprağın altında kalsa, kafasını çıkarmasa, imparatorla karşılaşmasa onun uyumadığından kimsenin haberi olmayacaktı, özellikle de imparatorun. Kısacası kendi hayatına devam edecekti sevimli köstebek; toprağın altındaki, rahat ve kör yaşantısına.

İmparator sevimli köstebeğin iyice acıktığını anlamıştı. Köstebek durmadan ağzını açıp kapıyor ve imparatorun kudretli ellerini kapmaya çalışıyordu. İmparator o an kendisinin de ne zamandır bir şeyler yemediğini ve acıktığını anladı. Acıktığını anlaması için sevimli köstebeğe ihtiyacı varmış demek, gülümsedi birden. Fakat mutfakta, o koca, koskoca mutfakta herhangi bir şey bulamamıştı, şimdi hem sevimli köstebeği hem de kendisini doyurması gerekiyordu.

Peki nasıl? Köstebek için yapılacak şey basitti, onu bulduğu yere götürecek ve oraya bırakacaktı. Köstebek kendi kendini doyururdu. Evet, ama ya kaçarsa? Eğer sevimli köstebek kaçarsa, imparator koca ülkede uyuyamayan tek canlıyı kaybetmiş olacaktı. Bu düşünceden vazgeçti; başka bir çare bulmalıydı.

İmparator uzun zamandır birçok şeyi tek başına düşünmek zorunda kalıyordu ve onun için bu herkesin, tüm canlılığın uyumasından ya da acıkmış olmasından çok daha zor bir şeydi. Bir imparatorun en son yapacağı şey düşünmek olmalıydı. Düşünme işi de başlı başına ona kaldığında, imparator olmanın ne gibi bir önemi olabilirdi? Bütün sıradan insanlar düşünerek sürdürürlerdi hayatlarını. Çünkü düşünmeseler, aç, evsiz kalabilir, hayat karşısında pek dayanamaz ve çabuk ölürlerdi. İşte şimdi, herkes, tüm canlılık uyuduğu için aynı sorun imparatorun da başındaydı. Özellikle açlık, sıradan bir insan için olduğu kadar bir imparator için de son derece acımasız olabiliyordu... Hele ki onu, açlığı, acıktığını fark ettikten sonra...

III

İmparator çaresizlik ve çaresizliğin şaşkınlığı içinde göklerdeki babasına ellerini açtı. Göklerdeki baba da yerdeki kudretli baba gibi, her zaman yapılması gerekenleri söyler, tonlarca öğüt verir ama işler sarpa sardığında dargın bir çocuk gibi uzun zaman ortalarda görünmezdi. Olsun; bunun bir önemi yoktu imparator için, o yine de 'biraz yemek' adına, dudaklarını göğe doğru kıpırdattı. Bu arada sevimli köstebek sarayın en geniş yeri olan taht odasında dolaşmaya çalışıyordu. Evet, dolaşmaya çalışıyordu çünkü hayvancık alışık olmadığı bu genişlik karşısında ne yapması gerektiğine karar vere-

miyordu. Hızla bir tarafa doğru gidiyor, sonra bu anlamsız ve uzun özgür alan onu şaşırtıyor, duruyor ve geriye doğru yeniden hızla hareket ediyordu.

İmparator başında kudretli ibaresi yer alan göklerdeki babasının, başında kudretli ibaresi olan yerdeki babası gibi, onun dilekleriyle pek ilgilenmediğini anlayınca, kudretin pek mühim bir şey olmadığına karar verdi bir anda. Açlık imparatoru bir asi yapmak üzereydi. İmparator sevimli, kör ve aç köstebeği yeniden kucağına aldı ve deli gibi sarayın tüm odalarını dolaşmaya, sarayda ne kadar kapı varsa hepsinin ardına bakmaya başladı. Sevimli köstebek şüphesiz hayatının en anlamsız günlerini, anlarını yaşıyordu. Eğer sağlıklı bir düşünme yetisine sahip olsaydı, köstebek olmanın ne denli zor bir şey olduğunu düşünürdü.

İmparator kucağında sevimli köstebekle sarayın en üst katına çıktı. Burada sarayın önemli isimlerinin ve imparatorun çocuklarının odaları vardı. İmparator burada da tüm kapıları açıp odalara göz gezdiriyordu. Kızının kapısına geldiğinde duygulandı. Onu uyurken görmek imparatorun canını çok acıtıyordu. Yalnızca uyuyan kızına baktığında, onun ölmüş olabileceğine dair bir şey bütün benliğini kaplıyordu. Daha önce de bu uyku meselesi sarayı sarmaya başladığında, kızının odasına girmiş ve kızının altın sarısı saçlarının yayıldığı yastığa o küçük, biçimsiz gözyaşları düşmüştü. Belki saatlerce kızın başını okşamış ve uyanması için ona yalvarmıştı. Yalnız kızını sarsamamıştı imparator, yalnız onu yalvararak uyandırmaya çalışmıştı. Uyuyan biriyle ölü biri arasındaki o uyumsuz benzerlik, bir insanın tanık olabileceği en korkunç şeydi. Şimdi, katıksız gerçeğin kapısındaydı aynı zamanda imparator, kızını uyurken görmeye katlanmak zorundaydı, gözlerini kapayarak odaya girdi. Sevimli köste-

bek ve gözleri kapalı imparator, prensesin odasındaydılar. İmparator odaya girmişti girmesine ama gözlerini açamamıştı, bir süre beklediler öyle. İmparator çaresizlik içinde gözlerini açtığında, kızının yatağının olduğu tarafa bakmamaya çalıştı. Fakat açlık, yiyecek bir şeyler bulma umudu, gözleriyle tüm odayı taramasını gerektirdi. Güzel kız, güzel saçlarıyla uyuyordu. İmparator içinden bütün bunların bir masal olmasını diledi. Şimdi bir at kişnemesi duyulsa, kızın odasının penceresinden içeri yakışıklı bir prens girse ve prensesi öpüp uyandırsaydı keşke. Kızının uyanması için, yabancı bir adamın onu öpmesini görmeye razı olabilirdi.

İmparator tam da bunları düşünürken, sevimli köstebeğin burnunu hızlı hızlı hareket ettirdiğini gördü. Etrafına, istemsiz de olsa, bir daha baktı. Kurabiyeler! Evet, genç kızın konsolunun üstünde bir tabak içinde birkaç parça kurabiye vardı. İmparator konsola, tabağa yöneldi. Kurabiyeler kimbilir ne zamandır oradalardı... İmparator kurabiyelere dokunmadan onların birer kayaya döndüklerini anladı. Kendisi için olmasa da belki sevimli köstebek için doyurucu bir seçenek olabilirlerdi. İmparator eline aldığı bir kurabiyeyi, köstebeğin ağzına doğru götürdü. Köstebeğin burnu yeniden hareketlenmişti. Sevimli köstebek kurabiyeler ağzına doğru yaklaştığında, onları yemedi ama tırnaklarını kurabiyelere geçiriverdi. İmparator, 'Demek gerçek birer kaya olmuşlar' deyip gülümsedi.

Kızının başucuna gitti, saçlarını okşadı ve odadan çıktı. Açlık hâlâ yenilememiş bir düşman ordusunun atlıları gibi, imparatora doğru ilerlemeye devam ediyordu. İmparator kattaki bütün odaları dolaştı ve sevimli köstebeğin ve kendisinin midesini tatmin edecek herhangi bir şey bulamadı. Açlık gerçekten tuhaf bir biçimde bastırıyordu. İmparator bayılmak üzere olduğunu düşündü. Ge-

çen zaman boyunca nasıl acıktığını anlayamamıştı, şaşırdı. Düşünmek. Belki de yalnızca bundan. Bu arada olması gerekmeyen bir şey oldu ve sevimli köstebek, imparatorun ellerinden kurtuldu. Görmeyen gözleri ve kocaman tırnaklarıyla hızla sarayın koridorlarında kayboldu.

Aç imparator kendisini köstebeğin peşinden koşamayacak kadar halsiz hissediyordu. Belki de köstebeğin gitmesine izin vermeliydi. Belki saray çevresindeki bahçede ve bahçenin eteklerinde yer alan ormanda, bu sevimli köstebek gibi uykuya yenilmemiş başka canlılar da vardı. Köstebekle nasıl karşılaştıysa, eninde sonunda onlarla da karşılaşabilirdi. Aç imparatorun içi bir anda umutla doldu. Fakat umut açlığı bastırabilen bir şey değildi. Sarayın önemli isimlerinin ve imparator ahalisinin odaları da yiyecek bir şeyler bulmak için yetersiz kalmıştı. Kızının odasındaki kayalaşmış kurabiyeler aslında zamanın nasıl da hızlı aktığını söylüyordu ve uyuyanların herhangi bir şey yemeden uyumaya devam ettiklerini.

İmparator sevimli köstebekle karşılaşana kadar yalnızca düşünüyordu; şimdi ise düşünmenin ötesinde işleyen bir şeyin içindeydi ve bu şey her neyse imparatoru gerçekten rahatsız etmeye başlamıştı.

Görüldüğü üzere imparator çözülmesi gereken birçok sorunla yüz yüzeydi. Bütün ülkeyi saran bir uyku, açlık ve bu iki başlığın etrafında dönüp duran büyüklü küçüklü yeni yeni sorunlar, sorular.

Ve elbette 'uyumuyor' olmaktan başka herhangi bir meziyeti olmayan sevimli bir köstebek.

IV

İnsanlık, korkularıyla mutludur. Canlılığın diğer üyelerinde pek rastlanan bir durum değildir bu. Yalnızca insanlar korkmadıkları zaman kendilerini tamamlayamazlar. Öyle çoktur ki insanlığın, insanın korkuları bir liste yapmaya kalkılsa, listenin sonsuzluğun sınırlarında gezindiği görülür. Gerçi böylece sonsuzluk da görünmüş olur ama bildiğimiz üzere insan sonsuzluğun sınırlarını ya da kendisini görmekten de korkar.

İnsan korkar ve korkuları onu, insanı, yarata yarata geleceğe taşır.

İşte işlerin tuhaf bir hal almaya başladığı nokta tam da burasıdır. İnsanı her daim yeniden yaratan ve geleceğe taşıyan korkular hiç mi azalmazlar ya da hiç mi bitmezler? İnsan geliştikçe, ilerledikçe nasıl olur da onları yenemez? Bu sorunun, böyle sorularının insanlığı götüreceği yer hem sonsuzluğun sınırları, hatta sonsuzluğun kendisi hem de nasıl olur da hiçlik olur? Bu duruma dair gerçek bir cevaba kimse sahip değildir. Cevapsızlık hali de eşitlik denen şeyin ta kendisidir insanlar arasında. Yaratan insan, yücelen insan, katil olan insan ve insan olan insan arasındaki anlaşılamayan, anlaşılmamış eşitlik yasası budur. Öyle işler ki bu yasa zafer kazananlar ölüme, yenilenler hayata yaklaşır; tutunur, onunla büyür. Eşitlik denen şey de başlı başına enteresan bir şeydir işte böyle; fakat ısrarla görülmez bu durum, görülse bile üstünde durulmaz, açıklanmaz, ardından gidilmez. Neden mi? Basit. İnsanoğlunun şeylerin çözümüne karşı gizli bir savaşı vardır. Çözülmüş sorunlar aptallaştırır insanoğlunu, aptallaştırır ve hantallaştırır. Adının önünde yer alacak bir harf kalabalığı, birçok şeyden daha önemlidir insan için. Yaşadığını, başka şeylere karşı olmasa da kendine karşı diş bilediğini ancak böyle anlar. Fakat eninde

sonunda kendine karşı bilediği o dişlerle kendini ısırır ve kendinden büyükçe bir parça koparır. Kendinden kopardığı o büyük parça, o kadar çok şey anlam ifade eder ki kendisi için, kendinden kopardığı, dişleriyle canını yakarak eline aldığı o et parçasını kendisi zanneder. Bütün benliğini ona adar bir anda ve kim olduğunun bir anlamı kalmaz.

Bu yüzden olsa gerek, şeylerin önce yerleri, sonra anlamları, sonra da gerçeklikleri değişmeye başlar. Kahramanların, soytarıların, imparatorların ve köstebeklerin doğduğu ülke böyle kurulur. Bir ülkede doğar onların hepsi, şeylerin insanı sardığı, insanın şeylerden çekindiği, her şeyin her şeye muhtaç olduğu ve her şeyin her şeye başkaldırdığı bir ülkede.

Derindeki anlam şunu söyler bize, zaman insandır; bütün bir insanlık değil ama. Hayır, herkes için ortak bir şey olarak zamandan asla söz edemeyiz. Aslında korkunç olan kısmı işin çok daha yüzeyde, çok daha görünür, çok daha elle tutulur, çok daha basit ama bunu, yani işin korkunç olan kısmını şimdi söylemek onu açıklamak anlamını taşımayacak, aksine bir bilinmez olarak onaylamak olacak onu. O yüzden bir imparatorun bütün tebaasının yavaş yavaş uykuya teslim olması, onları ölümlü olmaktan bir nebze de olsa kurtaran şeydir dersem, şaşırmayın ve kafanız karışmasın. İnsan, sadece insan, ölümle ölüme benzer şeyler arasında bir yakınlık arar. Köstebeklerin ya da diğer canlılığın böyle bir arayışı hiç olmamıştır. Bu yüzden biz ölüleri dahi çoğu zaman dirilmeleri umuduyla dürterken, köstebekler ve diğer canlılık, bizim, insanlığın henüz çözemediği bir saygınlıkla ölülerini asla diriltmeye kalkmazlar. Demek ki tıp imparatorlar içindir, imparatorlar içindir ve dahası içindir.

Saçma öyle mi? Saçma tıbbın ta kendisidir. Damarlarınız tıkanır, tansiyonunuz çıkar, kadınlığınız kurur ya da midenize ağrılar saplanır. Bunların hepsi konuşacak kimseyi bulamamak demektir. Köstebeklerin toprağın altındaki körlükleri yaşamlarının bir parçasıyken, insanların toprağın üzerinde görüyor olmaları bir körlük kadar değerli değildir bu yüzden. Şimdi daha da mı saçma? Hayır, yazar burada enteresan görüşler ileri sürmüyor. Hayır, yazarın burada tam ve özel olarak yaptığı herhangi bir şey yok. Yazar belki bir köstebek ama yazdıkça toprağın üzerine çıktığında, bir imparator tarafından yakalanıp saraya götürülmüş bir köstebeğe benziyor. Sarayda, sarayın odalarında, sarayın ihtişamında gezdikçe, toprağın altındaki karanlığın yaşam olduğunu anlıyor ve aç.

Siz yine de insanlığın korkularıyla mutlu olduğunu bilin. Çocuklar oyun zamanı geldiğinde dinozorların taklitlerini yapıyor. Böğürüyorlar ve kollarını kaldırabildikleri kadar yukarıya kaldırıyorlar. İçlerinde, çocukların içlerinde büyük bir alev var. Yalnızca bir alev... Nefes alırlarken, burunları tıkalı olduğu için ıslık çalanlar var aralarında... Annelerini ve babalarını korkutan bir ıslık...

V

Kuşkusuz, imparator kuşatılmıştı. Üstelik nasıl yenileceği hakkında tarihin tek satır yazmadığı bir ordu tarafından... Belki sevimli köstebek de bu kuşatmanın farkındaydı. Çünkü düşünüldüğünde, aç bir köstebek için oldukça az sorun çıkarıyordu. Hayvanlar insanların zayıf yanlarını, hastalıklı tutkularını, kayboldukları derinlikleri her zaman doğanın onlara sunduğu bilgelikle kavrarlar, bu bilinen bir şeydir. Bilinmeyen şey, daha çok kediler köpekler üzerinden bilinen

bu 'şey'in aslında tüm canlılığa ait bir yeti oluşudur. Evet, yalnızca hayvanlar değil toprak ve ağaçlar, nehirler ve yaz geceleri, yıldızlar ve uzayın bütün genişliği, insanı mutlaka anlar, bilir insanın halini. Üstelik bütün bu canlılığın sizi yakalaması için gereken şeylerden biri değildir imparator olmak. İnsanlık, tüm bu canlılıkla imparator olmadan da bütünleşebilir. Hatta öyle ki, imparator olmak bazen, her zaman değil, insanı canlılığın bu hisli zincirinden koparır; tıpkı etinden bir parça kopardığı gibi insanın, kendi ağzı ve kendi dişleriyle.

İmparator pek isteyerek olmasa da sarayın koridorlarında dolaşmaya ve köstebeği hiç olmazla gözleriyle yakalamaya çalıştı. Köstebek ortalıkta görünmüyordu. Fakat herkesin uyuduğu sarayın sessizliğinde, köstebeğin sarayın her neresindeyse çıkardığı seslerin, bütün sarayda yankılanmasını sağlıyordu. İmparator bu sesi takip etmek istiyordu ama bunu beceremiyordu. Yine de sarayın koridorlarında dolaşmaya devam etti imparator. Sarayın koridorlarında dolaştıkça köstebeği göremese de yerlerde uyuyan saray ahalisini görüyor ve giderek kendini daha kötü hissediyordu. Herkes uyuyordu ve imparator onlara her ne yaparsa yapsın uyanmıyorlardı. İmparator bu dolaşma esnasında uykunun bir yazgı olduğunu, üstelik saray ya da ülke için değil, bütün bir dünya hatta evren için bir yazgı olduğunu ve zamanı gelince kendisinin de uykuya teslim olacağını düşündü. Bu duruma başka bir açıklama bulamıyordu. Bu yazgı ve teslim sözcüklerinin uyku haline kattığı ölüm vurgusu açıktı ama asla uyku ve ölüm arasında sanıldığı gibi bir benzerlik yoktur. Bu tür bir inanış, son derece ucuz bir inanıştır.

İmparator ister istemez sarayda yankılanan seslere teslim oldu. Kulağı sadece sarayın uzun koridorlarında yankılanan seslerdeydi. Sessizliğin, seslerin ve koridorların birlikte uzandığı, nereye ve neye olduğu

anlaşılamayan bir muhteşem kavuşma gibiydi bu an. İmparator yönetemediği şeylerin şaşkınlığını tattı yeniden; işin tuhafı onu çaresiz bırakan bu durum bir yandan da hoşuna gitmeye başlamıştı. Açlığın, ağır elbiselerin, gösterişli kaygıların ve uyanık olmanın, evet yalnızca bunun, uyanık olmanın daralttığı, küçülttüğü, gölgelendirdiği soyluluk yalnızlığa dönüşmüştü ve yalnızlık hatırlatan ve unutturan bir bahar çiçeği gibi kaygısız güzelliğiyle imparatorun ellerindeydi.

İmparator o an tacını kafasından çıkarıp, yalnızlık çiçeğini de tutan ellerine aldı. Tacının kendisinden, imparatordan daha görkemli olduğunu düşündü. Üzerindeki renk renk mücevherler, sivri sivri çıkıntılar, tam ortasında yer alan büyük mü büyük elmas, elmasın çevresindeki altın hale... Evet, imparatorun tacı gerçekten çok güzel görünüyordu. İmparator tacına bakarken, onu aslında ilk defa incelerken, ağzından ister istemez 'Çok güzelsin' ifadeleri döküldü. Taç kendisine edilen iltifatın elbette farkında değildi, dolayısıyla imparatora cevap da vermedi. Hal böyle olunca imparator bozuldu, keyfi kaçtı. Tacının ona cevap vermemesini anlamamıştı; neden ve nasıl anlamamıştı? Çok karışık değil aslında, oldukça basit bir biçimde, imparator yıllardır başının üzerinde taşıdığı tacının kendisini yanıtsız bırakmasına kırılmış hatta öfkelenmişti. Bir süre tacına yalnızca baktı. Tacın, sarayın ve kudretli giysilerin görkemi imparatorun önce omuzlarına, sonra zihnine yığılmaya başlamıştı. İmparatorun omuzları ve zihni giderek ağırlaştı. Gözleri tuhaf bir hal alan imparator, gözlerini kıstı, ağzını kocaman açtı ve 'Uyuyor' dedi. ' Tacım da uyuyor! Anladım.'

Köstebek toprağı aramaya devam ediyordu koca sarayın içinde. Sarayın mermer zemininden toprağa ulaşmak, bu zeminde toprağı bulmak elbette kolay değildi. Fakat kolay olmayan hatta bariz biçimde zor ya da çok zor olan birçok şey gibi imkânsız da değildi. Köstebe-

ğin burnu onu sarayın kilerine götürmüştü. Köstebek henüz kilerde olduğunun farkında değildi ama hassas burnuna gelen kokuların çeşitlendiğini ve güçlendiğini de fark etmişti. Fakat nedense harcadığı çaba sonuca varmasına yetmiyordu. Bu güzel kokuları etrafa yayan şeyler, her nasıl saklanmışsa, onlara ulaşmanın imkânı yok gibiydi. Bir süre sonra köstebek güçsüz düştü, yorulmuştu. Buradan, bu yayılan güzel kokulara rağmen istediği şeyi alamayacağını anladı. Görünen o ki imparator ve sevimli köstebek arasında yaşamın tadının kaçması anlamında hiçbir fark kalmamıştı. Bu ölüm değilse nedir? Sorunun yeri ve zamanlaması belki yanlış ama şimdiyi gerçek kılan her şeyin yazgısı böyledir. Bunun muhtemelen tartışılacak bir tarafı yok; hiç de olmadı. Fakat bu başka bir konu... Köstebek bütün o güzel kokulara rağmen kileri terk etti.

Köstebeğin kurtuluşu, sarayın bahçesine giden yolu bulmasındaydı, fakat sevimli köstebek yaşamında ilk kez bir saraya konuk oluyordu. Üstelik bu konukluk son derece zalimce gerçekleşmişti; köstebeğin saraya konuk olmak gibi bir derdi yoktu. O yalnızca her zaman yaptığı gibi, başını toprağın dışına çıkarmıştı. Peki, şimdi ne olacak, nasıl olacaktı da sevimli köstebek kazıp içinde kaybolacağı toprağına geri dönecekti?

Sevimli köstebek pek ne yaptığını bilmese de sarayın içinde gezinmeye devam etti. Bilmediği hatta görmediği saray koridorlarını onu getirip, tacına şaşkın şaşkın bakan ve tacının uyuduğunu düşünen imparatorun ayaklarının dibine getirdi.

İmparator köstebeği görünce sakin bir ses tonuyla 'Tacım uyuyor. O da uyuyor.' diyebildi yalnızca. Köstebek elbette anlamadı. İmparator köstebeğe doğru yönelip onu yeniden elleriyle buluşturdu. Hayvan-

cağız oldukça durgundu bu defa, yorulmuştu ve açlık onu da imparator gibi hayal âlemine sürüklemek üzereydi. Açlığın insanı delirten bir tarafı var... Bunu hepimiz biliriz.

İmparator köstebekle birlikte yeniden kendi odasının yolunu tuttu. Aklına yapılabilecek hiçbir şey gelmiyordu. Herkes uyuyor, bütün bir evren uyuyor, yalnızca uyuyamayan bir köstebekle o, bu dalgın evrenin havasını soluyorlardı. Odaya girdiklerinde imparator gözlerini kocaman açtı, yüreği ağzına gelmişti. İmparatorun güzel kızı, imparatorun yatağında yatıyordu. İmparator bir anda odadan dışarı çıktı ve odaya yeniden girdi. Hayır, burası kendi odasıydı ama yatağında kızı yatıyordu. İmparator gördüğü bu manzara karşısında neredeyse küçük dilini yutacaktı. Yavaşça yatağın başına gitti, kızına baktı ve kızını alnından öptü. İmparatorun biçimsiz gözyaşları yeniden yüzündeydi, köstebeğe 'Kızım uyuyor.' dedi. Bunca uyuyan şeyin arasında sevimli köstebek hayatı boyunca duymadığı kadar çok ses duymuştu. Hatta öyle ki çoğu zaman gözlerinin yerini alan kulakları bütün bu sesleri köstebeğin kafasının içine ağır kayalar gibi yerleştiriyordu. Sevimli köstebeğe yine şaşırmaktan başka bir çare kalmıyordu; tabii şaşırmanın ne olduğunu biliyorsa. Belki de biliyordur.

İmparator köstebeği yere bırakmak zorunda kaldı. Kızının başucuna oturdu. 'Uyuyorsun' dedi. 'Uyuyorum saygıdeğer imparator!' İmparator oturduğu yerden ayağa fırladı, dikkatle kızının yüzüne baktı, hayır, kızın gözleri kapalıydı, yüzünde bir gülümseme vardı ve göğsü hafifçe inip kalkıyordu. Kız uyuyordu. İmparator kızının sesini duyduğuna emindi. Kızının yüzüne doğru iyice eğildi. Göz kapaklarını açtı, kızının mavi gözleri anlamsız hareket ediyordu. Kız uyuyordu. İmparator kendi kendine 'Açlık.' dedi. Tekrar kızının geniş ve güneş

beyazı alnını okşamaya başladı. 'Sesini duydum. Sesini duyduğumu sandım. Oysa uyuyorsun. Herkes uyuyor. Tacım bile uyuyor. Yalnızca bu köstebek uyanık. Belki başka köstebekler de vardır. Ama ben sadece buna rastladım.' Köstebek imparatora doğru çevirdi yüzünü. Sanki bu defa onu anlamış ve onu görmüştü. Canlılığın gizli yasalarını, canlıların akıl alamaz yeteneklerini bilmek imkânsızdır.

İmparator asıl soruyu sordu sonunda, 'Buraya nasıl geldin?' Üzgünüm ki bu sorunun cevabı da sessizliğin sırları içindeki yerini aldı. İmparator bu olağanüstü gibi görünen duruma her ne kadar anlam veremese de, işin ardını aramak niyetinde değildi. Bir süre sonra bunun tanrının gizli bir mesajı olabileceğini düşünmeye başladı. 'Kızım yerime geçecek.' dedi kendi kendine. Köstebeğe kaydırdı gözlerini, sevimli hayvan tüm körlüğüyle imparatora bakıyordu hâlâ. Uzun, upuzun tırnakları parlıyordu tıpkı imparatorun kızının alnı gibi. İmparator bu 'değişik' bile denemeyecek ruh hali içinde kızının yanına uzandı. Kızına doğumunu, saraydaki kutlamaları, doğumunda düzenlenen çeşitli geleneksel törenleri anlatmaya başladı. Köstebek de sahibine sadık bir köpek gibi yatağın yanında öylece duruyordu, bir tasması eksikti.

İmparator geçmişi bugüne taşıdıkça açlığı daha da dayanılmaz bir hal aldı. Artık acı çekiyordu, açlık dindirilebilir, bastırılabilir olmaktan çıkmıştı. Anlam vermek imkânsızdı böyle bir duruma; koca bir imparatorlukta, koskocaman bir sarayda, görkemin, kudretin arasında ve ortasında açlıktan ölmek üzere olan bir imparator, uyuyan bir ahali ve de sevimli, aç, kör bir köstebek... İmparator gözlerini hafifçe yumdu ve birden açtı; kendi kendine 'Hayır!' dedi. Uykuya dalmaktan korkuyordu; uykuya dalmaktan korktuğunu anlamıştı. Çok geçmeden açlık ve uyku el ele vermişlerdi.

İmparator zorlukla doğruldu ve güzel kızını alnından öptü. İçinden bir ses dünyayla vedalaşma vaktinin geldiğini söylüyordu. Müthiş bir öfke açlığına eşlik etmeye başladı. O günü, o anı hiç böyle hayal etmemişti. Burada, sarayında, yatak odasında çürüyecekti demek. Üstelik güzeller güzeli kızıyla birlikte... Güzeller güzeli kızıyla yan yana... Daha doğru yanı başında onun. Kız uyuyordu. Ya hiç ama hiç uyanmazsa... İşte o zaman gerçekten kızıyla yan yana çürüyeceklerdi. Uzak olan bütün ihtimaller yakındı işte... Her şey çok yakındı. Köstebek, güzel kız, uyku, çürüme...

'Uyu baba. Uyu sevgili imparator. Uyumaktan korkma.' İmparator bu cümleleri duyup duymadığına emin olamadı. Fakat bu defa doğrulup bakamadı kızına, kendini birden hiç olmadığı kadar yorgun hissetti. Yüzüne, işleri göz kapaklarını ağır ağır çekmek olan adamcıklar doluşmaya başlamıştı. İşlerinde usta olan bu adamcıklar, imparatora dünyayı, olup bitenleri anlaması için pek fazla zaman tanımayacak gibi görünüyorlardı. 'İmparatorum, babam, uykunuz, sonsuzluğunuz hazır.' 'Seni çok seviyorum kızım.' 'Biliyorum babacığım.' 'Ben de uyuyunca hiç kimse kalmayacak ama...' 'Bu sizin korkunuz...' İmparatorun aklına köstebek geldi. Belki de hâlâ yatağın yanında öylece duruyordur köstebek. Evet öyleydi. Sevimli köstebek yatağın yanında öylece duruyordu. 'Köstebek de uyumuş olmalı.' 'Köstebek uyumayacak babacığım. O açlığını dindirecek.' İmparatorun bu dünyada duyduğu son sözler bunlar oldu; ya da duyduğunu zannettiği...

Köstebek olduğu yerde hareketlendi ve yatağın üzerine çıktı. İmparator koca yatakta tek başına küçücük kalmıştı. Üzerindeki göz alıcı kıyafetleri de onun iyice kaybolmasını sağlıyordu yatağın üzerinde. Köstebek; sevimli köstebek sorunlarına çözüm bulamayan, ülkesini

ve halkını uyandıramadan, açlıktan hayaller içinde ölen imparatorun gövdesinde dolaşmaya başladı. Sevimli köstebek imparatorun önce boynunu kokladı. İmparatorun boynunda büyük halkaları olan bir zincir kolye vardı. Köstebek yavaşça imparatorun göğsüne doğru indi. Kokladı, kokladı, kokladı... Sevimli köstebek zorlukla da olsa iki ayağı üzerinde dikilerek, tırnaklarını sert bir biçimde imparatorun karnına geçirmek için havaya doğru gerdi ve tek hamlede imparatorun gövdesini parçalamayı başardı. İmparatorun gövdesi, sahibi olduğun sarayın zemini gibi sert değildi elbette. Köstebek imparatorun gövdesini kazmaya başladı. Her yer kan olmuştu, görüntü gerçekten korkunçtu. İmparatorun parçalanmış bağırsakları, karaciğeri, damarları etrafa saçılmıştı. Kör köstebek bu kanlı gövde oyuğunda imparatorun midesini yemeye başladı. Sevimli köstebek mideyi yemeyi bitirince, kıvırılıp mide boşluğuna yattı imparatorun. Kör gözlerini kapadı.

İmparator doydu. Köstebek doydu.

Herkes uykusunda öldü.

6 Ekim 78

Yalnız için insan başarılabilecek bir şeydir. Kendimle konuşurken söyledim bunu. Gece diye bir yerde. Bilinen, daha önce defalarca yaşanmış bir mevsimin gecesi. Belki ben başka bir yer sanıyorum burayı. Bu yüzden bu denli rahat konuşuyorum. Ankara. Ne zamandır Ankara'ya gitmedim. Orada öylece duran bir Ankara var. Yalnızca yaşanmış şeylerin anımsanmadığı Ankara. Bizim çocukları boğdukları şehir, bizim çocukları boğdukları gece. İşte orası. Dünyanın Ankara ucu. O geceden beri bir tuhaf yalnızlık fotoğraflarda, koridorda, balkonda, sevdiğim kadınların yüzlerinde, parti marşlarında ve cesarette; cesaretimde. Cesaretin yalnızlığı. Bunları da kendimle konuşurken söyledim. Sen bir şey hatırlıyor musun? İçinde Anakara olan bir şey? Kime soruyorum bunu? Kimse yok.

Kahve içmek istemiştim, döktüm. Sakin'in mektubu geldi sabah. 'Büyüdüm.' yazmış; ilk cümlesi bu mektubun. 'İyi etmişsin...' dedim içimden. 'İyi ki büyümüşsün Sakin.' Hiç hesap vermedik inançlarımız için, öyle değil mi? Görüverdim seni, karşımda, büyümüş. Sakin sakin büyümüş... Adını da kavganın gürültünün ortasında koy-

muştuk. Annen senle göz göze ilk geldiğinde, seni annenin kucağına verdiklerinde babanla amcan boğaz boğazaydı aynı odanın içinde. Doktor geldi de gürültüye, ayrıldılar. Baban çıktı gitti. Amcan da gitti sonra. Bana baktı annen. Beni de doğurdu o an. Becerdi gülümsemeyi, 'Sakin' olsun bunun adı dedi. Sakinlik istedi. Sakin olmanı istedi. 'Olsun' dedim. Gülümsedim ben de. Hem kıştı, hem yazdı. Başka bir şey vardı ama... Dışarıda, Ankara'da başka bir şey... Gerçi insan ne zaman bir camın ardından baksa Ankara'ya, yaşadığı şehri görmez, başka bir şey görür. Bir şehre bile benzemeyen bir şey. Bazen ışık seli olmuş kar taneleri, bazen yağmurdan bir rüzgâr, bazen insanı çıldırtan kuru, kupkuru bir düzlük... Ankara da böyle işte...

Zaman şeylerin içine sığmıyor. Ne saatin içinde ne takvim yapraklarında zaman yok. Zaman boşluk. Bazen, belki bir parça bende, benim içimde zaman var zannediyorum. İşleyen organlarım zaman. Bazen ama... Neden kaldırdım eşyaları? Bir bu koltuk. Öyle ya, bu koltuk benim zaman makinem. Olmayan bir şey için, uyduruk bir makine. Sırtımı yaslıyorum iyice, ayaklarımı uzatabildiğim kadar uzağa uzatıyorum. Ben böyle harcıyorum uzağı. O derin anlamları olan uzağı, ayaklarımla harcıyorum. Yayılarak. Kapatacağım çünkü gözlerimi. Kapatacağım, çünkü yalnızım. Kapatacağım, çünkü burası Ankara değil. Açık gözlerle bir şey hatırlamak istemiyorum. Açık gözlerle bir şey unutmak istemiyorum. Diri bir yaz doluyor odaya, insanın her şeyi sevebildiği bir yaz. Son mutlu yaz... Sonbaharın önünde bir aşk ilanı kadar içten...

Yaramazlık çocuktur; hiç büyümez. Sen nasıl oldu da büyüdün Sakin? Annen uykuya dalmıştı. Sen uykuya dalmıştın, ilk uykuna. Bahçeye çıkıp bir sigara içtim. Baban da amcan da görünmüyordu ortalıkta. Birilerini getiriyordu polisler. Gençler, darmadağın. Ba-

ğıran çocuklar. Ürküyor insan. Bir süre silah sesleri konaklıyordu karanlıkta. Senin dünyaya geldiğinden haberi yok ülkenin. Dinmeli. Sesler, cinayetler dinmeli. Yalnız doğumlar olmalı. Sakinler doğmalı durmadan. Başka bir şey düşünememiştim. Düşünemiyordum. Sen de büyüyecektin. Ağırlaştım, yanınıza çıkarken. Erken bir korku kapladı içimi, senin büyüyecek olmanın korkusu. Odanın kapısına geldim, baktım size. Buydu yaşamak; bunun içindi bütün bu evren. Kan gündüzlerinde, fakülte önlerinde, öğrenci evlerinde bir bakışa yerleşen umut bunun içindi. Gözlerini bağlayıp insanlığın, bizi inip çıkardıkları, bize güldükleri merdivenler bunun içindi. Birbiri içindi her şey ama iyi ama kötü. Bu sıcak uyku için... Başucunuza kadar geldim. Ne annene dokunabildim ne sana. Annenin, uykunun ve senin terlettiği alnında yaprak yapraktı saçları. Adının anlamını ilk kez o zaman gördüm yüzünde. Çınar. Gölgesinde kocasının bir çınar...

Bütün bunlar satırların arasından çıkıp gelen şeyler. Sözcüklerin geçmişi saklama becerisi şaşırtıyor insanı. Aslında geçmişi sadece saklamıyor sözcükler, yavaşlatıyor, ağırlaştırıyor, durduruyor. Sözcükler gibi insan da yapıyor bunu, durduruyor geçmişi. Geçmiş de tıpkı öylece duran bir şehir gibi duruyor. Oysa akması lazım geçmişin, şehrin. Şimdiye doğru akması lazım. Olmuyor mu öyle? Olmuyor. Sanki anılar yalnızca Ankara için var. Ankara'da tüketilmiş bir gençlik için...

İnanır mısın onlarca plaka, onlarca polis adı vardı aklımızda; ezberlemiştik. Tanıyorduk artık onları, tanıdığımızı sanıyorduk. Polislerden bazıları iyice açığa çıkınca başka bir yere, başka bir şehre gönderiyorlardı. Uzun aralar değildi ama bunlar, en çok iki ay sonra fakültenin kapısında göz göze geliyorduk yine. Onlar bize, biz onlara hâlâ birbirimizi hatırladığımızı sezdiriyorduk bir şekilde. Böyle gün-

lerdi; biliyorsun bunları, defalarca dinlemiş olmasın. İşte o zaman, senin doğduğun zaman, o gece, zaten tedirgin bir geceydi. Hepimiz aranıyorduk. Bunu, nasıl bir aranmaydı, anlamak zor ama... İsteseler her gün, her yerden alabilirlerdi bizi ama yapmıyorlardı bunu. Bize kalırsa tek dertleri bizi toparlayıp bir yerlere tıkmak değil, keskin bir baskı kurmaktı üzerimizde. Sonra haber geldi, artmıştı annenin sancıları. Kim gidecekti, kimler gidecekti hastaneye? Baban, amcan, ben... Silah alacak mıydık yanımıza? Bunu düşündük, inanmazsın.

Gerginlik evet; gerginlik enteresan bir şey, bir hal. Düşünemiyorsun, anlamıyorsun kendini. Başka başka şeyler baskın çıkıyor sana, kendine. Yoluyorsun durduk yere. Doğru, her şey oluveriyor bir anda; ne yapsan ne söylesen en doğrusu oymuş gibi geliveriyor. Bundan herhalde, korkuyla geçiyorsun sokakları, geceye çıkmak başlı başına bir iş, bir uğraş oluyor. Ölüm var, inandırılmışsın. Gazeteler, televizyon, radyo... Bangır bangır inandırıyor seni ölüme, öleceğine... Gizli mesajlar, saklı tehditler. Her yerdeyiz diyor katiller... Her yerdeyiz ve bekliyoruz sizi... Rütbeler, kornalar, emirler... Başın dönüyor bütün bunların arasında. Yaşamak; yapılacak ne çok şey var biliyorsun ama erteliyorsun hep. Özgür bir kaçaklık bu... Dediğim gibi, biliyorsun peşinde olduklarını, izini bulabileceklerini, pek şansın olmadığını... Ama iz bırakmadığını sanıp karışıyorsun hayata. Oysa yaşamak, oysa bir başına sen, bir insan yani ne çok iz bırakıyor... Kusura bakma ama bildiğin, dinlediğin hikâyelerin arasına serpiştir bu söylediklerimi... Baban en son görüştüğümüzde bu 'devrimci' romantikliğinden pek haz etmediğini söylemişti. Aslında haklısın; bana kalsa ben de pek hazzetmiyorum. Fakat insanların, güzel, iyi ve genç insanların; dağ köylülerinden mühendis, doktor olmaya gelmiş yurtsever çocukların, şiire düşkün kızların, saçları sahnelerde, tiyatro oyunlarında savrulan o güzelim kızların, karanlık silahlıklardan çıkmış, numarasız

silahlarla tarandığı günler ister istemez dile gelince, boşlukta bir ışık yayıyor. Her şeyi anladığını biliyorum, her şeyi anlıyorsun. Bunu, bu son söylediğimizi de anlıyorsun... Anlıyorsun Sakin biliyorum ve inan bana anlamak yeryüzündeki en ayıp, en sahte şeydir. Bu dediklerim, nasıl anlanır ki?

Neyse, bir iki gün sonra çıkardılar anneni ve seni hastaneden. Bir doğum gözlerimizin önünde, sen kucakta, sarılmış, sarmalanmış. Soğumuştu artık hava. Ankara'nın o yaramaz yağmurları başlamıştı. Baban geldi elbette hastane çıkışından bir gün önce; adını beğendi, karısını kırmadı. 'Oğlum, Sakin'im' diye sevdi seni. Ben, baban ve annen heyecan içinde eve vardık bir çırpıda; sen bir benim, bir babanın, bir annenin kucağında. Bir hafta kadar her şey son derece normaldi, hatta neşeli bir haftaydı. Bütün uğraşımız sendin. Annen altını açtığında, ilk defa görüyormuşuz gibi hayranlıkla pipine bakıyorduk. Nasıl komiktik, görmeliydin. Geceleri, ilk hafta yani, çay üstüne çay demliyorduk, babanla ben uyanıktık hep, anneciğin arada yorgunluktan uyuyakalıyordu. Sabahın ilk ışıklarıyla öyle bir ağlıyordun ki, sürünerek de olsa annen gelip seni kundağından alıyor ve emziriyordu. Dediğim gibi güzeldi işte... Sonra rutin doğum kontrolü için seni hastaneye götürdük. Haberler olağandı, yerindeydi sağlığın, sonra eve döndük tekrar. Bir iki saat geçmedi ki kapı çaldı... Başlıyorduk...

Biz senle meşgulken, yüzümüz gevşemiş, dertlerimiz ertelenmiş, zihnimiz dağılmışken, Ankara'da hatırlanması bile insanı nefessiz bırakan şeyler yaşanmıştı.

Amcan kan kırmızı bir yüzle girdi içeri, seni gördü eve girer girmez, ne yapacağını bilemedi, sana yöneldi önce. Kucakladı seni, kokladı,

içine çekti kokunu. Baban yüz yapacak oldu, sırası değil abi, dedi amcan. Baban durumun ciddiyetini o an anlamıştı, yangındı Ankara. Sokaklar belki de hiç olmadığı kadar karışık, her şey akıl almaz bir biçimde hızlı... Hepimiz amcana bakıyorduk, annen bir içgüdüyle seni amcandan alıp, sıkıca sarılıp sana, içerideki odalardan birine gitti. Şimdi amcanı dinliyorduk, gözlerimiz, yüreğimiz ondaydı. Olanları anlattı amcan, bütün olanları değil ama öfkesinin yettiğini, öfkesinin zihninde bıraktıklarını. Baban silaha davrandı, ben ve amcan engel olduk. 'Senin yeni bebeğin oldu, sen karışma abi.' dedi amcan, baban çaresiz bıraktı silahı. Ben ve amcan ne yapmak gerektiğini konuştuk uzun uzun, baban bir içeri annen ve senin yanına gidiyor bir içeri gelip bizi dinliyordu. Cevap verilmesi lazımdı; böyle şeylerde, böyle anlarda gecikmek, beklemek olmazdı. Birkaç başka arkadaşla daha buluşacaktı o gece amcan. Beni de çağırdı o toplantıya, gitmeliydim, hiç düşünmeden kabul ettim. Evde, salonda geceyi beklemeye başladık. Baban huzursuz da olsa bir uykuya daldı salondaki kanepenin üstünde, bir ara gözlerini açar gibi olduğunda, onu habersiz bırakmamamızı söyledi; sonra uykusuna döndü. Eh sonunda vakit geldi, gece oldu. Amcanın belinde iki tabanca vardı, ben de babanınkini aldım ve geceye çıktık amcanla. Toplantıya gittik, Ulus'un ara sokaklarında evden başka her şeye benzeyen bir yere. İçerisi beklediğimden kalabalıktı, kalabalık dediğim yedi sekiz kişi vardı içeride, üçü kadın arkadaşlardı, herkes silahını temizliyordu.

Toplantı için gelmiştik ama uzun zaman kimse bir şey konuşmadı; çay sigara içiliyor, tabancalar temizlenip yağlanıyordu. Neredeyse sabah olmak üzereyken insanlar konuşmaya başladılar birbirleriyle; ben içeridekileri ilk defa görüyordum. Amcanla geldiğim için kimse beni yadırgamamış, yabancılaşmamıştı. Konuşulanlar hep aynı yere gelip çıkıyordu, en az üç dört kişi indirilmeliydi, sert bir cevap veril-

meliydi, bu yalnızca faşistlere verilecek bir cevap değil aynı zamanda parti içindeki çok konuşan yavşaklara da bir uyarı olacaktı. Bilmiyorum neden ama hiç tedirgin değildim, son derece olağan, sıradan bir şey yapıyordum sanki. Güneş şehrin üzerinde yükselirken uykuya yenik düşenler oldu, silahları ellerinde kıvrıldıkları yerde uykuya daldılar. Biz uyanık kalanlar çay içmeye ve günü nasıl değerlendireceğimizi konuşmaya devam ettik. Arada amcanla göz göze gelip gülümsüyorduk; bu telaşın içinde senin o adına yakışan sakin yüzün ne benim ne de amcanın gözünün önünden gidiyordu anlaşılan. Bir arkadaş 'Ne gülüyorsunuz oğlum, manyak mısınız?' dediğinde, 'Sakin yoldaş, sakin...' deyip kahkahayı bastı amcan. Senin doğduğunu söylemedi, çünkü amcanın ve onunla birlikte benim şu an aralarında olduğumuz yapı babandan ve babanın hareketinden pek hazzetmezdi. Zaten amcanla o yüzden dakika başı kavga ediyorlardı. O gece annen seni doğurmak için beklerken saçma sapan bir şey yüzünden birbirlerine girdiler. Sen doğarken onların kavgası alevlendi. Sonrası da zaten anlattığım gibi. Yoksa aslında ağabey kardeş severlerdi, çok severlerdi birbirlerini. Ama işte o yıllar dostlar bile düşmanlardan daha düşman olabiliyordu; aptallık, başka bir şey değil.

Öğleye doğru hangimizin nereye gideceği, kime 'sıkacağı' kesinleşmişti. Üç beş kişi daha gelip gitti bu arada eve. Bunlar gözcülerdi, bulunduğumuz eve yakın başka bir evden evi gözetliyorlardı, evi gözetleyen birileri var mı diye. Gecenin sakin geçtiğini, evin çevresinde gelenin gidenin olmadığını söyledi gözcüler. Bu basit, bu küçük haber bizi fazlasıyla rahatlatmıştı. En azından evden çıkışımızda sorun yaşanmayacaktı gün içinde. Bir şeyler atıştırıldı, herkes sarıldı birbirine ve gözler gözlerin içindeki umut, saygı, kardeşlik denizinde kenetlendi. Öç alınacaktı, can yakanlardan hesap sorulacaktı ve elbette malum son hepimize son derece yakındı. İlk ekip çıktı. İkinci ekip

çıktı. Sonunda da ben, Okan ve Tülin isimli arkadaşlar bir ekip olarak çıktık. Tülin ve Okan beni tanımıyorlardı aslında ama o dönem hücrelerin çoğu birbirini doğru dürüst tanımazdı, o yüzden pek problem değildi bu. Kusursuz, tartışmasız bir güven duygusu vardı ve bu duygu üstündeydi her şeyin; kaygıların, korkuların, yarının.

Akşam eve dönüldüğünde kimse yapması gerekeni yapamamıştı. Türlü türlü, alakalı alakasız onca şey yaşanmıştı gün içinde ve sonuç ortadaydı, cezalandırmalar gerçekleşmemişti. Üzerine çok konuşulmadı bunun, ama herkesin kendini suçlu hissettiği anlaşılıyordu. Yüzler düşük, sinirler gergindi. Amcanın içinde bulunduğu ekip gece tekrar çıktı evden, onların cezalandıracağı hedef resmiydi. Yeri yurdu bizim cezalandıracağımız serserilere göre daha belliydi. O yüzden bir de gece kontrol etmek istediler hedeflerini. Kadın bir savcıydı bu, savcının evine gittiklerini tahmin ettik. Sabaha karşı çıkıp geldiler, savcının oturduğu dairenin camlarında perde yoktu, boşaltmışlardı daireyi. Taşınmıştı kadın senin anlayacağın. Muhtemelen polis, savcı güvende olsun diye onu lojmana taşımıştı, taşınmasına ikna etmişti. Savcı için yeni bir takip süreci başlayacaktı, şehirdeki lojmanların adresleri çıkarıldı. Amcanlar bu işle uğraştı gece boyu, elbette şimdiki gibi değildi teknoloji. Uzun, zahmetli işlerdi bunlar. Bizimse yapacak pek bir şeyimiz yoktu; önümüze bir haftalık bir hedef koyduk, bir hafta boyunca hedeflerimize ulaşmaya, hedeflerimizi cezalandırmaya çalışacaktık. Ama savcıyı cezalandırmaya giden ekipte bir amcan sivilmiş, diğer ikisi sivil. Ben bunu on iki yıl sonra cezaevinden çıkınca öğrenmiştim, komik. Fakat aptallığın büyüğü bu değildi, asıl mesele babanın, Muzaffer'in yaşadıklarıydı.

Amcanla ben babanı evde sizinle, annenle ve senle bıraktığımızı, en azından işlerin bu anlamda yolunda olduğunu düşünüyorduk. Bir

süre de öyle olmuş, düşündüğümüz gibi, baban evde sizinle kalmış. Fakat bu durum da çok uzun sürmemiş. Uzun sürmeyen ne çok şey... Haberler radyoda, televizyonda ve elbette özellikle gazetelerde herkesi gerim gerim germeye devam edince, ister istemez yaşamak meselesi, hayatta kalmak meselesi önem kazanınca baban da fazla dayanamamış bu baskıya. Bir tarafta doğalı birkaç gün olan sen ve annen diğer tarafta gazetelerde boy boy ölmüş arkadaşların fotoğrafları, radyoda can sıkan haberler, durağan, iğrenç, hiçbir şey hissetmeyen bir adamın okuduğu. Baban daha sora o günler için baba kalmak, delirmek ya da sınıf tavrının gereğini yapmak arasında ne denli keskin geliş gidişler yaşadığını anlatıp dururdu. Sana da anlatmıştır, anlatmış olmalı. Neyse işte ben sana, onun sana anlatmadığı asıl hikâyeyi anlatacağım şimdi. Baban hayatta olmadığına göre bunu rahatlıkla yapabilirim. Kafandaki soruları biliyorum; bir çocuğun, hele ki bir erkek çocuğunun neden sevilmediğini düşündüğünü, öyle büyüdüğünü, bu onulmaz kırgınlığı biliyorum. Bana inanıp inanmamak sana kalmış; koca bir tarih, koca bir örgütün un ufak oluşunun tarihi, yazılmış defalarca, her yerde anlatılmış... Ama araları, dereleri hep atlanmış, ufalanmış, parçalanmış, lime lime edilmiş... İnsanımızın tarihi bu; topraklarımızın, şehirlerimizin, şaşkınlıklarımızın günler ilerledikçe canlanan tarihi. Ölümsüzlük dedikleri bu değilse ne?

Görüyorsun ya konuşulacak çok şey var, sorulacak çok soru. Bu hep böyle oldu aslında, hem bizim hayatımızda hem de başkalarının hayatında; kısacası hayat böyle. Bitmiyor konuşulacaklar, sorulacaklar, aranacaklar, beklenecekler... Bir çeşit düzen işte; insana yüklenen, kimi zaman tarih denen, içimizden dışımıza dışımızdan içimize akan duran bir düzen. Yaşamayı becermek bu düzeni kavramakla ilgili ama bunun, bu kavrayışın doğrusu nedir, yanlışı nasıl olur sanı-

rım bunu da kimse bilmiyor. Şeylerin ucu sessizliklere, huzura, koca bir gökyüzüne çıkıyorsa mesele kavranmış oluyor; başarısızlık deyip durdukları parasızlığa, yokluğa, yoksulluğa, yokluğun, yoksulluğun karanlığına çıkınca da mesele kavranamamış oluyor. Bu denli basit, bu denli acımasız, bu denli uyduruk... Ben yıllar sonra bakınca insanın aydınlanmadığını, aydınlanmayacağını anladım, anladım ama geç oldu. Bir hayalin peşinden kuralına uygun koşmanın onurlu, yiğit, kahramanca olduğunu düşünmek kendimizi kandırmaya yetmiş. Şimdi yazlarını çoluk çocuk deniz kenarlarında, serin balkonlarda, Avrupa tatillerinde geçiren eski yoldaşlara bakınca, can almış can vermiş baban, amcan ve ben gibilerin başarısız olduğu anlaşılıyor... İşliyor elbette insanın içine, neyse bunlar başka konular, anlatacağımı, bilmen gerekeni anlatayım, bunlara da döneriz. Vaktimiz ve gençliğimiz hem uzun hem ölümsüz. Devrimciyiz...

Sabiha diye bir kızcağız vardı, tıpta. Onun fotoğrafını gazetede görünce çatışmada öldürüldü diye dayanamıyor, çok severdi onu, örgütleyen babandı Sabiha'yı. Babanın içinde biriken bütün kin boşalıveriyor bir anda, annene bir öpücük, sana kocaman bir sarılma, sonra atıyor kendisini sokağa. Annen çok ağlıyor; anlamış gibi sen de çok ağlamışsın. Tabancasını ben almıştım ya, bildiği hücreleri dolaşıp, ulaşabildiği arkadaşlara ulaşıyor. Tabanca buluyor iki tane. Baban da amcan gibi çift takardı beline tabancayı. O ara bizim bulunduğumuz hücreye de uğruyor ama biz çıkmışız amcanla, faşist peşindeyiz. Tam bu günlerde kadın savcıyı vurmaya giden ekibin ölüm haberi ulaşıyor, üçünü de indiriyorlar. Lojmanlara polis yığmışlar. Bizimkiler, kötü bir benzetme ama ördek gibi avlanıyor. Cenazeleri almaya gidiyor bazı arkadaşlar, birkaç avukatla birlikte. Aileler de giriyor devreye, karman çorman işler, kavga gürültü. Alınıyor cenazeler avukatların uyanıklığıyla. Avukatlardan birinin ofisi-

ne getirildi cenazeler, açıp baktılar bizimkiler, o taze hâlâ sisim sicim kanayan kurşun yaralarına. Sildiler iyice, sonra bir cami ayarlandı, orada yıkandılar. Dini meseleler yüzünden değil ama yıkanmaları, yaralarından sızan kanla gömmek istemediler. Aileleri de ikna etmek kolay olmadı. Ailelerle olan ilişkinin her adımında kavga çıktı, yatıştırıldı zar zor. Büyük bir cenaze tertip edildi, parti bütün imkânlarını kullandı cenaze için. Gerçekten kalabalıktı; fakat bu kalabalığın yarısından fazlasının bizimle bir alakası yoktu. Legal yapılardan insanlar, diğer savaşçı yapılardan dostlar kelle koltukta da olsa katıldılar cenazeye. Aramızın iyi olmadığı örgütler bile destek verdi. Baban da gelmiş cenazeye ama ne ben ne de amcan görmedik o kalabalıkta.

Bizim hücrenin bir ekibi yok olmuştu. İnsan için en kötüsü duyguların, birkaç başka duygunun birbirlerine karıştığı anlar, her biri ayrı bir yerden vuruyor gerçeğine, hangisinin peşine takılacağını bilemiyorsun. Bunu istiyorsun öyle bir anda, tek bir duygunun seni ele geçirmesini; korkuysa korkmak sonuna kadar, öfkeyse ölene dek dövüşmek, başka bir şeyse, her neyse onun sonu, son aşaması, sonsuzluğu sarsın seni istiyorsun. Tek bir şey duymak istiyorsun, karışmamak istiyorsun; seni cesur kılacak şeyin gerekirse sonuna kadar yaşadığın korkaklığın olduğunu biliyorsun, korkaklığın olsun istiyorsun. Hücreyi dağıttılar tabi hemen, epey kimse kimseyle görüşemedi. Senin anlayacağın niyet ettik ama kimseyi vuramadık. Savcıyı da başka bir ile göndermişler, gazetede okuduk. Bir biz değil başka yapılar da peşindeydi kadının, çok can yaktı, çok. Neyse işte, eğer babanı o günler son kez görebilecek olsam bu o cenaze olacaktı, üç yoldaşın cenazesi. Ama dediğim gibi ben de, amcan da karşılaşmadık orada babanla. Sonra da ardı ardına felaket günleri gelmeye başladı. Bir fırtına sardı her yanı, hepimizi, herkesi. Silahlar patlıyordu uzunca, geceler bitmek bilmiyordu. Ölen kim, kalan kim belli de-

ğildi inan. Bir daha da, herhangi bir yoldaş için böyle büyük bir cenaze tertip edilemedi. Polis müsaade etmiyordu zaten. Ayrıca gruplar, ekipler, yapılar arasında ayrımlar gittikçe sertleşmeye başlamıştı; anlaşmazlıklar çatışmalara dönüşmüş bizimkiler birbirlerini indirmeye başlamıştı. Hani aklımdan da geçmiyor değildi, bir şey olsa baban bizden haber almaya çalışsa, bizimkiler bu defa vursa onu...

Kötü bir şey vardı, yayılan, eskimeyen, insandan güçlü kötü bir şey. Başımızı dik tutmak için sevmediğimiz, bizim olmayan şeylere boyun eğiyorduk. Bu yalnızlık gibiydi, toplu halde yalnız kalmıştık, herkes toplu halde yalnızdı. Elmanın içindeki kurt gibiydik, elmayı çürütmekten, onu kemirmekten başka şansımız yoktu yaşamak için. Öyle de oluyordu; şaşkındık biraz da, yaşamak hiç olmadığı kadar şaşırtıyordu bizi. Geçip giden bir şey daha vardı ama onun ne olduğunu anlayabilecek durumda değildik; oysa o geçip giden ne önemli, en özel şeydi hayatımızdaki. Bir daha geri gelmeyecek, dirilmeyecek, yenilenmeyecek, yeri dolmayacak tek şey. İşte bu karanlıkta yüzümüzü az da olsa güldüren, yüreğimize heyecan salan, korkudan arınmış heyecanlar salan şeyler de oluyordu. Aşk. Şu üç harf, şimdi sana anlatırken o günleri, bu hikâyenin bile havasını değiştiriyor. Bir kelime, üç harf... İnsan aşk varsa geriye kalan her şeyin anlamsızlığını aniden idrak edebiliyor, bu pek hayra alamet bir durum değil. Aşk öyle yetenekli bir şey ki insan için, seni bütün bir karmaşanın ortasında özgürlüğüne çağırıyor, aptallaşıyorsun. İşte buradan sonrası, deminden beri gevelediğim kısım, işin aslı dediğim yer, eli silahlı katillerden daha tehlikeli olan düşman; güzel, çok güzel bir düşman.

Amcanın ve benim annenden ve senden hiç haberimiz yoktu. Çok sık olmasa da arada konuşuyor ve evde, iyi olduğunuza kendimizi inandırmaya çalışıyorduk. Zaman zaman baban da geliyordu aklı-

mıza; böyle zamanlarda amcan, babanın başına herhangi bir şey gelse duyacağımızı söylüyor ve babanın da iyi olduğunu düşünüyordu. Amcana göre biz kendi derdimize yanmalıydık; zaman içinde öğrenmiştik ki dağıtılan hücre yalnız bizimki değildi. Polisin baskısı sonuç vermiş, bizim harekete ait bütün evler güvenlik sebebiyle boşaltılmıştı. Bu birçok anlama geliyordu; parasızlık, haberleşmede sıkıntı ve en önemlisi yaşanan olaylar karşısında ne yapacağını bilememe... Yapının talimatları haricinde hareket etmek, bireysel eylemlere kalkışmak kesinlikle yasaktı. İşte o günlerde amcanla Balıkesir'e, Edremit'e gitmeye karar verdik. Kışın kendini göstermeye başladığı günlerde, oranın fazlasıyla sessiz ve güvenli olacağını düşünmüştük. Sonunda Edremit'e gittik, kışın da açık olan bir pansiyon bulup yerleştik. Sabahları sahilde yürümek ve gece içmekten başka pek bir şey yapmıyorduk. Haber kanallarımız tıkalıydı, gazeteler ve radyonun da bizim hareketten haber verecek hali yoktu. Yalnızca yeni yeni ölümleri, tutuklanmaları, baskınları okuyor ya da dinliyorduk. Sıkılmıştık doğru ama moralimiz bozuk değildi, moralimizi bozacak temel bir şey yoktu çünkü. Ölüm ya da tutuklanma sıradanlaşmıştı gözümüzde, sıra bize gelmediği sürece, hayatta olduğumuz, hayatta kaldığımız sürece yapının, devrimin ve yarının bir parçasıydık. Öyleyse şimdi bu sessiz günleri hayatla doldurmak gerekiyordu; hayatı hayatla doldurmalıydık. İşte bunu nasıl yapacağımızı bilmiyorduk pek. Derken bizim de hiç beklemediğimiz bir şey oldu ve İstanbul'dan, bizim hareketten Sevil diye bir arkadaş pansiyona geldi. Elbette sevindik çok ama sonra ister istemez kuşkuya da düştük. Çünkü nokta atışı gibi olmuştu Sevil'in gelişi. Onlarca başka pansiyonun içinde bizimkine denk gelmesi beni ürkütmüştü. Amcan kışın kaç tane açık yer var ki deyip, fazla üzerine gitmedi konunun. Fakat işte Sevil'in gelişi bizim için zor günlerin başlangıcı oldu; en çok da benim için.

Ben elimden geldiğince temkinliydim ama amcan aynı tavrı sergilemedi Sevil konusunda. Benim de saçmaladığımı düşünüyordu. Kız elbette şehirden, Ankara'dan bazı haberleri de beraberinde getirmişti. Geldiğinin ikinci akşamı, sahilde bir balık restoranına oturduk. Rakı açtırdık. Sevil son haberleri verdi, o da bizim gibi pek bir şey bilmiyordu aslında. Yine de bir iki yeni şey öğrenmiş olduk ondan. Gecenin ilerleyen saatlerinde sıkıntılı konular yerini şarkılara bırakmaya başlamıştı. Amcan ve Sevil uzakta olmanın keyfine kaptırmışlardı kendilerini; ben istesem de rahatlayamıyor, sarhoş olamıyordum. Restoranı kapayıp sahile indik. Kıştı aslına bakarsan, soğuktu hava. Sahilde, belli belirsiz ışıkların altında üç şehir kaçkını öylece denize bakıyorduk. Amcanla Sevil arasında bir yakınlık oldu, sarıldılar falan. Bana kalırsa iş kötüye gidiyordu, amcanı içinde bulunduğu aymazlıktan kurtarmaya çalıştım ama gözü bir şey görecek durumda değildi. Epey bir oturdular öyle sarmaş dolaş, konuşmuyorlardı da. Ben de öylece bir denize bir onlara bakıyordum. Sonunda amcan ve Sevil, Sevil'in odasına gittiler.

Ahlakçı falan değilim ama bu durum beni rahatsız etmişti epey. En azından içinde bulunduğumuz durum, şehirdeki karmaşa geçene kadar daha dikkatli olmak gerekiyordu yaşamın her alanında. Böyle düşünüyordum. Evet, buraya sessizliğe gelmiştik, durgunluğa saklanmaya ama bu tatile çıktığımız anlamına gelmiyordu. Amcan ve Sevil arasındaki ilişki kısa sürede dallanıp budaklandı. Aslında bunda da anlaşılmayacak bir şey yok. Üzerlerindeki yoğun psikolojik baskıyı böyle atmaya çalışıyorlardı bana kalırsa. Bence aşk değildi bu; tabii bence. İşler Sevil'in şehre, Ankara'ya dönmek istemesiyle karıştı. Amcan neden diye sordukça, Sevil daha da gömülüyordu suskunluğa. Ben iyice işkillenmiştim durumdan, amcana da söylemiştim, kızın beni giderek daha da tedirgin ettiğini... Bana hak verir

gibi olmuştu bu sefer ama Sevil kadınlığını kullanıyordu ve amcanı şehre dönmeye, herhangi geçerli bir neden sunmamasına rağmen ikna edecek gibi görünüyordu. Zeki kadındı elbette; benim ondan pek hazzetmediğimi, daha doğrusu ona güvenmediğimi anlaması uzun sürmemişti. Bulunduğumuz yere pat diye gelmesinden rahatsızlık duyduğumun farkındaydı ama işte o da aklınca çaktırmıyordu bu durumu. Neyse sonunda amcanı ikna etmeyi başardı Sevil ve birlikte Ankara'ya döndüler, ben bir süre daha Edremit'te kaldım. Şimdi gerçek bir yalnızlığın içindeydim ama hoşuma da gitmiyor değildi bu gerçek yalnızlık. Bir süre kafamı gerçekten dinlemek için fırsat bulmuştum.

Amcanla Sevil'den yaklaşık iki hafta kadar sonra ben de Ankara'ya döndüm. Garajda aldığım gazetede gözüme çarpan ilk haber amcanın tutuklandığı oldu. Şaşırmadım. Sakindim; bu haber, böyle bir haber beni tedirgin etmeliydi aslında ama etmedi. Daha doğrusu heyecanlandım, telaşlandım, yakalandığım gibi bir duyguya kapıldım ama işte o kadar. Bu durum aslında benim beklediğim, hatta içten içe geciktiğini bile düşündüğüm bir şeydi. Size gelmek için yola koyuldum; yapabilecek tek şey vardı, gidilebilecek tek yer, seni ve anneni görecektim. Ankara küçücük kalmıştı birden, küçücük ve soğuk, bir buz parçası gibi.

Eve geldiğimde kapıyı defalarca çaldım, açan olmadı. Ankara'nın beni bıraktığım gibi beklemediğini elbette biliyordum ama sandığımdan çok daha fazla şey değişmişti. Bir yere çıkmış olabileceğinizi düşündüm önce, beklemeye başladım. Saatler ilerledikçe gelmeyeceğinizi düşünüp kendimi Ankara sokaklarına bıraktım; akşam tekrar uğrarım diye düşünmüştüm. Bütün günü sağda solda harcadım, akşamüstü yeniden geldim eve, kapıyı çaldım, tanımadığım bir

teyze açtı. Teyze bir şey söylemeden öylece bana bakıyordu, yaşlı kadının beni polis zannettiğini anladım hemen. Tam bir şey söyleyecektim ki teyze 'Yoklar!' dedi karmaşık bir ruh haliyle. Teyzeyle iletişim kurmam, onu sakinleştirmem ve kendime inandırmam oldukça uzun sürdü. Fakat bırakıp gitmek aklımın ucundan geçmedi, teyzeyi kendime inandırmıştım, yüzü yumuşamıştı ama bir şey öğrenemedim ondan doğru dürüst.

Annenin halasıymış, anahtar vermişler ona, arada gelip eve bakıyormuş. Siz annenle birlikte, annenin babasına gitmişsiniz, polis geliyormuş eve sürekli; babanı arıyorlarmış. Bana dedenin adresini verdi, kapıyı kapadı. Adresi verdi vermesine ama yüzünü görmen lazımdı, yüzünde kocaman bir acaba vardı, adresi yanlış birine vermenin kaygısını duyuyordu bana güvenmiş olmasına rağmen. Haksız sayılmazdı, herkes, her şey kandırılmaya müsaitti, hatta gizli gizli ihtiyacı vardı herkesin kandırılmaya. Gerçek çok acımasız, çok ciddi ve gerçek olamayacak kadar gerçekti. Dedenin adresini almıştım ama oraya gidip gitmemeyi çok düşündüm, sonra sizi rahatsız etmemek gerektiğine karar verdim. Yapabileceğim tek şey kalmıştı geriye, hareketten birilerini görebileceğim, aklımda kalan bütün adreslere uğramak. Elbette bu büyük bir riskti, fakat bu habersizliğin içinde kaybolmak daha çok sıkıyordu canımı. Bir yerden başlamalıydım... Nedense aklıma ilk olarak, en son çıktığım hücre geldi. Mamak'a doğru yürümeye başladım.

Hücrede değişen bir şey yoktu, camlar perdesizdi. Boşaltıldığından beri öylece kalmıştı anlaşılan; buranın boş olduğunu bildiğim halde aklım ve ayaklarım beni oraya götürmüştü. Sağa sola bakındım ve evin çevresinde dolaştım bir süre. Tanıdık herhangi bir yüze rastlamadım, tekrar Cebeci'ye doğru inmeye başladım. Kızılay'a gidip bi-

raz da oralarda 'görünür' olacaktım; içimden bir ses mutlaka birilerine rastlayacağımı söylüyordu. Kurtuluş Parkı'nda dinlendim biraz. Sonra Kolej'den yukarıya doğru ağır ağır çıkmaya başladım. Tanıdık bir yüz arıyordum ya, siyasi şubeden birkaç sivili fark ettim uzaktan, onlar beni görmedi, görmesinler zaten, saçları sakalları salmışlar dolaşıyorlardı. Kızılay'a varınca hemen solcuların diye bilinen bir meyhaneye yöneldim. Masalar doluydu ama bizimkilerden kimse yoktu. İşemek için meyhaneye girdim, çıkarken bir sigara yakıp izlemeye koyuldum sokağı. İnsanlar bu gümbürtülerin ortasında yaşıyorlardı. Yerindeydi keyifleri... Kimsenin ölenlerden, yakalananlardan, işkencede inleyenlerden, ihanete uğrayanlardan, ihbar edilenlerden haberi yoktu; başka bir ülkenin insanları gibiydiler. Üstelik bizim bu solcuların meyhanesi diye bilinen yerdeki tipler de öyle... Ne yapsınlar? Yas mı tutsunlar?

Ne zamandır ilk defa boğulduğumu hissettim. Gerçekten gidecek bir yerim yoktu; bütün Ankara bilmediğim, hiç tanımadığım yüzlerle dolmuştu sanki. Kesin olarak görebileceğim tek tanıdık yüzler senle annendiniz, bir sizin adresiniz belliydi ama dedenin evine gelip ortalığı germek istemiyordum. Annen beni gördüğü için sevinebilirdi ama ailesi için emin değildim. Sizin yanınıza gelme fikrini hemen yeniden çıkardım aklımdan. Ankara'nın ortasında bir başıma kaldım. Birkaç eski hücreye gittim, etraflarında dolaştım, hiçbir şey bulamadım, hiç kimseyi göremedim. Amcan içerdeydi, baban çıksa keşke karşıma diye geçti içimden, doğru dürüst güvenebileceğim başka kimse de yoktu zaten. Yapılar, hareketler birbirine uzak olsa da babanla dostluğumuz böyle şeylerin altında kalacak gibi değildi; baban neredeydi acaba, takıldı aklıma; babanın nereye gidebileceğini düşünerek yeniden yürümeye başladım. O gün bütün Ankara'yı yürüdüm desem yeridir, dolaştım demiyorum bak dikkat et, yürüdüm.

Kendimi Emek'te buldum saat epey geç olmuştu, kalacak bir yer bulmam lazımdı, Ankara'da geceyi dışarıda geçirmek pek akıllıca bir iş değildir, bunu herkes bilir. E kalacak yer de yoktu, cebimi yokladım hâlâ param vardı, para epey idare ederdi beni ama nerede ve nasıl? Otele gitmek gibi bir aptallık yapacak değildim ve Ankara'nın bazı enteresan özelliklerinden faydalanmaya karar verdim. Bir taksi tuttum: 'Ulus' dedim, 'Rüzgarlı'. Uzağında kaldığımız, eleştirdiğimiz, yıkmak istediğimiz düzenin kalelerinden birinde sabahlayacaktım. En güvenilir yer olarak orası geldi aklıma. Pavyonlar ışıl ışıldı, kapılarına, ışıklarına baktım ve rastgele birine girdim. İçerisi her şeyden önce sıcacıktı. Bir masaya geçtim, bir şey demeden biram geldi zaten, başladım içmeye. Isındım.

Sabahı ettim pavyonda, pek de öyle can yakacak bir hesap ödemedim. Sabahın ilk ışıklarıyla çıktım pavyondan; insan sabahın ilk ışıklarıyla hayatı boyunca nerelerden çıkıyor bunu düşündüm. Beni bir önceki gün bekliyordu dışarıda, gidilecek bir yeri olmayan, tanıdık kimse olmayan bir Ankara. Çok saçmaydı bu; Ankara büyük olmasına büyük bir şehir ama öyle kimseyle de karşılaşılamayacak kadar değil. Herkes, bütün bir hareket nereye kaybolmuştu. Tamam, üç arkadaş kaybetmiştik, polisle aramız zaten hep kötüydü; yok olmanın sebebi bunlar olamazdı, inanmadığım bir şeyler vardı bu hikâyenin içinde ama onların ne olduğunu bilecek bir durumda da değildim. Bu hal korkularımın hepten ortadan kalkmasını sağladı, bugün, gün boyu şehrin en kalabalık yerlerinde, ortalıklarda olacaktım. Sağlam kalacağıma dair tuhaf bir inanç eşlik ediyordu bu kararıma, bana bir şey olmayacaktı. Gidip Sakarya'da herkesin görebileceği bir yere oturdum; yolun ortasında bir masaya neredeyse. Bir de bütün gece içmemişim gibi bir bira söyledim. Bütün gün orada bira içtim. Akşamüstü sarhoş sayılırdım; yanıma, masaya birinin oturduğunu fark

ettim. 'Bir saattir seni izliyorum karşıdan, kaçıncı bira oğlum bu?' dedi bir kadın sesi; gözlerimi kısıp, kafamı çevirdim ve kadına baktım. Aytül. Kestirmiş saçlarını.

'Herkes nerede?' dedim gülümseyerek. Anasının, babasının yanında dedi Aytül. Kendi ana baba olanları sordum; içerde, kaçakta, mezarda dedi. Babanı görüp görmediğini sordum, görmüştü Aytül babanı, hem de daha dün gece, ben pavyonda sürterken, birliktelermiş. Eve gitmiyormuş dedim baban için, bana kalırsa karısını sevmiyor dedi. Aytül'e bira söyledim, kendime bir bira daha söyledim. Aytül acı gerçekleri anlatmaya başladı.

Yeniden ağırlaştı Ankara; Ankara durup durup ağırlaşıyordu, insan hava gibi aniden kararıyordu burada ya da aniden açıveriyordu. Ne tuhaf yerdi bu Ankara; gündüz acı içinde kıvranırsın, ortalık kararınca yüzünde aptal bir gülümsemeyle sokaklarda bulursun kendini. Öyle upuzun, sonsuz caddeler de değildir bunlar ha, iki adımda biter Konur, Sakarya adı üstünde meydan muharebesi, Karanfil'in başından baksan sonunu görürsün, Tunalı Hilmi'de gözlerin zaten kamaşmıştır vitrin ışıklarından. Buna rağmen bitmez sanki; bitmeyen tuhaf bir şey vardır Ankara caddelerinde, insan durur durur, sonra yürür. Caddelerde ansızın sevmediğin biriyle karşılaştın diyelim, istemsiz onla bir yerde oturmuş bir şeyler içerken bulursun kendini, sevdiğin birine rastladıysan hele, bir de yazın yeni akşamlarından biriyse, Ankara gevşetir insanı. Oysa sürmektedir sıkıntılar, polis polistir, baskıysa baskı. Peşinde, hatta ruhunda gözler vardır hep; bir şey hep izler seni Ankara'da ama devlet, ama yitip giden gençliğin.

Babanla Aytül... İnanmak istemedim önce, sonra neden yalan söylesin dedim. Aytül sağlıklı bir kadındır, sağlıklı bir arkadaştır; öfke

duymaz, intikam duygusu yoktur, büyümüştür çoktan, çocuk değildir. Ne diyeyim şimdi, severlermiş birbirlerini, âşık olmuşlar, annenin hamileliğinin üçüncü ayıymış. İyi becermiş saklamayı baban, kimse anlamamış; anlamadık. Doğru mu bu yaptığı diye çok düşünmüş Aytül, üzülmüş önce, hamile bir kadının kocasıyla... Neyse işte, kimseden bir şey saklanmıyor, hele bir kadından bir şey saklamanın imkânı yok, annen öğreniyor durumu ve amcana anlatıyor bir süre sonra. Amcan sert adam, bu durum onu deliye döndürüyor, hemen babanı buluyor ve kavga ediyorlar elbette. Sonra da bir daha düzelmiyor araları... Yani senin anlayacağın benim siyasi meseleler yüzünden sandığım kavgaların hepsinin altında bu mesele yatıyormuş. Hep diyorum ama yine diyeceğim yanılmak böyle bir şey işte insan yaşantısında; kendini bile isteye kandırdığın bir yere varıyorsun sonunda, önce yanıldım der toparlarım sanıyorsun ama yanıldığın falan yok, insan hep nasıl daha iyi kandırır kendini bunu düşünüyor.

Yükün ağırı annende elbet; gülümseyip duruyordu karnı burnunda, nereden bileyim... Amcana da helal olsun, bana bir şey sezdirmedi hiç.

Aytül'e babanı görmem gerektiğini, annenin durumunu, amcanın tutuklandığını söylüyorum; Edremit macerasını anlatıyorum kısaca ve Aytül'ün ağzından dökülenlerle beynimden vurulmuşa dönüyorum... Sevil'i vurmuşlar bizimkiler, ölmüş. Polisin muhbirlik teklifini kabul etmiş, amcanı avlamasını istemişler, avlamış. O ara hâlâ Ankara'da olan bizim gözü karalardan birkaçı, peşine düşmüş bu tutuklanma işinin, nasıl olmuş bilmiyorum ama bulmuşlar Sevil'i. Konuşturmuşlar, acımamışlar... İşin kötüsü, Sevil'in temizlendiği duyulunca, amcana direkt üyelikten açmışlar davayı...

Aytül kalkarken yanımdan, yarın aynı saatte buralarda olmamı istemişti, babanı getirecekti. Söz verdi, kesin getirecekti. Getirdi de...

Babanı iyi gördüm, biraz tedirgindi yalnızca. Sarıldık ve nefessiz konuşmaya başladık. Bir sürü şey olmuştu, çok uzun zaman ayrı kalmamıştık ama görünen o ki birbirimize anlatacak çok şeyimiz vardı. Anlatacaklarımız, anlattıklarımız sorularla yorulmaya başlamıştı, konuşma beklemediğimiz bir noktaya geldi birden. Neredeyse kavga edecektik. Baban herhangi bir şeyle suçlanmak istemiyordu, insanın bir kalbi vardı ve bu kalp çoğu zaman insanın iradesinden, inandıklarından, zorunluluklarından farklı çalışıyordu. Kalbin de devrim gibi kendi kuralları vardı, kendi doğruları. Bu savunma çoğu zaman işleyen bir savunmadır, bunları söylediğinde karşındakinin ağzını tıkarsın, ne diyeceğini bilemez hale getirirsin onu, yorum yapılacak, üstüne gidilecek bir şey değildir çünkü bu. Her zaman haklılıktır, her zaman haklı çıkar. Boşanıp boşanmayacağını sordum annenden, yeni bir bebeği olduğunu, seni hatırlattım. Şimdi çaresizlikle öfkenin kesiştiği yere gelmişti baban, kaçış aradı, bir yolunu bulacağını söyledi, sarıldık, bana bir telefon numarası bıraktı gitti.

Bütün bunları konuşurken Aytül de yanımızdaydı. Kadınlığıyla devrimciliği arasında savruluyordu yüzü, ben babanla konuşurken. Annen ve senin için samimi bir üzüntü duyuyor, hatta acı çekiyordu. Bazen konuşacak, bir şeyler söyleyecek gibi oluyordu; kekeledi, öksürdü, utandı, kızardı, susmayı yeğledi. Basit cümleler kurdu. Bir ara dayanamadı, kalktı dolaştı. Sonra geldi, babanın yanına oturdu, koluna girdi, omzunu başına yasladı; kendi kararını vermiş, tarafını seçmişti. Gittiler. Baban o konuşma boyunca amcanı hiç sormadı, annen üstüne de uzun uzun sorular sormadı, yalnızca seni görüp

görmediğimi sordu. Yerini bildiğimi ama henüz seni görmeye gitmediğimi söyledim. Bu babanla son karşılaşmamız, son konuşmamız oldu. O günden sonra muhtemelen babanın içine bir düşmanlık yerleşti benimle ilgili. Söylediklerim seçimlerine çarpmış, babanı huzursuz etmişti. Ne ben ona ne de o bana bir daha ulaşmaya çalıştık.

Masadan kalkarken gözüm gazeteye ilişti; 6 Ekim 78. Cuma. Birkaç gün içinde Ankara büyük ve gerçekten can yakan bir dizi cinayetle sarsılacaktı. Yedi TİP'li çocuğu öldüreceklerdi işkenceyle. Dünyanın parçalandığını görecektik, yaşayacaktık. Sen büyüyecektin. Acılar takılacaktı üstüne, üzerimize. İyi bir hayat, güzel bir dünya ve yalnızca adalet istemenin elbet bir bedeli vardı; elbet bir bedeli olacaktı. Fakat başka şeyler umuyor, başka şeyler bekliyorduk. Bir çırpıda anlatılan ve adına anı denilen bütün bu şeyler, bizim hayatımız, gerçeğimiz, seninse huysuzluğundu. Annen adını koyarken çok ama çok büyük bir şey dilemişti aslına bakarsan, sakin olmanı ve öyle kalmanı dilemişti. Hayatın boyunca sonradan öğreneceğin, seni sıkıntıya sokacak hiçbir şey yaşama istemişti belki. Fakat gördüğün gibi hayat, gündelik gerçekler, olaylar, kendimiz her şeyin önündeyiz hep; ardımıza, geçmişe bakmak için yaşıyoruz sanki. Ne yaparsak yapalım daha fazlası olmayı beceremiyoruz. Geriye kalan her şey büyük bir kandırmaca... Yılların geçmesi gerekiyor, yılların geçip geri dönmemizi söylemesi, bizi geçmişe çağırması gerekiyor. Bu çağrıya yanıt vermekse bir tercih meselesi değil, öyle ya da böyle gidiliyor oraya, şeylerin başladığı yere.

İçerden çıktıktan sonra ilk işim bütün bu geçmişin peşine düşmek oldu. Ananı, babanı, amcanı, seni aradım. Öğrendiğim her yeni şey döndürdü başımı. İçeride yıllar boyu etime sapladıkları, uykuma kat-

tıkları şeylerin hiçbir önemi olmadığını anladım; asıl işkence bizdik, hayatlarımızdı bizim. Birbirimizi durmadan kırdığımız zamanlardı. Öylesine genişlemişti ki o zamanlar, kendi anılarımızın ve şimdimizin içinde kaybolmak son derece olağandı. Aslına bakarsan eğer bu şaşırtmıyorsa bizi, başka hiçbir şey şaşırtmamalıydı. Bunu anladım. Babanı görüp görmediğini bilmiyorum ya da amcanı; fakat görmediğini tahmin ediyorum ama seni sevdiğini, önemsediğini düşünüyorum babanın. Bunca yıl sonra düşündüğüm bu; ölçüp biçtiğimde, tarttığımda başka bir şey söylemeye dilim varmıyor. Doğrusu bu, çünkü tartışılacak bir yanı yok. Fakat bazı insanlar yenildiklerini düşündüklerinde şeylerden kaçmanın çok ama çok ötesinde yaşarlar, bilemezler ne yapmaları gerektiğini ve böyle davranan insanların çoğu gerçekten cesur olanlardır. Korkaklar her şeyin üstüne giderler, kabul etmezler yenilgilerini, bir kabullenmeden bile korkarlar. Bunları, zamanı gelince, daha doğru değerlendireceğini biliyorum. Belki yaşantının her anında aklında olan şeylerdi bunlar, üzerlerine çok düşündün ama inan bazı şeyleri anlamak için büyümek yetmez, büyümek yerine gözleri iyice açmak yeterlidir. Fakat bu gözleri iyice açmak meselesi de yıllara ihtiyaç duyar, dikkat et buna, büyümeye değil. İleride anlayacaksın, inanıyorum sana.

Kendi başıma gelenleri, kendi yakalanış hikâyemi anlatmayacağım; gerek yok. Anlattığım diğer şeylere gerek var mı onu da bilmiyorum; belki de çoktan öğrendin hepsini. Haklılık aramadan, gençliği, korkuları, kaygıları düşünüp bir hesap yaptın. Fakat ne olursa olsun bu hesap yanlış, inan bana, zamana sığınmanı istemekten başka bir şey gelmiyor elimden.

İnsan kırılmamak için eğilebilir fırtınada, eğer becerebiliyorsa bunu öyle de yapmalıdır. Yaşamak bütün ihanetleri temizler eninde so-

nunda; yaşamak her suçluyu temize çıkarabilir. Kaçınmak gereken tek şey, ölüm, senin anlayacağın... Bu yüzden bir komünistin tek bir asal görevi vardır: Yaşamak. Şartlar, koşullar, acılar ne olursa olsun... Dünyayı ve insanı değiştirebilecek tek şeydir yaşamak.

O yüzen bir şeyleri, birilerini affederken aslında yalnız yaşıyor oluşumuzu affederiz.

Yaşıyor oluşunu affet.

Değişeceksin, değişecek dünya.

Aşçı Yamağının Düşündükleri

Aşçı şişman. Kuralları zorlayan biri değil. En fazla dört salatalığı aynı anda doğrayabiliyor. Onları, salatalıkları garip bir biçimde parmaklarının arasına sıkıştırıyor ve bir çırpıda doğruyor. Bunu yaparken onu defalarca izledim. İşi öğrendiğimi söyleyemem. Onu başka şeyler yaparken de sürekli izliyorum ve sanırım benim yemek yapmanın incelikleri konusunda gelişme kaydetmem için çok zamanın geçmesi gerekiyor. Olsun; bu işe başlayalı ne denli zaman geçmiş olursa olsun, o aşçı ben ise yamağım. Bunun farkında olmak beni rahatlatıyor. Ya kendimi rahatlatmayı başaramasaydım... Bu gerçekten benim için korkunç olurdu.

Aşçı şişman ve bir kızı var. Aşçının kızının adı çok uzun. Kızına neden böyle uzun bir isim koyduğunu bilmiyorum. Bunu aşçıya sormadım. Bunu aşçıya soramam. Mesela çorba yaptığı bir sırada, ona böyle bir şey sorsam, kızının adını sorsam... Aşçı sinirlendiğinde gözü bir şey görmüyor. Çorba tenceresini devirir ve kepçeyle bana vurur. Aşçı, bana kepçeyle birkaç kez vurdu. Ama gerçekten aşçının kızının adı anlamsızca uzun... Birkaç kadın adını aynı anda telaffuz etmek insanı korkutuyor. Gizemli bir şey var sanki... Eğer öyleyse,

gizemli bir şey varsa bunu yalnızca aşçı bilebilir. Aşçı da gizemli biri. Kızın adı tam olarak şöyleydi sanırım... Arada kendi kendime tekrarlıyorum; bir çeşit beyin jimnastiği... Evet şöyle olması lazım.... Eh.. Neyse... Aşçının kızının uzun adının şu an için bir önemi yok. Zaten pek akıllı bir kız da değil. Babası; aşçı onu çok şımartmış.

Aşçı sabahları gerçekten çok erken kalkıyor ve ben buna tanık olabilmek için ondan daha erken kalkıyorum. Benim her zaman aşçıdan daha erken kalkmam gerekiyor. Aşçı mutfağa indiğinde görmek istediği ilk şey benim. Domateslerden, patlıcanlardan, kabaklardan ya da peynir çeşitlerinden önce aşçı beni kontrol ediyor. Gözlerini, kocaman kafasındaki gözlerini bana dikiyor ve tuhaf sabah öfkesiyle her gün bana adımı soruyor. Adımı unutacağımı mı sanıyor bilmiyorum, bu bana komik geliyor ama aşçı bunu yapmaktan vazgeçecek gibi görünmüyor. Ona her sabah yeniden adımı söylüyorum; kafasını sallayıp gülümsüyor ama bu bir iyilik gülümsemesi değil. Bir zafer gülümsemesi, adımı her sabah ona yeniden söylemek zorunda olmam onu keyiflendiriyor. Bu durumun üzerinden çok geçmeden aşçı benden dolaplardaki malzemeleri saymamı istiyor. Mutfakta birçok dolap var; burası oldukça büyük bir mutfak. Bütün malzemeleri saymam öğleni buluyor. Aşçının bu sayma işinden memnun olduğunu hiç görmedim, sürekli daha hızlı olmamı istiyor. Ama ne kadar hızlı olursam olayım beni yine de azarlıyor. Gerçi elimden gelenin en iyisini yapıyorum her sabah ama bir türlü öğlen olmadan önce sayım işini bitiremiyorum. Üstelik ben dolaplardaki malzemeleri sayarken aşçı birçok malzemeyi alıp kullanmaya başlıyor ve bunu yaparken de gerçekten çirkin bir biçimde gülümsüyor.

Aşçı öğle yemeği vakti geldiğinde bir canavara dönüşüyor; kahvaltı zamanı daha anlayışlı. Anlayışlı dediğim, daha anlayışlı bir

canavar. Fakat öğle yemeği zamanı geldiğinde gözleriyle kaşıkları ve çatalları bükebiliyor. Ekmekleri, inanması zor ama neredeyse gözleriyle doğruyor. Tabaklar, aşçının ellerinde can çekişen kelebeklere benziyor. Büyük servis tepsilerini boğazlıyor sanki... Servis elemanları inanılmaz bir korkuya kapılıyorlar aşçıyı gördüklerinde. Masanın hazırlanmasını bizzat denetliyor aşçı, yalnızca yemek yapmakla yetinmiyor. Tuhaf bir adam... Önceleri işini çok ciddiye aldığını düşünüyordum ben de, onunla ilk defa karşılaşan ya da ilk defa çalışan herkes gibi. Oysa zamanla anlaşılıyor ki aşçının ciddiye aldığı şey işi değil, yalnızca kendisi. Daha doğrusu bu bir ciddiye alma meselesi de değil, kendine çok güveniyor, çok beğeniyor kendini. Yemek yaparken kimi zaman aynalara dalıp gidiyor. Evet, yemeklerin hazırlandığı tezgâhın önü boydan boya ayna. Böyle bir mutfak yalnızca bizim çalıştığımız bu mutfaktır muhtemelen. Kısa süreli de olsa başka mutfaklarda da çalıştım ve hiç böyle bir şey görmedim; aynalı bir mutfak hiç görmedim. Fakat aşçı aynada kaybolabilirken bir yandan da küçük kuzu ölülerini parçalayabiliyor. Kuzu ölüleri. Benim için bunlar birer ceset ve aşçı bu cesetleri parçalarken gerçekten son derece mutlu. Hatta mutfakta belki de tek mutlu olduğu anlar kuzu cesetlerini parçaladığı anlar... Bazen rüyalarımda aşçının beni ve mutfakta çalışan başka arkadaşları böyle parçaladığını görüyorum. Gerçi benim kadar vakit geçiren başka kimse yok mutfakta. Gelip giden ara elemanlar var; bazen taşınacak kasalar çok olduğunda yardıma gelenler oluyor. Büyük yemeklerde, yani toplu yemeklerde de yardıma gelenler oluyor. Nadir de olsa aşçının dostları da geliyor mutfağa. Ama bunlar nasıl dostlar anlamak imkânsız, çoğu zaman aşçıya tiksinerek bakıyorlar. Hayır, bana öyle gelmiyor, gerçekten aşçıya tiksinerek bakıyorlar. Sanırım aşçının dostları aşçıyı onun sandığı kadar sevmiyorlar.

Örneğin geçenlerde başka bir mutfakta, başka büyük bir mutfakta çalışan bir aşçı geldi. Çocuklukları ve ilk gençlikleri aşçıyla birlikte geçmiş. Çok sıcak bir adamdı, iyi kalpli biri olduğu bile söylenebilir. Aşçıyla uzun uzun sohbet ettiler, her şey yolunda görünüyordu ama ne zaman ki misafir aşçı bizim aşçıya yapmayı planladığı yemekle ilgili bir öneri sundu, birden ortalık buz kesti. Bu insanlar arasında sık karşılaşılan bir durum, kimse işiyle ilgili bir öneriye katlanamıyor. Misafirliğe gelen aşçı kalktı, gitti ama giderken yine de sarıldılar. Aşçı adamın arkasından bir sürü şey söyledi, her zaman kendisinden daha başarısız ve yeteneksizdi. Buraya aslında onu görmeye değil, ne yaptığını kontrol etmeye geliyordu. Çirkin biriydi. İyi kalpliliğinin, uysal hareketlerinin nedeni buydu. Bütün başarısızlar iyi kalpli olurlardı, geniş yürekli, herkesi kabul eden... Gerçekten güçlü olan birinin kalbinde yumuşaklık bulunmazdı, ihtiyacı yoktu buna. Aşçı böyle söyledi. Hemen ardından bizi itip kakmaya başladı, ya işimizi gereğince yapardık ya da kendimizi kapının önünde çöp karıştırırken bulurduk.

Aşçı bizim açlıktan korktuğumuzu biliyor; bir aşçının insanların açlıktan korktuğunu bilmesi anlaşılabilir bir durum. Ama aşçı bizi korkutabilecek başka şeylerin de farkında. Bazen bize, bizi pişireceğini söylüyor. Bunu söylerken yüzünün aldığı hal gerçekten acımasız... Aşçının bir kızı var, şişman bir kız ve belli ki hiç aç kalmamış. Bazen aşçının kızını da açlıkla korkutup korkutmadığını düşünüyorum, çünkü kız o kadar şişman ki, birisi ona, onu aç bırakacağını söylese, muhtemelen bunu söyleyeni öldürür. Belki de sonra gidip babasının dizlerine kapanır ve ağlar. Aşçı da ona hemen bitiremeyeceği kadar büyük bir pasta verir ve böylece kızının ağlamasını biraz olsun dindirir. Ama kızının bile aşçı için yemeklerden ya da masa düzeninden daha önemli olduğunu sanmıyorum. Eğer öyle olsaydı aşçının kızı bu kadar şişmanlamazdı. Çünkü aşçının kendisi, inanmayacaksınız

ama tığ gibi. Zayıf bir adam aşçı, fakat bu öyle rahatsız edici bir zayıflık değil aksine atletik bir zayıflık. Aşçının bir yüzücüye benzediği söylenebilir, bu yüzden genç de görünüyor. Aşçı aslında yaşlı, aşçı aslında oldukça yaşlı, aşçı tuhaf bir adam...

Bir keresinde her nasıl olduysa bize bazı anılarını anlattı. Bu anılardan ilki, daha çok küçükken nasıl mutfağa girdiği ve nasıl hayatının geri kalanını mutfakta geçirmeye karar vermesiyle ilgiliydi. Aşçı yoksul bir evde doğmuş ve mutfaklarında çoğu zaman yiyecek pek bir şey bulunmuyormuş. Bir gün evde kimse yokken mutfağa girmiş ve mutfakta o an bulunan tüm yiyecekleri masanın üzerine koymuş. Tüm yiyecekler dediğim biraz zeytin, birkaç domates, bir demet kuzukulağı ve peynirmiş. Aşçı bunları başka şeyler olarak hayal etmiş; örneğin domatesler o sabah onun için et parçalarıymış. Gözlerini kapamış ve elinin altındaki malzemeleri, zeytinler hariç elbette, yoğurmaya başlamış. Sonra zeytinlerin çekirdeklerini çıkartıp onları da bu yoğrulmuş, bir şeye benzemeyen şeye eklemiş ve tekrar yoğurmuş karışımı. Sonra bu yoğrulmuş şeyi koparıp koparıp yemeğe başlamış ve tadı çok hoşuna gitmiş. Çünkü yiyeceklerin kendi tatları yerine hayalini kurduğu yiyeceklerin tadını alıyormuş; aşçı o an için büyülenmiş olduğunu söyledi. İşte o an her şeyi, tüm yiyecekleri birbirine karıştırmaya karar vermiş ömrü boyunca. Gerçi akşam sağlam bir dayak yemiş annesinden. Evde kalan son yiyecekleri böyle harcadığı ve akşam ailesinin aç yatmasına sebep olduğu için. Bu dayak meselesi ise onun için asıl kamçı olmuş ve çok geçmeden, yani bir iki sene içinde evden kaçmış; evet, aşçı olmak için.

Bana kalırsa komik ve saçma... Aşçıya bunun, bize anlattığı hikâyenin komik ya da saçma olduğunu söylemenin imkânı yok. Eğer böyle bir şey yaparsam hiç ama hiç vakit kaybetmeden beni öğle yeme-

ğine yetiştirir; yemek olarak elbette. Bazen düşünüyorum aşçının bana, bize hiç iyi davrandığı bir an oldu mu diye. Sebepsiz, yalnızca içinden geldiği için iyi davrandığı bir an. Hayır, hatırlamıyorum böyle bir anı. Zaten böyle bir an yaşanmış olsaydı muhtemelen o an aşçının kendinde olmadığı hasta bir anı olurdu. İşin başka bir ilginç yanı da, aşçının hiç hasta olduğunu görmedim, duyamadım bile. En azından benim yanında çalıştığım uzun seneler boyunca hiç hasta olmadı aşçı. Mutfaktan dışarı çıkmıyor, yalnızca uyumaya gidiyor geceleri. Dışarıyı unutmuş olmalı, şehri, sokakları falan. Yıllardır bir yerlere gezmeye gitmediğine eminim. Kızı bundan hoşlanmıyor hiç; buraya aşçının yanına geldiğinde sürekli bu durumdan yakınıyor, gezmek istediğini ama babasıyla gezmek istediğini söylüyor. Aşçı kızına her şeyi olduğunu söyleyip, onu gönderiyor. Kızın kalbini kıran bir şey bu. İçeri girerken burnu son derece dik olan aşçının kızı, babası ona bizim yanımızda böyle davranınca kaçarcasına uzaklaşıyor mutfaktan. Aslında buna hiç gerek yok, hepimiz alıştık bu duruma nasıl olsa, utanacak bir şey yok. Üstelik genç bir kız da değil aşçının kızı; en azından benden ve mutfağa gidip gelen diğerlerinden büyük.

Aşçı kızını çok sevmiyor; belki de hiç sevmiyordur. Aşçı kızına bir babanın çocuğuna davranması gerektiği gibi davranmıyor. Yaşı ilerlemiş bir adam ve onun yaşı ilerlemiş kızı arasındaki ilişki de sonuçta bir baba çocuk ilişkisi; düşüncelerim sıradan. Ama sıradan şeylerin gizemi başka hiçbir şeyde yok. Fakat en azından çok ama çok eski zamanlarda aşçının kızını şımarttığı belli. Kız şımarık. Aşçı belki de yalnızca bu yüzden iyi davranmayı bırakmış olabilir kızına. Aşçının kızının hikâyesini kimse doğru dürüst bilmiyor. Yalnızca bir kere, aşçının ona tiksinerek bakan arkadaşlarından biri geldiğinde kulak misafiri olduğum bazı parçalar var. Aşçının kızı evlenmek istemiyor

ama bir adamı seviyor; hatta ondan bir bebeği var, adını tam duyamadığım bir erkek bebek. Bunu tam olarak duyduğumdan emin değilim, belki duyduğum farklı cümleleri birleştirdim ama şuna eminim aşçının kızının adı ve 'erkek bebek' lafı bu konuşma boyunca birkaç kez geçti. Bebeğe neden adıyla hitap etmeyip, erkek bebek dediklerini bilmiyorum. Aşçı çocuğu kabul etmediği için ona adıyla hitap etmiyor olabilir ya da yalnızca çocuğun adından hoşlanmıyordur, aşçıyı anlamak pek kolay değil. Aslında bir gün tüm cesaretimi toplayıp bunu aşçıya sorabilirim. Hayır, yapamam.

Aşçı ölümsüz; bazen bu da aklıma geliyor. Akşam yaklaştığında ve mutfak bir sirke döndüğünde ya da çığlıkların yükseldiği bir cehennemi andırdığında aşçının ölümsüz olduğu gibi bir hisse kapıldığım oluyor. Elindeki kepçeyi kazanın içinde her çevirdiğinde sırtından kızılkanatları ve alnından uzun boynuzları çıkıyor; hayır elbette böyle bir şey olduğu yok, ben böyle görüyorum. Aslında aşçı her zaman şeytanı andırıyor ama en çok akşam yaklaştığında... Biri vardı, aşçıdan korktuğum için böyle şeyler zırvaladığımı söylemişti, aşçı onu kovdu. Konuştuklarımızı duymadı, duysa onu kovmaması gerekirdi, aşçıyı savunan şeyler söylemişti, aşçı hakkında olumlu şeyler söylemişti. Bana kalırsa aşçı 'iyi' ya da 'güzel' olanın ne olduğunu bilmiyor; buna önem de vermiyor. Aşçı kötü, o kötü biri, ne yaparsam yapayım başka bir şey geçmiyor içimden aşçıyla ilgili.

İnsan aklı günlük tutuyor, aşçıyla ilgili durmadan konuşmamın, aklıma bir şeyler gelmesinin nedeni bu. Aşçı hayatımda, onunla tanışana kadar gördüğüm herkes aslında, ne daha azı ne daha fazlası. Bütün o insanların yüzleri, sesler, kişilikleri ve bana karşı olan tutumları. Hep birini ararız; ben de yapıyorum bunu, hep tanıdık birini ararız ama ben de aşçıda tanıdık birini arıyorum. Daha doğrusu aradım; uzun

zaman aşçı da tanıdık birini aradım. Karanlık, küçük bir odada yaşıyorum ve geceleri aşçıda tanıdık birini, yıllar öncesinin, çocukluğumun iyi sayılabilecek insanlarını arıyorum. O insanların hepsi iyi değildi elbette ama anladım ki eskide kalan ne varsa bir parça iyilik taşıyor. Acı veren insanlar ve acı veren olaylar bile... Sendeleyerek size doğru yaklaşan bir canavar, sizi korkutur mu? Neredeyse düşecekmiş gibi size doğru yürüyen bir canavar? Geçmiş bana kalırsa böyle bir şey, onu deşmeye başladığımızda, olup biten yalnızca bu, onun ayakta zor durduğunu görmek ve bir canavarı bu halde görmenin tadını çıkarmak. İşte bu yüzden iyilik sızıyor insanın içine, bunu böyle tanımlamak ne kadar doğru bilmiyorum, derdim de bu değil zaten.

İşte aşçı o sendeleyerek gelen canavarın içinde, daha doğrusu gövdesinde bir yer bazen, henüz tam bir yer bulamadım ama. Canavarın yüzünde mi, boğazında mı, göbeğinde mi... Bilmiyorum. Bazen bir kadın oluyor, bazen bir çocuk. Geçmişin içinde, gövdesinde herkes var, herkes hep orada. Ölülerin yerleri ayrı... Onlar bu yürümekte zorlanan canavarın, geçmişin, gölgesinde... Gövde yaşayanlarda oluşuyor; o yüzden aşçı canavarın gövdesinde, gölgesinde değil. Biçim değiştiren her şeyin sonsuz bir sesi var, sonsuz yüksek bir ses. Her zaman bağıran biri, bir öfke, tamamlanmayan, tamamlanmamış, acı içinde bir öfke. Aşçı böyle zamanlarda, o sendeleyen canavarın gövdesinde hareket eden, kımıldayan mı demeliyim, bir başka canlıya da dönüşebiliyor, biçimsiz bir canlıya. Yılan gibi mesela ama yılan değil, parlayan, akışkan yeşil bir sırtla gövdeyi gezen bir canlı. En sonunda da aşçının yüzünün yerini kızının yüzü alıyor, şişman, gençlikten çoktan çıkmış ve karışık bir hayatı olan bir kadın yüzü.

Benim için, hatta birçoğumuz için hayat kendini hep bu bütünleşmiş gövdelerde ortaya koyuyor. Kış çabuk geçiyor ve yaz hemen bitiyor.

Bunu neden söylediğimi bilmiyorum, hayat bu. Bir hız var evet, bir hızın olduğu doğru, bir kurgunun ve ölümlü şeylerin ölümsüz şeylere karşı bir üstünlüğünün olduğu doğru. Beni zeki yapan şey ya da en azından kendimi zeki sanmamı sağlayan şey bu karmaşa. Benden güçlü olan ya da güçlü görünen şeyleri, küçülten ve güçsüzleştiren şey bu... Çabukluk. Hız şeylerin kendi kuvvetleriyle ilgili ama çabukluk insanın bir yeteneği, bağımlı bir yetenek... Eriyor karşımda, dünyayı tatsız bir yer yapan şeylerin tümü. Yaşadıkça, yaşamak istedikçe daha ağır, daha yakıcı bir arzu... Bundan kurtuluş yok; aslında hiçbir şeyden hiçbir zaman kurtuluş yok. Yıllar sonra aşçı, sendeleyerek ilerleyen canavarın ta kendisi olacak, geçmişi işgal edecek aşçı; onun yanında harcadığım bütün zamanım yavaş yavaş onun canavarın sendeleyen canavarın gövdesini ele geçirmesini sağlayacak. Sendeleyen canavarın bir özelliği ama bu aşçının değil, bütünüyle devrilmediği sürece yeniliyor kendini sendeleyen canavar. Aşçı böyle şeylerden anlamaz; önemsemez böyle şeyleri, küçük ya da büyük mutluluklar veya mutsuzluklar yoktur onun için. Daha doğrusu ben olmadığını düşünüyorum; aşçı yemeklerini yaptığında ve sofra onun kurallarına göre hazırlandığında bile, her ne kadar yüzü gülse de, mutlu değil bence. Beni, bizi zora koştuğunda, bize onlarca işi ardı ardına yaptırdığında yüzüne yayıldığını daha önce de söylediğim gülümseme de bir gülümseme değil. Bunun farkına varmak için son derece dikkatli olmak gerekiyor. Ben son derece dikkatliyim öyleyse... Dikkatliyim evet; aşçı bir tehlike, bir insan yorucu.

Bu mutfağın, bu büyük mutfağın hikâyesi de aşçıdan bağımsız bir hikâye değil. Eskiden, ilk yapıldığında yani küçük bir mutfakmış, aşçıyla büyümüş. Resmi bir yerin mutfağı olmamasına karşın her şey son derece resmi ilerliyor mutfakta. Aşçı bir keresinde işleri büyütmenin, her ne iş yapıyorsan yap, işleri büyütmenin tek yolunun

resmiyet olduğunu söylemişti. İnsanlara resmi davranmakla, çirkin davranmak arasında bir fark olmalı. Resmiyet ciddiyet demek olamaz yalnızca, ciddiyet resmiyeti bir bütün olarak açıklayamaz. Açıklamamalı... Burası bir mutfak, tencerenin dibinde yatan kabakların insanlığa verebileceği pek bir şey yok. Düşünmeye ve çözümler aramaya gerek yok, kabağın bütün gerçekliği ortada, dibinde durduğu tencerenin bütün gerçekliği ile aynı yerde. Buradan bir kahramanlık hikâyesi çıkmaz; ancak bir lezzet çıkar ve o da bir öğlen ya da akşam yemeğinin kısa bir dilimi için geçerli olabilir. Kalıcı olamaz, ancak anılabilir. Anılmak; lezzetli kabak yemeğinin anılması onun kalıcı bir lezzeti olduğu anlamını taşımaz, taşımadı, taşımayacak. Lezzet anlık bir şey; ağza atılan kabak, dille temas, çiğnemek ve yutmak... İşte hepsi bu... Bu hayatın ta kendisi değilse nedir? Keşke aşçı da böyle derin soruların peşine düşse. Oysa artık o bir makine. Doğrar ve pişirir. Karıştırır ve ezer. Parçalar ve haşlar. Aşçı insanlarla sebzeleri ayırt edemiyor.

Aşçı patrona karşı da aynı tavırların içinde; fakat kadın bunu hiç önemsemiyor, aşçının tavırlarını yani. Ama alışkanlıkla ilgili bir durum değil bu, anlaşılıyor. Aşçı bir keresinde mutfağa gelen kadına sert biçimde çalıştığını ve mutfağı terk etmesini söylemişti, kadını kendi mutfağından resmen kovdu. Bunu bizim yanımızda yapmış olması mutfağın sahibini kızdırır diye düşünmüştüm ama kadın herhangi bir tepki vermeden mutfaktan çıkıp gitti. Bu son derece şaşırtmıştı beni; kadının en azından homurdanması, bir şeyler söylemesi gerekirdi. Belki de aşçı patronlardan hoşlanmıyor ve onların patronluk yapmasına müsaade etmiyor. Çünkü patronlara işinizle ilgili bir kez konuşma fırsatı tanırsanız bu tek kelime ile ruhunuzun sonu olur. Patronlar saygıdan anlamazlar, onlara tanıdığınız konuşma hakkına zaten sahip olduklarını düşünürler ve bunun bir üstünlük olduğuna

inanırlar. Giderek daha çok konuşmaya, sınırları daha çok ihlal etmeye başlarlar ve günün birinde görürsünüz ki işinizi sizden çok daha iyi bildiklerini düşünüyorlardır. O yüzden daha ilk girişimlerinde patronların çenelerinin sıkı bir biçimde kapatılması gerekir, anlayacağınız patrona patronun kim olduğunu göstermeniz gerekir. Patronlar ne kadar güçlü olurlarsa olsunlar beklenmedik tavırlar karşısında, hele ki bu tavır çalışanlarından geliyorsa aptallaşırlar. Aptallaşıyorlar... Fakat patronlar, eğer verdikleri paranın karşılığını aldıklarını düşünüyorlarsa aptallaşmış olmalarını fazla önemsemezler. Hatta bu onlar için eğlenceli bir durum olarak bile düşünülebilir.

Biliyorum bunlar son derece sıradan; sırdan bir insanın sıradan düşünceleri. Ben sıradan bir aşçı yamağıyım, sıradan şeyler yapar ve sıradan şeyler düşünürüm. Sıradan olmayan insanlar da böylelikle sıradan insanlar olup çıkıverirler benim için. Başkaları, başkalarının bütün tarihi her zaman yalnızca sizin hayatınız kadardır. Herkes aslında yalnızca siz ne kadar yaşamışsanız o kadar yaşamıştır, ne daha az ne daha çok. Öyleyse aşçı hâlâ çok genç ve tecrübesiz sayılabilir, bir kızı olan şişman bir aşçı olarak. Sıradanlığımı, sıradanlıkla ilgili düşündüklerimi, daha doğrusu sıradanlıkla ilgili kavradıklarımı diyelim size böyle anlattığımda benim sıradanlığın dışına çıktığımı düşünebilirsiniz ama hayır yanılırsınız, hem de çok ama çok kötü bir biçimde. Olsun yanılmanız güzel; zaten siz en çok yanılma hakkınıza güveniyorsunuz, bu hak zamanla sarsılmaz bir arzuya dönüşüyor sizde. Siz de birer aşçınız ve ben bu yüzden sanırım sizin yanınızda da, sizin aranızda da huzursuz bir aşçı yamağı olarak kalmaya devam ediyorum. Belki de benim hayat boyu yapabileceğim tek şey bu, daha iyisi ya da daha başarılısı yok benim için, tanrının ve toplumun bana bahşettiği bu yeteneği sevmeliyim. İnsan yeteneklerini sevmeli. Aşçının yeteneklerini sevdiğini düşünmüyorum.

Aşçı yeteneklerini sevmiyor çünkü yetenek insanı kuşatan bir şeydir, insana hiç de önemi olmayan sorumluluklar yükler. Sonra insan sıkılır ve yeteneklerin içinde ölür; kozayı tırmalayan ama kozadan çıkacak deliği, boşluğu bir türlü açamayan, fakat artık kelebek de olmuş bir tırtıl gibi. Renkli kanatlar, ince bacaklar gibi ölüverir... Aşçı böyle bir ölümü bekliyor ya da çoktan yaşadı; bunu bilemiyorum. Kızını sevmiyor; kızını sevmiyor olabilir ve şişman.

Öyle ya, günlerden bir gün aşçı çok ama çok sinirlendi. Bu sizi şaşırtmadı değil mi, elbette şaşırtmamalı, aşçı her zaman sinirli. Şişmanlığı gibi sinirli oluşu da aşçıyı aşçı yapan şeylerin başında geliyor. Siniri ve göbeği aşçının hep yanında, ama kızı değil, kızı arada bir geliyor, aşçının sonunda hep bağırdığı ve kovduğu aşçı gibi şişman olmayan ve sinirli de sayılamayacak kızı. Dönüp dolaşıp laf aşçının kızına geliyor gibi değil mi? Evet, aslında öyle ama ister istemez, onu atlıyorum, çünkü aşçının kızı hakkında çok bir şey bilmiyorum. Fakat işte aşçının o çok sinirlendiği gün, kızıyla ilgili daha önce öğrendiğim, daha doğrusu duyduğum küçük bilgiye başka bir bilgi daha eklendi sanki. Bu yeni bilgiyi de yine kulaklarıma borçluyum.

Şu bahsettiğim ama emin olmadığım çocuk meselesi; bu şimdi neden yine aklıma geldi? Geldi çünkü aşçı bu defa kızına öyle bir bağırdı ki aşçının yanında çalışmaya başladığımdan beri duyduğum aşçıdan çıkan en yüksek sesti bu. Belki aşçı patlamıştır diye düşündüm ama aşçı patlamamıştı, yüzü kızarmıştı yalnızca. Böylesine sinirlendiği bir anda bile yüzü yalnızca kızarmıştı; sonra mutfağın arkalarında bir yere geçtim ve mühim bir işim varmış gibi orada oyalanmaya başladım. Kız, aşçının kızı önce oldukça laçka bir ses tonuyla bir şeyler söyledi aşçıya. Aşçı da ona aynı tonda cevap verdi; aslında bir süre böyle konuştular, neredeyse sessizdiler. Sonra bir-

den her ne olduysa, hangisi ne söylediyse, sesler yükselmeye başladı. Aşçı ateşin üstündeki tencereleri bir devirişte yere yuvarladı, hızını alamayıp kepçeleri de sağa sola fırlattı. Kız, aşçının kızı öylece duruyordu karşısında, kaçmadı, sonra o da çok daha yüksek sesle konuşmaya, bağırmaya başladı. Kısa bir süre de olsa birbirlerinin ne dediğini duymadan birbirlerine bağırdılar. Sonra kız birden olduğu yere çöktü ve ağlamaya başladı. Aşçı etraftaki herkesi kovdu ama beni fark etmemişti. Herkesi kovmuş olmasına rağmen aşçı sesini alçalttı ve kızına soluksuz bir şeyler söyledi. Kız, aşçının kızı, yani aslında koca kadın bir süre sonra ağlamayı kesti. Tekrar fısıltıyla konuşmaya başladılar, ne konuştuklarını duymak gerçekten imkânsızdı. Çok geçmeden birbirlerine sarıldılar ve aşçının kızı mutfaktan çıkıp gitti.

Onlar seslerini alçalttıkça ben de kulaklarımı dikiyordum. Bu insana dair merakımın ödülünü de almıştım. Duymuştum. Fısıltıların arasından bazı şeyleri seçmeyi başarmıştım. Aşçının tonu söz dinlemeyen bir çocuktu. Çok büyük bir çocuk değildi ama söz dinlemeyen bir çocuktu. Söz dinlemeyen bir erkek çocuk aşçının canını sıkıyordu, canını yemek yapmaktan başka her şeyin sıktığı aşçının canını sıkıyordu yaramaz çocuk. Mesele buydu ama buna anlam veremedim. Bu çok da büyütülecek bir problem değildi, fakat aşçı için neyin ne kadar önemli olduğunu anlamak olanaksızdı. Bu basit meselenin onları nasıl bu noktaya getirdiğini anlamak, anlamaya çalışmak beni yordu. Zihnen yorulmuştum. Hiçbir şey olmamış gibi, mutfaktaki en büyük, en uzun tezgâhın başına geçip tezgâhın üzerinde duran salatalıkları soymaya başladım. Aşçı nispeten sakinleşmiş görünüyordu. Hatta imkânsız bir şey oldu ve aşçı bana gülümsedi. Bu arada kovulanlar, aşçının az önce kovduğu mutfağın diğer çalışanları mutfağa girip işlerinin başına geçmeye başladılar. Aşçı herkesi, herkesin yaptığı işleri tek tek kontrol etmeye başladı, küçük tavsiyelerde bu-

lundu. Dediğim gibi bu pek sık olan bir şey değildi. Ortam garip bir biçimde yumuşamıştı. Aşçı bir ara gözden kayboldu. Uzun bir süre de gözükmedi.

İnsan çoğu zaman ne yapması gerektiğini, nasıl davranması gerektiğini bilmeyen bir canlı... Bu onu doğada uzun süre yaşatan, canlı tutan şey aslında. İnsanın bütün anlamsızlığı, bütün şaşkınlığı onu hayat karşısında güçlü kılan tek şey... Arzular, tutkular, içgüdüler işlemediğinde insan yalnızca bir çaresizlik. Aşçı ciddi ve işini çok seviyor, çünkü aşçı çaresiz. İşini iyi yapan herkes gibi, işini önemseyen herkes gibi çaresiz... Ben yalnızca bir yamağım, bir aşçı yamağı, henüz çaresiz değilim. Korkularımı hayata dönüştürebilirim, bu mutfaktan çıkıp gidebilirim. Mutfak çıkıp gitmek için yeterince büyük. Dünya da öyle...

Ve çoğu zaman, çoğu şey, hep havada...

Ayakkabı

Ayakkabılar komik, korkunç, endişeli ve hüzünlüdür. Odalarda, kapı önlerinde, dolaplarda ya da bilinmeyen hikâyeleriyle yol ağızlarında, sokak ortasında, mağaza vitrininde öylece durur ve beklerler. Fakat bir ayakkabı her zaman bir maceradır. Ölümü, yoksulluğu, cinayeti, yasak ve hızlı yaşanmış, yaşanmak zorunda kalmış zaman dilimlerini, kusursuz çağrıları, genç ve güzel kadınların gözyaşlarını ve daha nice enteresan şeyi ayakkabılarda görmek mümkündür. İnsan gövdesinin en uzak parçasıdır ayakkabı ama buna rağmen bütün bir günü, yalnızca günü mü, bütün zaman dilimlerini emer, biriktirir, saklar ve asla kendisinden başka hiçbir şeyle paylaşmaz. İnsanın konuşmayı beceremeyen sırdaşları arasında ayakkabıların yeri oldukça önemli, oldukça başka, oldukça tuhaftır. Şimdi hafifçe başınızı önünüze eğin ve ayakkabılarınıza bakın, sizinle birlikte nasıl yaşadıklarını ve yıprandıklarını görün. Ayakkabılarınızın ayaklarınız kadar önemli olduğunu anlayın, ayaklarınız yalnızca ayaklarınızdır çünkü... Eğer biraz tutkulu biriyseniz ayaklarınız olmasa bile ayakkabılarınız olabilir, hatta mutlaka vardır. İşte bu yüzden birisi öldüğünde, öldüğünüzde kapının önüne ayakkabılarınızı koyarlar; bu yol bitti demektir. Ayakkabılarınız dünyada kalmıştır ve beklemeye devam eder...

Ama bizi ve geriye kalan bütün bir insanlığı ilgilendiren şey ölümden öncesi, dünya üzerinde olup bitenler. Dünya insan şaşkınlıklarının ürünüdür ve aslında yalnızca bunun için, bunun yüzünden döner. İnsanlar şaşkındır; şaşkın yaratıklardır. Bildikleri şeyler insanları boğar, bilmedikleri şeyler ise nefes aldırır; insanın özünde yatan temel şaşkınlık da budur. Etrafınıza baktığınızda herkesin emin oldukları şeylerden keyif de aldıklarını, daha doğrusu keyif aldıklarını zannettiklerini görürsünüz. Henüz ayakkabılar önemlerini hissettirmemiştir. Evet, herkes bildiklerinin, anladıklarının daha doğrusu başkasına usulca satabileceği şeylerin peşinden gider. Bu, çağın zekilik anlayışıdır, doğru hamleler yaparak mutlu olunabileceğine inanılır. Oysa doğru hamleler satrançta bile işe yaramaz, tabi zafer denen şeyin sizin ne denli boktan biri olduğunuzu ortaya çıkaran en büyük güç olduğunun farkında değilseniz. Peki, atıp tutmayı ve tartışılacak sonuçları olan büyük tespitler yapmayı bir kenara bırakalım ve ayakkabıların hayatımız açısından ne denli önemli olduğuna geri dönelim.

Bahsedeceğimiz konu son derece hassas, içinde birçok tehlikeli durum var. Benim açımdan değil, belki sizin açınızdan da değildir ama şu kalabalık, şu gittikçe sağırlaşan kalabalık açısından pek de hoş karşılanmayacak ve olması gerektiği biçimde değerlendirilemeyecek şeyler... Lidya. Kendisine Lidya denmesini arzulayan biri vardı. On dört yaşındaydı ve erkekti. Lise de ikinci yılıydı. İkinci yılın sonunda yaz tatilinde, bir gece evde kimse yokken ayakkabıların ne denli önemli şeyler olduğunu anladı ve bir insanın başına gelmesini kimsenin istemeyeceği şeyler yaşadı. Evet, bu aptal insanların bitmek bilmeyen şaşkınlıklarından biri de budur; hem her şeyi, her kötülüğü yaparlar hem de keşke böyle şeyler yaşanmasaydı derler.

Evdekiler, o yaz gecesi, Temmuz ortaları sanırım, hava almak ve çekirdek çitlemek için dışarı çıkmışlardı. Lidya evde yalnız; evde yalnız kalmak şeytan çağırmak demektir. Şeytan gecikmez ve hemen gelir, şeyler bozulur, gölgeler artar, ışıklar kendiliğinden söner sonra ve bir ter damlası hafifçe bütün vücudunuzu gezerek, size kim olduğunuzu sorar. Bu her zaman olan bir şey değildir ama mutlaka bir kez olur ve olduğunda da eninde sonunda, o size kısacık gelen anda kim olduğunuzu öğrenirsiniz. Lidya da o gece kim olduğunu öğrendi. Neden o an, o gece bunu bilmek imkânsız, insan işte; kendi şaşkın, özü şaşkın, doğası şaşkın.

Lidya; daha doğrusu kendisine Lidya denmesini isteyen, öyle anılmak isteyen bu delikanlı, onu ele geçiren gizemli bir gücün yardımıyla anne ve babasının yattığı odaya gitti. Tarif edilmesi imkânsız bir heyecan vardı içinde, işte o gizemli güç ona ne yapması gerektiğini fısıldıyor o da hiçbir direnç gösteremeden talimatlara uyuyordu. Annesinin yatak odasındaki dolabını açtı ve kadının donlarını teker teker incelemeye başladı. Evet, Lidya don inceliyordu, Temmuz ortaları, bir yaz gecesi, evde kimse yokken. Bazılarını komik buldu, bazıları öyle yumuşaktı ki yüzüne sürdü, bazılarını kokladı. Annesinin gerçekten epey donu vardı. Bu komik. Sonra iç çamaşırlarını yerlerine koydu, bunu yaparken konsolun üzerindeki aynada kendini fark etti. Kendine baktı. Kaşları çok güzeldi. Kaşlarını beğeniyordu. Kaşlarıyla oynamaya başladı. Elleriyle düzeltip duruyor ve aynaya çeşitli biçimlerde gülümsüyordu. Neşesi gittikçe arttı ve dans etmeye başladı aynanın önünde. Evet, tahmin ettiğiniz gibi bu aslında Lidya'nın kendini ilk görüşüydü aynada. Daha önce aynaya baktığında kendine benzeyen, kendine çok benzeyen genç bir delikanlı görüyordu. Şimdi buraya, insan aynaya baktığında çoğu zaman başkasını görür, gibi Rimbaud esintili bir şey yazmak istemiyorum ama tam olarak

durum bu; gerçekten de insan aynaya baktığında çoğu zaman başkasını görür. Başkalarının gördüğü kendini görür aynada insan ama bir yerinden, bir yerde kırılır işte ayna ve gerçekleri göstermeye başlar. Demek insanın bazen kırık aynalara da bakması lazım... Sağlam ama kırık aynalara... Aynalar evet, içimizde kırılmalı.

Lidya dans etmekten yorulunca yatağın üzerine oturdu. Yatağa baktı, yastıklara ve çarşafa ve yatağın ucunda koca bir salyangoz gibi duran battaniyeye ve yorgana. Yataklar aşkın sıradanlığını böyle kanıtlıyorlar; ne saçma. İnsanın dünyadaki tek gerçek yeteneği olan sevişmenin ardından toplanan yataklar... Kıvrılan battaniyeler, yorganlar... Lidya yatağın anlamsız bir şey, bir yer olduğuna kanaat getirdi. İlk sevişmesini asla bir yatakta yapmayacaktı, bu geçti aklından. Kafasında bu düşüncelerle başını hafifçe çevirip odayı süzdüğünde de ayakkabıları gördü. Aynadan, kaşlarından sonra ona kim olduğunu söylemek için sabırsızlanan topuklu, turuncu ayakkabıları.

Ayakkabıları eline aldı ve neden bilinmez kokladı. Uzun süredir giyilmedikleri belliydi, parlıyorlardı. Topuklu ayakkabıların sivri uçlarını yavru bir köpeği ya da kediyi sever gibi okşadı. Topuklu ayakkabıların sivri uçlarının elini, parmaklarını birden kapıvereceklerini sandı. Ayakkabıları yere koydu ve bir süre izledi. O gizemli güç, o içinden konuşan şey ayağa kalkmasını söyledi. Ayağa kalktı. Giy dedi, giydi. Ayaklarındaki turuncu topuklulara baktı ve istemsiz kalçasını biraz dışarı çıkardı. Ayna beni izliyor mu diye aynaya baktı, ayna onu izliyordu, ayna gülüyordu, aynada kahkahalar vardı. Birden topukluları fırlatıp ayaklarından, eşofmanını çıkardı ve topukluları tekrar giydi. Tekrar kalçasını dışarı çıkarıp aynaya baktı. Ayna kahkahaları kesmiş, hayranlıkla onu izlemeye devam ediyordu. Ayakkabıları yeniden çıkardı ve onlara sarıldı. Ayakkabıları yerlerine koydu. Aynaya

son kez bakıp kaşlarını düzeltti. Artık kim olduğunu biliyordu. Bu kadarcık bir süre içinde, bir Temmuz ortası gecesi, yaz gecesi işte, öğrenivermişti aslında hep Lidya olduğunu.

Şimdilik bu sırrı yalnızca, bu geceye kadar yaşattığı genç delikanlı biliyordu. Fakat o da bu sırrı öğrenmenin tanımlanamaz ruh haliyle o gece çekip gitti. Lidya'nın bu sırrını açıklayacak, onu ele verecek tek tanık da kendiliğinden yok olmuştu.

O yaz gecesinin üzerinden yirmi sene geçti. Lidya bir gündüz, Kemerlatı'ndan kendine yeni, yepyeni bir çift turuncu topuklu aldı. Sarı saçları göğüslerinin üzerine dökülüyordu. Ayakkabıcı yardımcı oluyor ayaklarında, gözlerini göğüslerine dikmişti. Ağzı sulanmıştı adamın. Lidya böyle anlarda hep büyük bir keyif alırdı. İstenmek onu mutlu ediyordu. Adama tehlikeli bir gülücük atıp ayakkabıcıdan ayrıldı.

Şimdi yeniden büyük bir aynanın önündeydi. Işıklı, bol ışıklı bir yerde... Yeni turuncu ayakkabılarını giydi. Parfüm sıktı. Saçlarını savurdu, rujunu sürdü. Yıllar önce onu bir yaz gecesi, Temmuz ortalarında, terk eden delikanlıya benzeyen, en az onun kadar yakışıklı bir delikanlının masasına oturdu.

Sahnede, zamanında başka renk topuklu ayakkabılar giymiş, başka bir Lidya vardı. Turuncu ışıklar dönüyordu.

Birkaç saat sonra topuklularını çıkardı.

Bazen vuruyorlardı.

Ölü Dizici Goloth'un Önemsiz Hikâyesi

Bu öyküdeki adamın adının Goloth olmasının özel bir nedeni yok. Goloth bir ölü dizici ve doğduğunda ona bu adı koymuşlar. Goloth tam kırk yaşında ve kırk yaşına gelmeden ölü dizici olmak mümkün değil. Bütün ölü diziciler, tanınmış olsun ya da olmasın, ya kırk yaşındadır ya da kırk yaşının üzerindedir.

Goloth kırk yaşına ayak bastığında ölü dizici olmaya hak kazandı ve hâlâ kırk yaşında. Goloth'un kırk yaşı bitmedi, henüz bitmedi, belki hiçbir zaman bitmez. Goloth hep kırk yaşında ve bir ölü dizici olarak kalır.

Ölü dizici? Evet, anlıyorum, açıklamalıyım. Henüz ölü dizicinin ne olduğunu bilmiyorsunuz, belki de hiç duymadınız. Hiç duymamış olmanız ihtimali oldukça yüksek. Henüz savaş sizin oralara biraz uzak. Savaş size yaklaştıkça ölü dizicilikten haberdar olacaksınız ve belki Goloth'la da tanışırsınız. Eğer onunla tanışırsanız, Goloth'a adının anlamını sormak gibi bir budalalık yapmayın, bundan pek hoşlanmıyor.

İnsanlar birbirlerini neden öldürürler gibi bir sorunun uzun zamandır hiçbir önemi yok. İnsanlar birbirlerini öldürüyorlar. Bunu biliyorsunuz; haberlerden kaçamazsınız, kaçmak istediğinizi de sanmıyorum çünkü haberlerin sonunda hava durumu ve dolar kurunu veriyorlar. Aramızda kalsın, Goloth da yalnızca haberlerin sonunu izlemeyi sever. Daha doğrusu severdi, işleri onu pek yormadığı zamanlarda, az işi olduğu, işine az vakit harcadığı zamanlarda. Neyse anlatıyorum işte dinleyin, bu öyle ödül alan öykülere benzemez. Hani yazarların yazdıkları öyküler var ya, hah işte, onlara benzemeyen bir öykü bu. Goloth ve ölü diziciler son derece gerçek. Birçok şeyden, hatta her şeyden daha gerçek...

Evet, ne diyorduk? Ölü dizicilik nedir? İnsanlar eskiden öldüklerinde ya da birbirlerini öldürdüklerinde onları ortadan kaldırmak oldukça kolaydı ve geleneksel yöntemler henüz işe yarıyordu. Toprak da ölülere yetiyordu mesela... Artık toprak ölülere yetmiyor; sizin uzağınızda ama çok da uzağınızda olmayan yerlerde toprak artık ölülere yetmiyor. Ölülerin ağaç köklerini sardığını, köstebekleri boğduğunu, karıncaları yediğini, tavşan ve tilki oyuklarından kafalarını ve ellerini çıkardıklarını bile anlatıyorlar. Ben bunlara inanmıyorum, siz de inanmayabilirsiniz. Fakat bu duyduklarım ne kadar abartılı ve uydurmaysa, Goloth ve ölü dizicilik o kadar... Evet, gerçek.

Anlayacağınız üzere, ölü dizicilik, adı üstünde zaten, ölüleri dizmekle ilgili bir şey, bir iş. İnsanlar için insanların yaptığı bir iş; ölü inanlar için diri insanların yaptığı bir iş. Korkun! Hayır, hayır korkmayın. Şaka yapmak istemiştim ama biraz kaba bir şaka oldu sanırım. Ölülerle ilgili şaka yapılmamalı ama o kadar çoklar ki kendimi ölülerle ilgili şaka yapmaktan alamıyorum. Özür dilerim. Konu tam olarak şu; biliyorsunuz, siz de hâlâ öyle gömüyorsunuz zaten, ölüleri yatay

bir şekilde ve sırtları toprağa emanet gömerler(di). Artık ölüleri omuzlarının üzerinde dik yerleştiriyor ve mezarın aldığı kadar ölüyü de birbirlerine bağlayarak yarı dikey gömüyorlar. Yakında, çok yakında sizin topraklarınızda da ölüleri böyle gömecekler. Goloth bu işi yapıyor işte. Kırk yaş meselesi ise işin ciddiyeti ve ölülerin toplu ve omuz üstü gömüldüklerinde yiten onurlarını korumakla ilgili. Yapılan defin işlemleri sırasında görüldü ki kırk yaş altı herkes, defin işleminin bir yerinde gülmeye başlıyor. Çıplak, ölü bedenlerin ya da kimilerine gizli bir haz veren ifadesiyle cesetlerin birbirlerine yanlamasına bağlanmaları ve öyle gömülmeleri, durum aslında çok korkunç olsa da, maalesef çoğu gömücüyü bir süre sonra güldürüyor... İşte Goloth ve onun gibi başka ölü diziciler bu yüzden ortaya çıktılar. Onlar ölü bedenleri gerektiği biçimde birbirlerine yapıştırıyor ve gömüyorlar; üstelik bu güne değin de hiç gülmediler. Gülmedikleri için bu işi yapıyorlar zaten, bu işe gülmedikleri için.

Fakat elbette başka ölü dizicilerin başından geçtiği gibi Goloth'un başından da enteresan şeyler geçiyor bu iş sırasında. Çıplak, ölü bedenleri birbirlerine yapıştırmak hiç de kolay bir şey değil. İşin en zor tarafı ölülerin karışması ya da kaybolması... Kimin kim olduğu çoğu zaman karışıyor. Ölü sahipleri, ki onların sayıları da giderek azalmasına rağmen, mezar başlarında beklemekten buhran geçiriyorlar. Ölüler mezar başlarında birbirlerine yapıştırılıyor çünkü evet, karışma meselesi en aza insin diye. Fakat mezar başında beklemek ve sizin olan bir ölüyü uzun süre çıplak olarak görmek sinirleri yıpratan bir şey, tahmin edersiniz ki insanların sinirleri böyle durumlarda oldukça kolay yıpranıyor. Bağırışlar, gözyaşları, feryatlar arasında Goloth ve diğer ölü diziciler son derece sakin kalmak zorundalar; eh onlar da kalabildikleri kadar sakin kalıyorlar zaten. Bazen, delirmek

üzere olduklarında, bunu yüzlerinden okuyabiliyorsunuz. Ama dediğim gibi henüz büyük bir olay çıkmadı. Sabır, sabır, sabır... Sabır ölüm karşısında herkes için büyük nimet, sonsuz kazanç.

Ancak bir keresinde Goloth gerçekten enteresan bir olay yaşadı. Size bundan bahsetmeliyim.

Goloth önüne yığılan yaklaşık üç yüz kadar ölüyü beşer onar birbirlerine bağlıyordu ya da yapıştırıyordu diyelim, daha önce dediğimiz gibi. Bunlar bir bombardımandan getirilen koca bir köydü; köylüler. Hepsi kan revan içindeydi ve gerçekten ölüleri yüzlerinden tanımanın imkânı yoktu. Gerçi ölüleri herhangi başka bir yerlerinden de tanımanın imkânı yoktu. Bazıları paramparçaydı. İşte Goloth bu zor işin üstesinden gelmeye çalışırken, ölü destelerinin birinden yükselen çığlıkları duydu. Evet, birbirlerine bağladığı ölülerin, ölü destelerinin birinde henüz ölmemiş biri vardı. İşin kötüsü henüz ölmemiş bu adam, bir adamdı, destenin tam ortasındaydı ve destede on beş beden vardı. Goloth adama iyice yaklaşıp baktı, tüm bu feryatların ortasında onu duyması bile mucizeydi aslında. Adam parçalanmış yüzünde parlayan yeşil gözleriyle Goloth'a bakıyordu ve çığlıklar atıyordu. Konuşması olanaksızdı, ağzı biçimsizleşmişti, parçalanan yüzünde tuhaf bir boşluk olarak görünüyordu. Goloth bir an adamın yaşayıp yaşayamayacağını düşündü. Yüzü paramparçaydı ama gözlerinde ışık vardı, Goloth uzun zamandan sonra ilk defa şaşkınlık duyuyordu. Bir süre sonra kendine geldi ve geriye dönüp hâlâ oldukça fazla olan ölü yığınına baktı. Şimdi bu desteyi çözüp bu adamı buradan çıkarırsa, oldukça vakit kaybedecekti. Gömülmeyi bekleyen bir sürü ölü vardı ve elbette parçaların arasında kendi yakınlarını arayıp ölü bedenleri oraya buraya saçanlar... İnsanlar bazen gerçekten kontrolden çıkıyorlardı... Goloth düşündü.

Ölü beden destesini özenle toprağa yerleştirdi. Adam hâlâ çığlık atıyordu. Goloth küreği alıp adamın paramparça olmuş yüzüne ve kafasına vurmaya başladı. O kalabalıkta kimse Goloth'un ne yaptığıyla ilgilenmiyordu ve adamcağızın çığlıklarını da duymuyorlardı. Goloth bir süre uğraşıp adamı destenin ortasında, çukurun ortasında öldürmeyi başardı ve hemen üzerlerini örtme işine geçti. Bir mezar daha bitti sonunda ve Goloth vakit kaybetmeden yeni bir deste hazırlamaya başladı. O günü ve o adamı hiç unutmadı ama... Nasıl unutsun ki? Bunu hep hatırladı. Hep.

İşte Goloth'un başına böyle bir şey gelmişti, birilerinin bombalarından kurtulan yarı ölmüş bir adamı öldürmüştü. Fakat işler uzamasın diye yapmıştı bunu ve diğer ölülere olan saygısından. İnsana saygı duymak için kalabalık olması yetmiyordu, kalabalık ve ölü olmalıydı insan.

Bu Goloth'un enteresan hikâyesi... Mezar dizicilik. Ölü dizicilik. Bu meslek böyle anılıyor... Goloth'un adının Goloth olmasının ise hiç ama hiçbir önemi yok.

Eğer ölü bedenlerinizin çıplak bir şekilde bir başka ölü ve çıplak bedene yapıştırılıp ya da bağlanıp gömülmesini istemiyorsanız, Goloth'u unutmayın.

Savaş gelirse, Goloth da gelir; Goloth ve diğer mezar kazıcılar, ölü diziciler, işte her neyse...

Hayâ

Kırlar geceleri de ışıltılı yerlerdir. Çoğunuz bunu bilmezsiniz; çoğunuzun bildiği hiçbir şey yok. Karınız size yetiyor. Kırların geceleri de ışıltılı yerler olduğunu bu yüzden bilmiyorsunuz. Aslında aptal olduğunuzu düşünüyorum. Daha da kötüsü, aslında aptal olduğunuzu bildiğinizi, düşünüyorum. Ama sizinle kaybedecek zamanım yok. Kendimle kaybedecek zamanım var. Konuşuyorum, siz bana bakmayın. Mastürbasyon yapmak için müthiş bir fırsat. Pardon; karınız size yetiyor. Evet, erkeklerden bahsediyorum. Kadınlardan bahsetmem pek, çünkü onları severim. Şimdi, viskinin içindeki buzlardan birini, elimi bardağın içine sokup aldım. Başka nasıl yapabilirim ki zaten. Beni dinliyorsunuz değil mi? Güzel. Beni dinleyin. Size bir cinayeti nasıl işlediğimi vaaz edeceğim. Vaaz edeceğim diyorum, çünkü kutsallığa bulanmış şeyleri daha fazla ciddiye alıyorsunuz. 'Anlatacağım' deseydim, bu umurunuzda olmazdı. İkiyüzlü tiplersiniz; sizi bu yüzden seviyorum sanırım. Meseleye girmeden önce küçük bir hatırlatma: Her şeyi unutun.

Evet, bakalım kim daha aşağılık! Gerçekten kötü bir adam mıyım? Yoksa hepiniz gibi boktan bir taklit mi? Olaylar San Francisco'da ya da Chicago'da geçmiyor. Ayrıca toprağından uzakta, acılar içinde bir Kürt de değilim. Tecavüze uğramış, herhangi çaresiz bir

kadın da tanımıyorum. Ve belki de en iyisi: Hiç şiir yazmadım. Tuttuğum bir futbol takımı yok. Kokaini de yalnızca narkotikteki tanıdıklar, şapşallardan tokatladığında içiyorum. Anladınız değil mi? Güzel.

Size bütün bunları, sıradanlığıma inanmanız için söyledim. Çünkü eğer benim hikâyemi dinliyorsanız, inanmanız gereken kişi benim. Haksız sayılmam! Evet; anlaşmaya başlıyoruz ve bu beni gerçekten mutlu ediyor. Koltuğunuza gömülün; bir gün toprağa gömüleceğiniz gibi gömülün koltuğunuza. Kıçınızı iyice sağlama alın. Beklemediğiniz bir anda adınızı sorabilir ya da kafanıza bir Smith Wesson 500 dayayabilirim. Daha önce hiç Smith Wesson 500 görmediğinizi biliyorum. Neyse, bu çok önemli değil. Önce inanmayacağınız bir şey söyleyeyim; şu an evinizde, odanızdayım. Omzunuzun üzerinden son derece sessiz bir biçimde sizi izliyorum. Hayır, bir melek değilim. Ben bir katilim. Sadece şunu anlamınızı istiyorum; alnınızda Smith Wesson 500'ün huzura çağıran serinliğini duyduğunuzda şaşırmayın. Sesi nasıl olsa tam olarak duyamayacaksınız... Endişelenmeyin.

Charlie'yi de böyle öldürdüm. O da benim evinde, odasında olduğuma inanmamıştı. Ona da bir hikâye anlatıyordum ama hikâyeyi ciddiye almadığını fark ettiğimde acımadan kafasına sıktım. Sizinle böyle bir şey yaşamak istemiyorum. Beni dinlemenizi; ciddiye alarak dinlemenizi istiyorum. Size gerçekten ilginç bir şey anlatacağım. Küçük bir ayrıntı var; bunu pek sevmiyorum aslında ama söylemem lazım. Charlie'nin asıl adı Hüseyin. Charlie de lakabı falan değil. Sadece bana enteresan geliyor... En son gerçek bir geri zekâlının kullandığı sözcük: Enteresan. Hüseyin'i öldürmekle, Charlie'yi öldürmek arasında bir haz farkı var. Bu açık? Sizce de

öyle değil mi? Türk'üm. Are you understand? Hayır, hayır; askerde pek dayak yemedim.

En başa dönelim; 'reverse' modern çağın tek gerçek geleneğidir.

Hüseyin'i genel ahlak kurallarına uymayan hal, hareket ve tavırları nedeniyle önce uyardım, sonra da öldürdüm. Evet, evet; omzunun üzerinden, ona anlattığım hikâyeyi dinlerken yaptım bunu. Bahsi geçen silahla yaptım. Hüseyin hemen öldü. Uzatmadı. Yetenekliydi. Evine gizlice girmedim. Bir öğlen gidip kapısını çaldım, açtı. Yüzü biraz ekşidi ama bunun ikimizin ilişkisinde kalıcı bir değişikliğe yol açmasına izin veremezdim. Ona acımadım; ona daha sonra da, söylediğim gibi, öldürürken de acımayacaktım. Ondan ne istediğimi, neden seneler önce olmuş bitmiş bir mesele yüzünden hâlâ onu rahatsız ettiğimi sordu. Ben ona rahatsızlık vermek istemiyordum; amacım bu değildi. Böyle düşünmesine üzüldüm; önyargılı insanlar beni gerçekten korkutuyor. Fakat bütün sıkıntılı işler, bu tür insanlar yüzünden olur... İnanmak istediklerine inanan ve bunu herkesle paylaşan soytarılar yüzünden. Sen öyle biri misin? Eğer öyle biriysen 500'e kadar say ve o muhteşem gümbürtüyü kulağının dibinde yarım yamalak duy. Hiç öyle biri olur musun? Sen çok iyi birisin.

Meselenin benim için yeterince kapanmadığını, birazının hâlâ açık kaldığını söyledim. Aslında korkmuş gibi görünmüyordu; sadece beni görmekten memnun olmamıştı. Korkmakla, memnun olmamak arasında dağlar kadar fark var.

Benim bir ruh hastası olduğumu söyledi. Bir ruhum olduğunu görebilen ender insanlardandı. Çoğu beni ruhsuz bulur. Evinden

çıkmamı ve gitmemi istedi. Böylesi daha iyi olacaktı. Belki başka bir gün, buluşur ve konuşurduk. Bana randevu verecek gibi bir hali vardı. 6 Mayıs, Pazar, köşedeki pastane. Güldüm elbette; ama sanırım pek gülen bir gülme değildi bu. Kendimi göremedim elbette gülerken ama en azından ben bile bunun pek gülmeyle alakası olmayan bir gülme olduğunun farkındaydım. 'Konuşacağız ve bitecek!' dedim; yalan söylüyordum, amacım konuşmak değildi. Konuşmak zaten hiçbir zaman amaç değildir. Ya konuşmaya başlar ve sevişirsiniz, ya konuşmaya başlar ve öldürürsünüz, ya konuşmaya başlar ve kandırırsınız, ya konuşmaya başlar ve ayrılırsınız... Sanırım o da aslında amacımın konuşmak olmadığını anlamıştı ve aklı sıra zaman kazanmaya çalışıyordu. Bilemiyorum. Ondan oturmasını rica ettim; karşılıklı oturduk. Evet, şimdiye değin geçen kısım ayaktaydı; ayakta dikilmekten nefret ederim ama bazen birini öldürmek zorundaysanız ayakta dikilmeniz gerekebiliyor. Kafa bulandırmayı severim; hiç vakit kaybetmeden Charlie Hüseyin'e 'Bana neden böyle davranıyorsun?' diye sordum. Yersiz ve çok banal olacak ama 'start verildi ve koşu başladı'.

Yolunu kaybetmesi iyi oldu. Dili dolandı ve geveledi. Söyleyecek bir şey bulunamadığında korku başlar; korkmaya başlamıştı. Aslında ben de garip, beklemediğim duygularla buluşmak üzereydim, anlıyordum bunu. Karşısında az sonra ölecek, zavallı biri olduğunda insan ne hissedeceğini bilemiyor. İnsan, büyük piyango.

Bu çaresizliğe son vererek, iyi biri olduğuma dair bir mesaj vermeliydim evrene. Kimsenin bu denli acı içinde kalması hoş değildir. Sevgilimi, Smith Wesson 500'ü, Charlie Hüseyin'le konuşması için ikna ettim. Çabuk kaynaştılar; birbirlerine anlatacak ne kadar çok şeyleri varmış. Güzel, anlamlı, sorunsuz bir sohbetleri oldu.

Charlie Hüseyin öldü. Çok kan vardı. İçim burkuldu. Bu tek kelimeyle vahşilikti. Böyle şeylerden oldum olası nefret ederim. Sen de edersin değil mi? Sen de kötülüklerin dünya üzerinden silinmesi gerektiğini düşünüyorsun öyle değil mi? Güzel. Ne kadar iyi bir insansın...

Charlie Hüseyin'le aramda olan mevzuyu bilmenizi istemiyorum; bunu size anlatmayacağım. Ama onu öldürmeme değdi; yoksa kim basit bir şey için katil olur ki? Bir profesyonel olduğumu düşünmedim hiçbir zaman. Ben insanım ve insanlar ne kadar aydınlanmış olurlarsa olsunlar, bir başkasını öldürebilirler. Aydınlanma evet, aydınlanma önemlidir. Smith Wesson 500'le tanışmamış biri karanlıklar içindedir ve kederle bir köşede yok olmaya mahkûmdur. Asıl meseleye gelelim...

Charlie'nin evinden çıktım ve arabama atladım (artık öldüğüne göre, onu nasıl anacağımız bize kalmış, Hüseyin olmasının bir önemi yok). Sessiz bir yere gitmek ve kafa dinlemek istiyordum. Bir marketin önünde durup, viski ve sigara aldım. Atıştırmalık bir şeyler... Sonra arabaya bindim ve hareket etmeden önce, belki yarım saat, şehrin yakınlarındaki bütün sessiz yerleri şöyle bir düşündüm. Kuzeye doğru gitmeye karar verdim ve arabayı kuzeye doğru sürdüm. Fakat memleketimiz Immerikın filmlerindeki hazların hepsini tatmamızı sağlayacak olanaklardan yoksun; kuzeye doğru giden yol bir süre sonra bir ormanla buluştu ve yol bitti. Aklınızda olsun, eğer bir gün birini temizlerseniz, güneye doğru gidin. Belki denize girersiniz ve neşeniz yerine gelir.

Geri dönmeyi düşünmedim; arabadan indim, nevalemi yanıma aldım ve ormana daldım. Epey ilerledikten sonra çok küçük ama

berrak bir su birikintisinin yanına oturdum. Viskiyi açtım ve bir sigara yaktım. Varoluşumun doruklarında geziniyordum ve kuşlar da bana bu gezintide eşlik edip şarkı söylüyorlardı. Müthiş bir huzura kavuştum. Biraz önce birini öldürmüştüm ve keyfim son derece yerindeydi. Ara ara aklıma cesedi bulup bulmadıkları, peşime düşüp düşmedikleri gibi sorular takılıyordu ama bunun bir önemi yoktu. Yakalanmak umurumda değildi; çünkü kendi adıma hesabın açık kalan kısmını kapamıştım. Bu benim için her şeyden daha önemliydi. Evet, evet; enteresan. Mutlaka ben de hesap vereceğim. Bir hesap kapanır, bir hesap açılır... Hayat böyle.

Viski şişesini yarılamış ve içimden arabesk şarkılar söylemeye başlamıştım ki az ötemdeki çalılarda bir hareketlilik fark ettim. Benim çalı dediğim bu şeyler, çalı mıdır bilmiyorum ama çalı gibi görünüyorlardı; yalnızca biraz daha uzundular. Ben doğada yalnızca çam ağaçlarını, papatyaları ve gülleri falan tanıyabiliyorum. Küçük su birikintisine yüzümü soktum ve elimde viski şişesiyle çalı olduğunu düşündüğüm uzun şeylere doğru yürümeye başladım. İçimden bir ses, bugün bir insana iyilik yapma fırsatı yakalayacağımı söylüyordu. Aslında yapmıştım; Charlie'yi dünyadan kurtarmıştım. Artık kalp krizi, kanser, bel soğukluğu, grip, uyuşturucu koması ve parasız kalma gibi sorunları olmayacaktı. Bu iyilik değil de nedir? Sorarım size!

Neyle karşılaşacağımı bilmediğim için, çalı olduğunu düşündüğüm şeyleri hafifçe araladım ve gördüklerime gerçekten inanamadım. Tanrı bana hayatımın şakasını yapıyor olabilirdi. Daha önce hiç bu kadar irkildiğimi hatırlamıyorum. Binlerce duyguyu bir anda yaşadım. Sadece ilk anda ne yapmam gerektiğine karar veremedim. Viskinin de etkisi vardı elbette... İnsan her zaman böyle

bir şeyle karşılaşmıyor... Şişeyi kökledim ve o muhteşem aleti seyretmeye koyuldum; gerçek bir Smith Wesson PC 460XVR Bone Collector. Koruyucu meleğiyle tanışmak için seminerlere katılan, lise son sınıf öğrencisi bir kız kadar heyecanlandım. Pinokyo'nun bol yalan söylediği bir gününde, burnunu bu makinaya namlu diye takmış olmalılardı... Muazzam. Sevinç içindeydim.

Büyük resmi görmem biraz zaman aldı. Adamın biri başka bir adamı; kendinden daha genç başka bir adamı dizlerinin üstüne çöktürmüş, öfkeli öfkeli bir şeyler anlatıyor, arada da genç adama sorular soruyordu. Smith Wesson PC 460XVR Bone Collector, yerdeki adamın alnına dayanmıştı. Genç adam, böyle harika bir makinayla işi biteceği için ne kadar şanslı olduğunu biliyor muydu acaba? Muhtemelen bundan haberi yoktu. 'Şanslı velet!' dedim içimden ve sıcacık gülümsedim. Bir süre sonra ister istemez konuşmalarına kulak kabartmak durumunda kaldım. Duyduklarıma inanamadım ama bunları sizinle paylaşamam; adamların aile meselesi. Sizi ilgilendirmez. Dedikodu yapmayı sevmem; dedikodu yapanları da sevmem. Fakat gerçekten büyük kazık atmışlar adamcağıza. Ne pis insanlar var şu dünyada. Beklemeye başladım; birazdan bu adam da kendi hesabını kapatacak gibi görünüyordu. Genç adam ağlamaya başladı. Tablo benim açımdan son derece hüzünlüydü, üzüldüm. Genzimden burnuma viski kokusu geliyordu... Bir anda kendimi yanlarında buldum.

Şaşırmadılar; ben şaşırdım. Elinde silah olan bir süre bana baktı ama yüzünde herhangi bir duygu yoktu. 'Lütfen! Rahatsız olmayın.' dedim ve ekledim 'Birkaç saat önce ben de benzer bir durumdaydım. Sizi anlıyorum.' Dondular. Zaman onlar için durmuşa benziyordu; bir tablonun içinde gibiydik ve yalnızca ben

canlıydım. Konuştuklarına ister istemez kulak misafiri olduğumu, hikâyenin çarpıcılığı karşısında oldukça etkilendiğimi söyledim. Ayrıca silahı övdüm. Benim Smith Wesson 500'ü çıkarıp elinde silah olan adama gösterdim ve kendisinin ne denli seçkin bir kişi olduğundan bahsettim. Öylece dinliyorlardı. İleride park ettikleri arabalarını gördüm. Bu sadece detay; arabayla ilgili dikkat çekici bir şey olmadı. Ama açıkçası arabaları son derece yorgun görünüyordu. Belki de içgüdüsel olarak tekrar gördüklerimi kimseye anlatamayacağımı, rahat olmalarını söyledim. Fakat ayaktaki geri zekâlı silahını bana doğrulttu.

Ölmek istediğimden emin değildim; üstelik Charlie Hüseyin'i öldürdüğüm gün böyle bir şey olmasını hiç istemezdim. Biraz alkollü de olsa zekâmın bana yardım edebileceğini düşünüyordum. Ben de elimdeki silahı yerdeki genç adama doğrulttum. Tanıdığım birini öldürebildiğime göre tanımadığım birini de öldürebilirdim. Tuhaf isimli yönetmenlerin çektiği filmlerden bir sahne gibiydi ortalık. Fakat kırlar ışıldıyordu. Gözümü alıyordu kırların ışıltısı. Başka bir âleme geçmiş gibiydim. Sessizliğin büyülediği bir varlık mücadelesi. Birini öldürmüş biri, birini öldürmek üzere olan biri ve her hâlükârda ölecek gibi duran bir başkası... Saniyeler içinde herkes hikâyenin bir başka kahramanı olabilirdi. Kırların neden ışıldadığınıysa gerçekten anlamadım. İlk hareket kimden gelecekti bakalım; belki ben bir sürpriz yapardım. Hiçbir şey için olmasa bile, Smith Wesson ailesinin muhteşem ilahisini duymak için yapabilirdim bunu.

Her halükarda ölecek olan ceketinin cebinden küçük bir kanyak şişesi çıkardı, birkaç yudum aldı ve konuştu: 'Neyi bekliyorsunuz?' Yerinde bir soruydu. Öbür adam ve ben birbirimize baktık. İkimiz

de bu soruyla ilgili herhangi bir cevaba sahip görünmüyorduk. Kendimi bir şey söylemek zorunda hissetim ve bir insanı öldürmenin aslında çok da hoş olmadığını, bunu doğru bulmadığımı söyledim ve yine sımsıcak gülümsedim. İkisinin de yüzlerine baktım ve topun hâlâ bende olduğunu anladım. Bu anlık yumuşaklığa güvenip yerdeki elemana doğru birkaç adım attım ve silahın olmadığı elimi ona uzattım. Zeki bir adamdı, konyak şişesini bana uzattı. Birkaç yudum da ben aldım. Kırlar hâlâ, her şeyden bağımsız bir biçimde ışıldamaya devam ediyordu. Garip.

Ben konuştuğum için değil elbette, zaman geçtiği için; silahlı adam daha sakin görünüyordu ama hâlâ silahının namlusu bana bakıyordu. Bu defa ona doğru yürüdüm ve namlusunu yere doğru eğdim, kendi silahımı da yere attım. Bu tuhaf tiplerle dost olmak istedim. Bu hareketim karşılıksız kalmadı, adam da silahını yere attı, gözleri dolmuştu. Bu neden oldu anlamadım; belki o da kırların parlamasından etkilenmişti. İçli biri olabilir. Böyle tiplerden her şey beklenir. Neyse en azından konu uzamayacak gibi görünüyordu. Farkında olmadan genç adamın hayatını kurtarmış olabilirim; bu fena bir şey değil aslında ama bir kötü tarafı da var; Smith Wesson'ları duyamayacaktım. Evet, hayatta her şey istediğimiz gibi olmuyor.

Silahlar yere, kırların üzerine atılınca genç adam ayağa kalktı ve arabaya doğru yürüdü. Diğeri, onu öylece izledi. Biraz tedirgin olmuştu sanki; kaçacağını mı düşündü acaba? Ama sadece izledi... Genç adam arabadan iki şişe konyak alıp geri döndü ve 'Bunlar son şişeler.' dedi. Şişelerden birini aldım ondan ve açtım ve içtim birkaç yudum. Şimdi aralarında yeni bir hesaplaşma başlamış gibi birbirlerine bakıyorlardı. Fakat bu yeni başlayan hesaplaşma biraz

daha farklıydı; şu sevgiyle karışık acıma dedikleri şey var ya, tam olarak öyle... Gözlerinden okunuyordu bu. Şişe elden ele dolaştı ve kısa sürede bitti. Şimdi, adamların ikisi de en az arabaları kadar yorgun görünüyorlardı. Sonra birden birbirlerine sarılıp hüngür hüngür ağlamaya başladılar. Ben de insanım, içim acıdı. Çok geçmeden toparlanıp oradan gittiler. Yorgun arabaları ve yorgun kendileriyle... Açılmamış şişeyi bana bıraktılar. Tek başıma kalmıştım. Küçük su birikintisinin başına döndüm. Bu mucizeden bana kalan şişeyi açtım ve yere düşen akşamın altında, ışıldayan kırları seyretmeye devam ettim.

Keşke Charlie Hüseyin de burada olsaydı.

Jüri

Geldiklerinde, gün ışımak üzereydi. Gece kamyonları tüm gürültüleriyle boşaldı ve uzaklaştı. Etrafı biraz eşelediler, oturacak bir şeyler buldular ve karşılıklı oturdular; yaşlıyla birlikte beş kişiydiler. Kokuya artık aldırış etmiyorlardı; ilk geldikleri yıl alışmışlardı ve zaman zaman bu kokuyu özledikleri bile oluyordu. Çantaları ve diğer gerekli teçhizatları yanlarındaydı. Yaşlı, 'Başlayalım.' dedi. İçlerinden biri, iki kadından şişman olan, buraya geldiğini ama artık bu ekipten ayrılmak istediğini söyledi. Dayanacak gücünün kalmadığından yakınıyordu. Herkes sürekli onu arıyordu ve bu sinirlerini bozmuştu. Yaşlı, hayretle iki kadından şişman olanına baktı ve sert bir biçimde 'Bunu sonra konuşalım.' dedi. Diğerleri başları önde bu durumu yalnızca izlediler; kimse bu tatsız başlangıçla ilgili ağzını açmadı.

Yaşlı ayağa kalkıp, etrafta masa olarak kullanılabilecek bir şey aradı, buldu ve o şeyi masa yaptı. İlginç insanlardı bunlar. Üzerlerinde neredeyse bir iletişim üssü kuracak kadar teknolojik alet vardı ama boktan bir karton kutuyu masa yapıp üzerinde çalışıyorlardı. Yaşlı böyle seviyordu ya da yalnızca böyle olmasını istiyordu. Yaşlının işine karışmamak gerekirdi; hatta bu işe ilk başladıkları zamanların birinde bir kahvehanede hepsini toplamış ve ters çevirdiği bir tavlayı işaret ederek 'Bu sene masa bu!' demişti. Evet; çaresiz kabul etmişler

ve ters çevrilmiş masanın üzerinde yapmaları gerekeni yapmışlardı. Aslında neyin masa olduğunun ve masanın büyüklüğünün herhangi bir önemi yoktu; bu sadece sınırlı bir alan yaratmak için yaşlının bulduğu ve haz aldığı bir yöntemdi. Yaşlı sınırların içindeki sınırları seviyor, herkesi de sınırların içindeki sınırları sevmeye mecbur bırakıyordu. Bu defa da hepsini, şehir çöplüğünde toplamıştı. Yerin kıymetsizliği, işin kıymetini arttırıyormuş; öyle demişti bir keresinde. Yaşlı istediğini söyleyebilirdi ama bunun nedeni yaşlı olması değil, başkan olmasıydı. Eğer, iki kadından şişman olan başkan olsaydı onun dedikleri yapılacaktı. İki kadından şişman olan bir kuşu gösterse ve kuş uçuyor bile olsa, 'Masa bu!' dese, o kuş masa olacaktı. Demek ki diğerleri de en az yaşlı kadar, sınırların içindeki sınırları seviyorlardı. Şaşmamak lazım; öyle olmasaydı bir arada ne işleri olabilirdi ki? İki kadından şişman olanı yoran neydi öyleyse?

Gün biraz daha yükseldiğinde, her birinin telefonları ötmeye başladı. Yaşlı önce kendi telefonunu kapadı ve diğerlerinin de telefonlarını kapamalarını istedi. Telefonlar kapandı. Herkes derin derin nefes almaya başlamıştı; yükselen gün de bulutlanıyor, gölgeleniyordu.

'Bu sene çok!' dedi yaşlı ve cebinden bir kâğıt çıkardı. Kâğıt büyük ya da uzun bir kâğıt değildi ama üzerindeki eciş bücüş yazılar büyük veya uzun bir kâğıda yazılsa, sanki daha iyi olurdu. Yaşlı bir eliyle kâğıdı tutuyor, bir eliyle papyonuyla oynuyordu. Bir süre sonra kâğıdı elinden masaya bıraktı ve gözlüklerini düzeltti. 'Umarım benzer şeyler düşünmüşüzdür.'

İki kadından şişman olmayan hapşırdı; narin bir kadındı ve yakınlarında bir yerde tozlu herhangi bir şeyin olması bile hapşırması için yeterliydi. Burası pek ona göre bir yer değildi. O kadar narindi ki

hapşırınca takma burnu düştü ve peruğu çıktı. Diğerleri bu duruma alışkın oldukları için herhangi bir tepki vermediler. Sadece yaşlı, başkanlığına yakışır bir şekilde 'Burnunuzu ve peruğunuzu takın, lütfen' dedi. Daha önce de bunu yine başkanlığına yakışır bir biçimde, defalarca söylemişti. Narin kadın için zor bir gün olacağa benziyordu; belki biraz daha memeleriyle oynarsa kendini daha iyi hissedebilirdi. En azından toplantıyı tamamlardı... Bu bir toplanmaydı.

Yaşlı, masa olan kartonun etrafındaki dörtlüden benzer kâğıtlar aldı ve kâğıtları bir süre inceledi. Başını salladı, kaşını kaşıdı, biraz öne eğildi, biraz geriye yaslandı ve sonunda konuştu: 'Bunların hepsi genç isimler olmalı.' Diğerleri hâlâ yaşlıyı izlemek ve dinlemekle yetiniyorlardı. İki kadından şişman olan, narin kadının kendiyle oynamasından rahatsız oldu ve kalkıp ellerini avuçlarının içine alarak 'Lütfen yapma!' dedi. Yaşlı da, iki kadından şişman olanının bu ricasını başıyla onayladı. Narin olan kadın ellerini zapt etmek için başının üzerinde kenetledi. Bir martı gelip, kenetlediği ellerinin üzerine kondu.

Adamlardan biri gırtlağını temizledikten sonra söz aldı ve 'Ben aslında, bana ulaşan zarfların üzerindeki bütün isimleri yazdım.' dedi ve sustu. Bunun üzerine diğer adam, benzer bir şeyi yaptığını en az elli zarfı açtığını, içlerinden beğendiklerini seçtiğini, yorulunca geri kalan isimlerden bazılarını zarfların üzerinden rastgele seçerek yazdığını söyledi. Yaşlı kızmıştı ama belli etmemeye çalıştı ve kadınlara 'Siz ne yaptınız?' der gibi baktı. İki kadından şişman olan zaten bu işlerden yorulduğunu / sıkıldığını daha baştan söylediği için rahattı ve kâğıdına isimleri yazarken 'O pitipiti /karamela sepeti' uygulamasından faydalandığını söyledi. Yalnızca narin kadın tüm zarfları açmış ve okumuştu; onun kâğıdında da zaten yalnızca üç isim vardı. Yaşlı adamın öfkesi artmıştı ama belli etmemek için kendini yiyor-

du. Sakin bir ses tonuyla ama insanı ürküten bir biçimde 'Gerizekalılar.' dedi. Kime söylediği anlaşılamadı; kimse üzerine almayınca, zarfları gönderenlere söylenmiş bir şey gibi durdu bu sözcük. Yaşlı elindeki kâğıtlara yeniden baktı ve kendi kâğıdını da onların üzerine koyarak bütün kâğıtları kıvırıp cebine attı. 'Madem öyle,' dedi, 'Bana aklınızda kalanları anlatın bakalım.'

Bütün zarfların üzerindeki bütün isimleri kâğıdına yazan adam mosmor oldu; diğer üçü birbirlerine bakıp, gözleriyle kendilerini bir sıraya sokmaya uğraştılar. Göz temaslarından çıkan sonuç neticesinde, iki kadından şişman olanı konuşmaya ilk başlayacak olarak tespit edildi. Yaşlı keyifsizdi, bu yaptığının bir tür ceza olduğunu biliyordu ve bundan hoşlanmıyordu. Fakat karşılaştığı durum neticesinde yapabileceği başka bir şey yoktu. Bunların bu rahatlığına bir son vermek lazımdı; senelerdir durumu idare ediyordu ama şu gelinen noktaya bakılırsa önümüzdeki yıl hepsi, adamlardan biri gibi bütün isimleri kâğıtlarına yazıp karşısına dikileceklerdi. Buna izin vermesi imkânsızdı.

Sabahın ilk turunu atan kamyonlar geldi ve gürültüyle boşaldı. Bir süre onlara bakıp vakit kazanmaya çalıştı, kadınlardan şişman olan. Ama nihayetinde kamyonlar gitti. Çöp yığını büyüdü. Martılar kendinden geçti. Gün, en tepeye varmak üzereydi.

Kadınlardan şişman olan 'Bunu böyle yapmasak... Sizi anlıyorum ama siz de beni, bizi anlayın.' deyip, aklında anlatacak pek bir şey kalmadığını söylemeye çalıştı. Diğerleri hemen desteklediler onu. Hiçbir zarfın içini okumamış olan adam 'Geçen yıl hepsini okudum tek tek. Ama sonuçta sizin beğendiğiniz...' deme gafletinde bulunmuştu ki yaşlı artık kendini tutamayarak patladı ve: 'Şapşallar! Burada söz

konusu olan gelecek! Bu ülkenin geleceği!' diye bağırdı. Zarflardan en az elli tanesini okuyan 'Biz asker değiliz.' dedi ve ekledi 'Sizin de hepsini okuduğunuza hiçbir zaman inanmadım.' Gedik açılmıştı, yüklenmeye başladılar; iki kadından şişman olan 'Aklınızda kalan bir şey varsa siz bize anlatın,' deyiverdi.

Çöplüğün tam ortasındaydılar; küçük, küçücük görünüyorlardı. Uzaktan bakınca tabii...

Yaşlı, gözlerini kıstı ve solumaya başladı. İlk defa kendisine saygısızlık yapılmıyordu. Fakat durumun bu defa biraz farklı olduğunu o da anlamıştı. Kendisi başlı başına bir gelenekti. Ülkenin en önemli isimlerini canlı kanlı görmüş, hepsinin cenazelerine katılmıştı. Üzerindeki takım elbise 4.000 dolardı. Hâlâ her işini kendisi görebiliyordu. Evi boğaz manzaralıydı ve kitaplığındaki bütün kitaplar adına imzalanmıştı. Kahvaltıdan önce mutlaka kahve içer ve her şeyi kendi derinliğinde duyumsayabilirdi. Bir şey onu heyecanlandırmıyorsa, hiç kimseyi heyecanlandıramazdı. Dil bilgisine hâkimdi ve bir cümlenin ne dediğini kimse onun kadar temiz kavrayamazdı. Bulunduğu yere kolay gelmemiş, kimse onu oraya bedavaya koymamıştı. Yazı meraklılarının merak ettiği şeylerin tümü, onun hayatıydı. Fakat itiraf etmeli ki ne bu sene, ne de daha önceki seneler o da her gelen zarfı okumadı. Hatta bu sene hiçbirini okumadı. Senelerdir boktan öyküler okumaktan çok sıkılmıştı. Zarfların üzerindeki isimlere bakıyordu. Zarfları havaya atıyor ve diğer zarflardan ayrı düşenleri, bir köşeye ayırıyordu. Herkes, istinasız herkes, aynı saçma sapan hayatı, benzer cümlelerle anlatıp duruyordu.

Şimdi bir çıkış yolu bulmalı ve iki kadından şişman olanının sorusunu savuşturmalıydı. Bir süre sessizlik oldu. Aslında hepsi, yaşlı

dışındakilerin hepsi gelecek cevabı son derece merak ediyordu. Açtıkları gediğin büyüklüğünü gösterecekti bu cevap ama pek de beklemedikleri bir yanıt aldılar: 'Ben aslında hiçbirini beğenmiyorum. Bugüne kadar hiçbirini beğenmedim.' İki kadından şişman olan, narin olan ve her iki adam kısa da olsa bir şaşkınlık yaşadılar. Adamlardan biri toparlanıp 'Bu saçma şeyi yılladır neden yapıyoruz öyleyse?' diye sordu. 'Bu gelecek dediğiniz nedir? Neden biz belirliyoruz bunu? Ben bu zarfları açıp okumaktan bıktım.'

Artık kimsenin saklayamayacağı bir şey açığa çıkmıştı; bu mühim insanlar hem birbirlerinden hem de okudukları şeylerden çok sıkılmışlardı. Farkında değillerdi belki ama hepsi aynı şeylerden yakınarak ama anlaşılan o ki birbirlerini pek duymayarak bir süre konuştular. Birbirlerini bile doğru dürüst duyamasalar ve anlamasalar da konuşmaların sonunda parlayan bir cümle vardı: Artık okumak istemiyoruz.

Yaşlının işi zordu, artık öfkesi, öfkeli halleri de pek bir işe yaramıyordu. Tek başına kaldığını, yalnız olduğunu anladı. Gelenek çatırdamıştı, hem de ne için, sıkılmaktan. Söylenecek bir şey yoktu; içi burulmuştu ama bunu önemseyecek durumda değildi. Biraz uzaklara baktı, biraz çöp kokusu çekti ciğerlerine. Öğlen kamyonları gelmiş ve yüklerini boşaltıyordu. Onları fark eden kimse olmadı; ilginç olan buydu. Ne kadar mühim insanlardı ve en az kendileri kadar mühim bir konu için toplanmışlardı. Fark edilmiyorlardı. Bir şey söylemesi icap ederdi yine de; kafasında toparladı söyleyeceklerini ve konuşmaya başladı: 'Peki öyleyse...' Narin kadını işaret etti ve sürdürdü konuşmasını: 'Anlaşılan yalnızca sen gerçekten hepsini okumuşsun gelenlerin. Sadece senin kâğıdında üç isim var. Şimdi bize sıralamayı söyle. Bu iş de bitsin. Günün daha yarısında kurtulalım. Eskiden

yalan da olsa, akşama kadar tartışırdık. Evet, belki sonunda benim dediğim oluyordu ama... Bunun bir öneminin kalmadığını anladım. Daha önce de anlamıştım. Neyse, uzatmayacağım.' İki kadından narin olanı, kendi kâğıdını yaşlıdan aldı ve listesine baktı. Son kararını verip bir sıralama yaptı. Konu çözülmüştü.

Adamlardan biri, bütün bu olanlardan sonra, önümüzdeki yıl toplanmalarının bir anlamı olmadığını söyledi ve ilginç bir teklif getirdi. Hazır buradayken ve bir daha kimsenin bu iş için toplanmaya niyeti olmadığına göre, gelecek on yılın ilk üçü de belirlenebilirdi. Nasıl olsa bir sürü şapşal her sene bu yarışmaya katılıyordu; mutlaka seneye de katılacaklardı. Ayrıca herhangi biri önümüzdeki on yıl boyunca yarışmaya katılmasa bile bunu kimsenin bilemeyeceği açıktı. Eğer böyle bir şey olursa, o isimden hemen bir çalışma talep edilebilirdi. Yaşlı 'Oylayalım,' dedi; oylandı ve kabul edildi. Yaşlı cebinden diğer kâğıtları da çıkardı ve iki kadından narin olanının kâğıdıyla birlikte masa yaptıkları ters çevrilmiş karton kutunun üzerine koydu.

Akşam kamyonlarının çöplerini boşalttıkları sırada, gelecek on yılın öykü ödülleri belirlenmişti.

Kalkıp, kol kola girdiler ve çöplerin arasından evlerinin yolunu tuttular.

Masa yaptıkları karton kutunun hemen dibinde ölü bir Morpho yatıyordu.

Az sonra çöplüğün öte yanından son kozunu oynayan bir ses duyuldu: Papyonum düşmüş!

Servet

‘Servet, sen neden çalışmıyorsun?’
‘Ben dünyaya dinlenmeye geldim ağabey.’

Güneşe bakıp acıktık.

Servet, ağır bir kapıyı iter gibi uyanmıştı. Uçurumdan atlar gibi kalktı ama yatağından. Odasında yalnız yatağı ve duvarlar vardı. Yalnız Servet’in yattığı bir yatak ve hiçbir akrabanın, hiçbir tanıdığın, hiçbir arkadaşın yüzüne aşina olmayan duvarlar. Servet çıktı odasından. Aşağısı şehir, bir dağ başı. İnsanın hep içinde kalan bir şey gibi eğildi günün önünde. Dikildi sonra. Tulumbaya kadar yürüdü. Suladı kendini. Açtı. Biraz sonra biri seslenecekti ona: ‘Gelmiyor musun?’ O da sese seslenecekti: ‘Geldim. Geldim.’

Beklediği ses gelince, gitti onunla birlikte, inşaatın önüne oturdu. İşçiler sofrayı kurmuştu çoktan. Tuğla; domates, biber, peynir, cam bardakta çay. Ekmek. Servet başladı yemeye, işçiler güldüler. ‘Çalışacakmış gibi yiyon ha Servet.’ dedi işçilerden biri. ‘Çalışmayan acıkmıyor mu ağabey?’ dedi Servet. İşçiler yine güldüler. İşçi-

ler birer lokmadan sonra başladılar çalışmaya. Servet devam etti yemeye. Sonra herkese çay götürdü. Ta en üst katına kadar çıktı inşaatın. Aşağıya indi dağıta dağıta çayları, bağırdı sonra: 'Demlik bitti ha!' Ta en üst kattaki işçi aşağıya, Servet'e bağırdı: 'Bitsin ulan Servet, kahveden söyleriz.' Servet onayladı başıyla. Kumun dibine çömelip, cam bardakta çayını içti. Sonra yattı kumun dibine. Kum çeken işçi 'Ulan yatma şuraya Servet. Gel şuraya yat.' deyip, kumun az ötesini gösterdi. Servet kalktı yattığı yerden, gösterilen yere oturdu. Az da olsalar, gelene geçene baktı. Taşlarla oynadı. Sigara istedi kum çeken işçiden, sigara içti. Kum çeken işçi 'Ulan inşaatın sahibinde sendeki keyif yok!' dedi. Servet sırıttı. Oyaladı kendini öğlene kadar. Öğlen sofrayı kurmak onun işiydi. Güneşe baktı; güneş de ona bakıyorsa vakit tamam demekti. Dizdi tuğlaları, serdi gazeteyi, köşelere taş da koydu.

Öğle yemeği çok güzeldi. Kahveden söylenmiş cam bardakta çay, peynir, biber, domates. Servet başladı yemeye. İşçiler güldüler. 'Yoruldun ha Servet, ye! Hakkındır!' dedi işçilerin en yaşlısı; otuzların ortasında fırça bıyıklı bir 'delikanlı'. Servet 'Yorulmam mı?' dedi, devam etti yemeye. Yemek bitti, Servet ikinci çayları söyledi kahveden. Birer sigara içildi, sohbet edildi.

'Servet sen ne zaman geldin bu İstanbul'a?'
'Çok yıl önce ağabey.'
'E bu İstanbul bakmamış sana? Babalık etmemiş...'
'İstanbul anasıyla oynaşmadan, kimseye babalık etmez ağabey.'

İşçiler işe döndü, Servet'in hakikiliğine hayran. Dolandı etrafta Servet. Boş çimento torbalarını topladı, dikkatlice, mutlu evlerde ütülenmiş gömlekleri katlar gibi katladı. Küçük elekleri temizledi.

Malaları yan yana koydu. Demir kesiklerini boylarına göre dizdi. Yokuştan aşağı indi biraz, sonra geri döndü. Elektrik direklerinin dibinde yaşayan, yalnız orada yaşayan, küçük sarıçiçeklere iyilikle baktı. İyilikle bakınca çiçeklere, iyilik diledi... Odasına gitti. Yatağına ve duvarlarına baktı. Yerlerindeydi hepsi. Geri çıktı odasından, gitti kumun dibine oturdu. Sonra kimse kaldırmasın diye, kendi kalktı kumun dibinden, kumun az ötesine gidip oturdu. Şarkı söylemeyi ve ıslık çalmayı denedi. Birilerini, bir yerleri, bir geçmişi özlemeye çalıştı. Öfkelendi, duruldu; el radyosunu kurcaladı. Derken o büyük araba, minibüs dedikleri, geldi inşaatın önünde durdu. O adamlar indi içinden.

Üst katlardaki işçiler hızla, aşağı kattaki işçiler ağır ağır inşaatın önüne geldi. O adamlarla itiştiler. Bağrıştılar. Ayda bir iki geliyordu bu adamlar. Servet bir adamlara, bir işçilere baktı. Eline koca bir taş aldı, ayağa kalktı. İşçilerden biri fark etti Servet'in ayağa kaktığını, öbür işçilere 'Lan Servet'i tutun!' diye bağırdı. Bir iki işçi tuttu Servet'i. 'Gel Servet. Siktir et. Gider şimdi onlar. Gel sen. Al sigara iç.'

Sevmiyordu Servet bu adamları. Çok önce sormuştu işçilere, kimdi bunlar? 'Zenginler, Servet! Zenginler.' demişlerdi. Zenginler neden gelip işçilerle kavga eder, anlamıyordu Servet. Zaten adamlar el kol sallayıp işçilere, gitti. Gene geleceklerdi. Akşam gibi. Kış gibi. Açlık gibi.

Güneşe bakıp doyduk.

'Servet! Söyle lan, sen söyle. İnsan âşık olunca ne olur?'
'Servet olur ağabey. Yoksul olur.'

Tiyatroda Öksüren Adam

O adam benim. Koltuklarınıza yerleştiğinizde ve ışık azalmaya başladığında öksürüp tiyatro sanatına gerektiği ciddiyeti kazandıran, o adam, benim. Sizi, az sonra sahnede karşılaşacağınız her şeye ben hazırlıyorum. Sıcak bir yaz akşamı ya da yağmurlu bir kış akşamı... Evinizden çıkıp buraya geliyorsunuz: Tiyatroya! Bu sizin için önemli. Tiyatroya gitmek, tiyatrodan zerre kadar anlamasanız dahi, size kendinizi özel hissettiriyor. Neyse, bu pek önemli değil ama önemli olan başka bir şey var... Şu giydiklerinize bir bakın! Lütfen üstünüze başınıza bir bakın! Çekinmeyin lütfen! Ayağa kalkın ve etraf her ne kadar karanlık olsa da kendinize bakın! Burayı bir düğün salonuna çevirmenizden hiç hoşlanmıyorum. Hanımlar lütfen! Lütfen, oyun başlamadan şu makyajlarınızı temizleyin. Sahnedekiler sizi görmez. Ne kadar güzel olduğunuzla ilgilenmez sahnedekiler... Rujunuzun ne denli kırmızı ya da mor olduğunun tiyatroya gelirken hiçbir önemi yoktur. Fakat bunu anlamanızı beklemiyorum. Yine de uyarıyorum sizi. Oyun başlamadan yüzlerinizi temizleyin! Ah! Elimde olsa soyunmanızı dilerim. Hatta sizi soyarım! Ne o, kızdınız mı? Sahnedekiler ne kadar çıplaksa, aşağıdakiler de o kadar çıplak olmalı! Beylere de bir çift lafım var elbette! Öncelikle şu kravatlarınızı gevşetin bakalım. Bu-

rası tiyatro! Tiyatro sizi, boğazınızı sıkan şeylerden kurtarmak için vardır! Kravat! Taktığınız kravatlar, paranın gizli ve katil elleridir dostlarım! Kravatlar boğazınıza yapışan paranın elleridir! Güzel. Paranın ellerinden kendinizi kurtarmanıza sevindim. Sizinle; siz sevgili hanımlar ve beylerle anlaşacağa benziyoruz!

Evet, ben o adamım. Sahne kararıp, yeniden aydınlanmadan hemen önce öksüren adam. Salona sizinle birlikte giriyorum; kimilerinizden önce, kimilerinizden sonra. Biletime bakıyor ve sonra koltuklarda yerimi arıyorum. Bir yer arıyorum kendime bu dünyada! Üstelik yalnızca oturmak için. Fakat hepimiz, koltuğumuzu bulmadan önce başka bir şey daha yapıyoruz. Bunu yapmayan hiç kimse yoktur. İstemsiz de olsa sahneye bakıyoruz... Merak duygusu. Dekora bakıyorsunuz. Ben de bakıyorum. Bu ilk an aslında çok önemli. Oyun daha başlamadan, hatta daha yerinize oturmadan göğsünüze bir sıkıntı çöreklenebilir. Bu çoğunuzda oluyordur; daha önce mutlaka, hiç olmazsa bir kere yaşamışsınızdır bunu. Sahneye bakarsınız ve göğsünüz ağırlaşır. Bu neden olur biliyor musunuz? Dünyanın bölünmesi, dünyanızın bölünmesi korkutur sizi, bu yüzden. Orasının, sahnenin başka bir dünya oluşudur göğsünüze çöken. Ölümü ve yaşamı anımsatır size. Koltuklar yaşadığınız yerdir; sahne ise ne var ne yok bir başka yer... Ölüm düşüncesi gibi, ölüm düşünceniz gibi. Gerçekçi tiyatro! Hayatımda en çok buna güldüm, hâlâ da gülüyorum. Orası sahne. Orda her ne olursa olsun ve her nasıl olursa olsun orası sahtedir. Yalnızca seyirci gerçektir tiyatroda; bunu biliyorsunuz... Bu sizi ürkütüyor... Korkutmuyor hayır! Ürkütüyor! Siz hepiniz ürkeksiniz! Ama sonra, korkmaya da başlıyorsunuz. Önce ürküyor, sonra korkuyorsunuz... Hem de yalnızca sahte olan bir şeyden... Bir yerden... Üstelik daha insan yokken... Başlamamışken oyun.

Kendimi hatırlatmama izin verin. Ben, oyun başlamadan önce öksüren adamım. Sizi ilginizi toplamınız için uyaran adam. Benim için bir görev bu. Çünkü siz ciddiyetsizsiniz. Tiyatroya gereken özeni göstermiyorsunuz. Sevişirken bile daha sessizsiniz. Burada, tiyatroda sürekli konuşuyorsunuz ya da tuhaf sesler çıkarıyorsunuz. Grip ya da nezleyseniz tiyatroya gelmeyin. Balık tutmaya da gitmeyin mesela... Hastayken balık tutmaya gidiyor musunuz? Eğer hastayken balık tutmaya gidiyorsanız, bu da bir çeşit hastalık biliyorsunuz değil mi? Benim görevim sizi uyarmak. Ben oyun başlamadan önce; oyun başlamadan hemen önce öksüren adamım. Öksürüyorum evet, çünkü bu bir saygı çağrısı. Söylemiştim değil mi? Duydunuz mu peki? İnsanın söylediklerinden emin olmaması ayrı bir durum, duyulup duyulmadığından emin olmaması ayrı bir durum. Bunu tartışmak istemiyorum. Tartışmak istemiyorum. Herhangi bir şeyi tartışmak istemiyorum. Sadece saygı istiyorum. Bunu, saygıyı, bana ailem öğretti. Bu konudaki eğitimimi, saygı eğitimimi ailemden aldım. Zaten bu yalnızca aileden öğrenilebilecek bir şey, saygı yani. Bir aileniz yoksa saygısız biri olma ihtimaliniz çok yüksek. Bilmiyorum; kesin şeyler söylemek istemediğim bir konu bu aslında. Çünkü duygusal bir tarafı da var. Ben kalpsiz değilim. Kalpsiz biri değilim. Bir kalbim var. Sizlerin de birer kalbi var. Aslında hepimizin tek ortak noktası da bu; bu ortak noktaya dikkat etmeliyiz. Özellikle tiyatroda... Tiyatro toplumun kalbidir. 093333332. Bu numaraları ben yazmadım. Kedim yattığı yerden kalkıp, daktilomun üzerinden geçti. Siz bunu bir yabancılaşma etmeni olarak görün. En azından tek ortak noktamız olan kalbimiz, kalbim için.

Evet, ben oyun başlamadan önce öksürüyorum. Eğer bunu yapmazsam, oyun başlamadan önce öksürmezsem, oyun büyük bir eksikle başlamış olur. Her şeyden önce, söylediğim gibi, siz oyu-

na konsantre olamazsınız. Aslında yalnızca siz değil, oyuncular da öyle. Bakın bu tiyatroya dair bilmediğiniz bir ayrıntı. Oyuncular perdenin arkasında beni dinlerler... Hatta beklerler beni, öksürmemi beklerler. Ben öksürdüğümde, tüm koltukların dolu olduğunu düşünürler. Bu onları mutlu eder; perdenin ardında, kuliste bekleyen oyuncuları mutlu eden bir şeydir öksürmem. Bunu daha önce denedim, bu ayrıntı benim daha önce de deneyimlediğim bir şey olduğu için biraz üzerinde durmak istiyorum.

Yıllar önceydi sanırım; önemli bir oyun başlamadan önce, sahne kararmıştı ve ben öksürmemiştim. Öksürmediğim için önce ışıkçının eli ayağına dolaştı. Sahnenin tüm ışıkları anlık olarak yanıp, söndü. Işıkçı o kadar heyecanlanmıştı ki tüm salonun ışıklarını açtı sonra ve tabi hemen kapadı. Bu duruma gülen izleyiciler oldu. Bazı izleyiciler bu kadar saygısızdırlar işte. Bir şeyler yolunda gitmediğinde hemen gülerler. Oysa tiyatroda hiçbir zaman her şeye gülünmez. Hatta sahnelenen bir komedi oyunu olsa bile... Komedi oyunlarında da her şeye gülünmez aslında. Bunu çok az seyirci bilir. Yalnızca kitap okuyan seyirciler, komedi oyunlarında gülünmesi gereken yerlerde gülerler. Yalnızca âşık olan seyirciler 'Martı'nın önünde neden 'komedi' yazdığını bilirler. Yalnızca komedi oyuncuları, gülmekte zorlanırlar. Bunlar benim tiyatro birikimimin parçaları. Evet, dediğim gibi, ışıkçı gibi oyuncular da telaşlanmış ve elleri ayakları birbirine dolanmıştı. Aslında bunu görmedim ama böyle olduğunu düşünüyorum, böyle olduğuna inanıyorum. Çünkü o akşam perde gerçekten çok geç açıldı. Sahneye çıkan herkesin yüzü asıktı. Sahneye çıkan bütün oyuncuların yüzü asıktı. Eğer sahnenin gerisine, kulise, sahnenin önünden bir öksürük sesi gelmezse, bu gerçek bir felakettir. Bir oyuncu tanıdığınız varsa bunu ona sorabilirsiniz. Eğer bir oyuncu tanıdığınız yoksa mutlaka bir

oyuncu tanıdık edinin. Evlenin hatta! Ben de bir keresinde oyuncu bir kadına âşık olmuştum. Ayrıca bazı başka oyuncu kadınlarla yattım. Burada kadınları ya da oyuncu kadınları aşağılayan bir şey yok. Misojenik değilim. Bunları size neden anlatıyorsam! Oyuncu bir kadına âşık olmak ya da oyuncu bir kadınla yatmak 'iyi' bir şeydir. Öksürdüm. Duydunuz mu? Ciddiyet. Saygı.

Ben size bütün bunları anlatmadan önce, tiyatroya gittiğinizde, oyun başlamadan önce duyduğunuz öksürükler hakkında ne düşünüyordunuz, kimbilir? Bunun, oyun başlamadan önce duyduğunuz öksürüğün ilahi bir mesaj olduğunu düşünmüyordunuz öyle değil mi? Hayır, elbette düşünmüyordunuz. Çoğu şeyin üzerine yeterince düşünmüyorsunuz zaten... Neden düşünmüyorsunuz? Neden düşünmediğiniz üstüne düşünün bari! Size kendimi tanıtmamın, kim olduğumu söylememin asıl nedeni bu işte. Belki oyun başlamadan hemen öne öksüren adamın kim olduğunu bilirseniz, bir şeyler üzerine düşünmeye başlarsınız diye geçti içimden. Ben de çıkıp size, kim olduğumu söyledim. Muhtemelen bundan sonra gözleriniz hep beni arayacak. Salona girecek, koltuğunuzu bulacak, koltuğunuza oturacak ve sahneye bakacaksınız. Göğsünüz küçük bir an ağırlaşacak. Gonglar başlayacak. Ama siz salon kararmadan önce beni arayacaksınız salonda. Gözleriniz bütün salonu dolaşacak. Dikkatli bakın belki beni görür ve tanırsınız. Belki ben öksürene dek bana bakmaktan almazsınız kendinizi... Ben öksürene kadar kendinizi tedirgin bile hissedebilirsiniz. Çünkü size, sizin başka bir şey zannettiğiniz, bir şeyi açıkladım. İnsanlara bazı şeyleri açıklamak iyi midir, kötü müdür bunu gerçekten bilmiyorum.

Evet. İşte tam sırası. Hepiniz yerlerinizi aldınız. Işıklar az sonra yeniden açılacak. Şimdi karanlık. Öksürüyorum. Oyun başlayabilir.

Transes

Uzadıkça uzuyor koridor... Bir ölüye gitmenin dargınlığı. Aklından garip şeyler geçiyor. Akıldan hayat boyu hep garip şeyler geçer zaten. Akıl böyle yorulur; odalar, tüm o beyazlık, o içten sessizlik... Kapıdalar işte, nihayet geldiler. Kapı sayılamayacak bir genişliğin önünde, içinde; duruyorlar. Küçük, kararmış tabelada 'MORG' yazıyor. Giriyorlar. Doktor ruhsuz: 'Tanıyamayabilirsiniz oğlunuzu.' diyor. Kapıcı mı, hastabakıcı mı, herhangi başka bir hastane görevlisi mi olduğu belli olmayan ama doktor kadar hızlı yürüyen, en az doktor kadar 'her şeye alışık' tipin yüzünde iğrenç bir gülümseme beliriyor; yalandan bulanıyor sonra yüzü. İnsanı sıkıştıran, boğan bir 'içeriye' daha geçiliyor. Çekmeceler. Soğuk. Alt alta. Oğlunu görmeye hazırlıyor adam kendini. Hazır değil mi? Değil. Bir ölüye bakmak hazırlıksız bir eylemdir.

'Tanıyamayabilirsiniz oğlunuzu.' 'Nasıl tanıyamam?' diye bir an soruyor kendine; cevaplıyor kendini şaşkın: 'Belki de tanıyamam.'.

Darmadağın mı oğlum? Paramparça mı? Nasıl tanımam?

Ne idüğü belirsiz tip açıyor çekmecelerden birini. O beyazlık, o içten sessizlik yatıyor çekmecede. Doktor çekip alıyor beyazlığı, sessizliği. İşte oğlun. Oğluna bakıyor; kıpkırmızı dudaklarına oğlunun. Ruj. Anlamıyor. Birçok şeye inanmıyor, inanamıyor bir anda. 'Normalde böyle olmaz. Getirdiklerinde, hayatını kaybetmiş... Hemen aşağıya indirmişler.' Başka bir şey söylemiyor doktor. Rujlu dudaklarıyla ölü gelmiş oğlu. Ondan başka herkes bir iki adım geri atıyor istemsiz... Otuz yıla bakıyor. Kıpırtısız yatan bir otuz yıla. Her ne olmuşsa... Nasıl olmuşsa... Dünyada geçen bir otuz yıl, rujlu dudaklarla almış oğlunu ondan. Gerçekten bilmiyor ne yapması, ne demesi gerektiğini. Eli oğlunun üzerindeki beyazlığa gidiyor; oğlunun üstüne örttükleri beyazlıkla oynuyor. Farkında değil. Memeleri açılıyor oğlunun. Görmüyor. Doktor geri çekiyor onu; beyazlığı ölünün alnına kadar çekiyor. Öbür adam; o pis tip çekmeceyi itiyor. Kapanıyor çekmece.

'Nasıl ölmüş?'
'Anlatırız. Polis de bilgi verecektir.'
'Ne olmuş? Nasıl ölmüş?'
'Ne zamandır görmüyorsunuz?'
'Ne zamandır görmüyorum...'

Genişleye genişleye daralıyor dünya. Yeniden uzuyor koridor. Anımsanacak bir şey yok. Geçmişin terk ettiği bir hayat. Hayır; geçmişin terk ettiği iki hayat. Bir baba bir oğul, bir ta ne zamandır görmeme bir ölüm. Bahçesinde hastanenin kimse yok sanki. Yarı açık bir gök bitmiş şeylerin üstünde. Banka oturuyor; bir şey düşünmek istiyor. Karışık kafası. Oğuldan habersiz geçen günlerin beklenmeyen hediyesi. Hiçbir şeyin hiçbir şeyi değiştiremeyeceği gerçeği. Anlatacak birini aranıyor etrafında; olup biteni anlatacağı

birini. Durgun. Neden sonra çalan telefonunu açıyor: 'Gördüm, gördüm. Ölmüş.'

Yinelenen şeylerin... Yinelenen sözcüklerin; yazıda, hayatta, boşlukta yinelenen sözcüklerin çağıramadığı anlamak. Sabahın ilkliğinde alınıp evden bir ölünün, oğlunun başına dikilişi. Tanıyamadığı, tanıyamayacağı... Doğduğundan beri hiç mi hiç tanımadığı... Hissetmiyor. Bu yabancılık bile değil, habersizlik de değil. Ne bu? Bu bilinmeyen. Başka bir insan artık. O da başka bir insan, ölü de. Bir ölü hâlâ insan mıdır? Bir insan ölüsü insan olarak hatırlanır. Hatırlayacak. Tanıyamayacak ama...

Karar alır insan; bir karar alır ve meydan okumuş olur kâinata. Sonsuzluğun her noktasında, her aşamasında insanı suçlayan bir kalıcılık vardır. Değişen şeyler ve değişmeyen şeyler tek bir şey olurlar. O tek şeyden daha önemli ne vardır? Daha önemli bir şey yoktur o tek şeyden. Canlılığa karıştığı halini değiştirenler; yazım hatasını fark edenler bu yüzden sevilmezler pek. – de'lerin ve –ki'lerin her zaman ayrı yazılamayacağı, kimi zaman ayrı yazılmaları gerektiği kadar kural değil midir? Kim düşünür ki bunları? Kimse. Herkes aslında yalnızca yaşar. Üstelik hayattan kısa... Hayat kısadır hayattan. Ruj. Oğlun mu o senin?

Tanıyamadı.

Dolaştı biraz hastanenin bahçesinde. Bazı akrabaları aradı. Ne diyeceğini düşündü bazı başka akrabalara. Aslında unutulmuş bir oğlandı ailede, aslında zaten ölüydü. Ama işte anılarda bir oğlan olarak ölüydü; 'şimdi' de bir kadın ölüsü. Nasıl olur? Hiç mi bir şey hissetmiyor? Akşam olsa, kararsa hava. Böyle bir şey geçiyor

içinden. Yalnız buluyor kendini. Yalnız. Unutulmuş birinin beklenmeyen ölümü. Düğünü geçiyor birden gözlerinin önünden, kayboluyor. Yığılıverecek olduğu yere...

Anlıyor. Bu dünyada, bu hayatta hepimize yetecek tek şey yalnızlıktır. Acıdır insan; insan acının ta kendisidir. Yanlış acılar çekilir sadece, doğru acılar çeker. 'Oğlum' diye dökülüyor ağzından. 'Oğlum' diyor, 'Doğru acım.' Ölümün belki de kayda değer tek tarafı bu... Cehalet ölüm karşısında ölüyor. Ölümle yüzleşince zayıflıyor sıradanlık. Kendisi de sıradan bir şey değil mi ölümün? Sıradan bir şey mi cehalet? Oğlum. Kızım. Ölüm.

Görse şimdi babasını, tanıyamaz ölü. Erkek babası inceldi işte.

Pis tip geliyor ona doğru, elinde bir poşet, bir de çanta. 'Bunları vermeyi unutmuşlar size. Aman kaybetmeyin ha! Polis alacak sizden. Bakacaklarmış bunlara.' 'Polise verin.' 'Doktor babasına verin dedi.' Alıyor çantayla poşeti.

Oğlunun ölüsü. Kızının çantası.
(Öykülerin anlatmamanız gereken yerleri vardır.)

Geliyor kendine bir süre sonra. Oğluna, kızına, onu tanımayışına ağlamaktan kızıl gözleri. Derinliği burada insanın; insan bir şeye üzüldü mü, bir şey için ağladı mı aslında hayatının bütün karanlık yerlerine üzülür, bütün karanlık yerlerini ağlar. Yetecek şeyler değil ama ne ağlamak ne üzülmek... Yetecek şeyler değil insan hayatının karanlık yerlerine...

Tanıdık bir ses olsun diye kendine doğru bağırıyor.

Yatakta

Yatakta, 'Ayşegül... Ayşegül... Ayşegül...' Bir kendim duydum. Yattığım yere, yanı başıma çağırdım kendimi. Gel, bana sarıl. Gel, uyu benle. Kime nasıl anlatayım. İçerde, televizyon izliyor annemle babam. Daha uyunacak vakit değil. Daralıyor dünya; uzay boşluğunda dağılıyor denizler, okyanuslar, nehirler. Saçılıyoruz boşluğa sularla bir. Uçuşuyoruz. Saçlarım düğümlü; sutyeni çıkartıp attım. Ağaçlar ve cümle bitkiler sökülüyor sonra dünyadan. Onlar da uçuşuyor boşlukta. Uzayda. Uzay. Binalar ve arabalar. En son biz: İnsanlar. Salınıvermiş güvercinler gibi, başka yöne değil, en yukarıya; kanatlarımızın bildiği yükseğe... Şimdi çıplak dünya. Hiçbir şey yok üzerinde. Biraz duruyor öyle. Üzerinde hiçbir şey kalmayınca tutunamıyor o da; ağır ağır savruluyor. Birine bakarken indirdiğimiz gözlerimiz gibi, gözlerim gibi; aşağıya, aşağıya, aşağıya. İşte beyazlık.

Üç gün önce akşamüzeri. Şehrin arasına sıkışmış, nasıl olmuşsa, tek başına kalmış o bankta... Denize bakacaktım.

Üç gün önce sabah; gülümsüyordu ağabeyim. Banyoda, aynanın önünde benim tokaları takmış; nasıl komik, neşeli.

Kadın değil miyim, avuçluyorum göğüslerimi. Önce soldakini, arsız. Oğuz geliyor gözlerimin önüne. Oğuz boynumda; Oğuz yaslanıyor. Bir sağa bir sola dönüyorum yatakta. Önüne çıkan ne varsa deliyor içimdeki gün ışığı. Sonra sağdakini; sağdakinde sıra. Saç diplerim, bir koku salıyor yastığıma. Yüzümü dönüp, burnumu saplıyorum yastığa. Çekiyorum kokuyu. Midem buruluyor. Bacaklarımın kasıldığını hissediyorum. Üstümde sanki Oğuz. Böyle ellerini omuzlarımın üzerinden gerdanıma... Topluyorum kendimi; bir sürüngen gibi kıvrılıyorum yatağa. Oğuz burada değil, Oğuz yok. Kimse yok. Bacaklarımı aralayıp, anlamsız bir şarkıya başlıyorum. Yalnızlığın şarkısına. Denizin ağzında, denize inmeye hazır bir geminin boşluğu bu. Hani o, sularla bir uzaya dağılanların arasında, bu gemi; bir gemi. Her şeyi yanlış yazabilirim. Araladığım bacaklarımın arasından yüzünü görüyorum sonra Oğuz'un. Oğuz yok. Oğuz burada değil. Gerim gerim geriliyor perdeler. Tırnaklarımı geçiriyorum perdeye. Sol elimi ardıma atıp, tırmalıyorum perdeyi. Sağ elimi, bildiğim sonsuzluğa itiyorum. Tek başıma aşığım şimdi. Sevgilim, kendim, ben. Biriz işte.

Oğuz'un hayali bile, işini bitirince kalkıp gidiyor.
'Nereye böyle?'
'Sana ne kaltak? Hesap mı vereceğim?'
'Ağabey ya...'

İnsan hakkında ne çok şey biliyorlar. Ne kadar rahat konuşuyorlar insanlar hakkında. Cezalandırıyorlar insanları. Üzüyorlar. Sürüklüyorlar. Allah'ım, bu ne kalabalık?

Oğuz'la ilk karşılaştığım günü düşünüyorum. Kadıköy'de, Nergis'in çalıştığı bardan çıkıp, Güneşli Bahçe Sokak'a inerken. Ne bi-

çim bir yerdir orası; insana yaşam sevinci veren güzel kadınlar olur o yokuşta sürekli. Annemden bile güzel kadınlar. İşte neyse, inerken orayı, birden... O apartmanın altında, köşede, bin yıldır ordaymış gibi duran sahaftan çıkıyordu. Biri çıkıyordu o sahaftan; saçı sakalı birbirine karışmış, turuncu uzun bir atkısı olan. Oğuz'muş işte. Ben aşağı iniyorum, o yukarı çıkıyor. Ben aşağı inemiyorum, o yukarı çıkıyor. Bir daha mı uğrasam Nergis'e? 'Hayırdır kız orospu? Şimdi gitmedin mi sen?' Dönüverdim ne var? Dönüverdim zaten. Adamın peşine. Arkasından 'şşşşt' diyecek halim yok. Yürüdük birbirimizden habersiz biraz; ikimizin sonrasından habersiz çıktık yokuşu Oğuz'la.

Kapamasam gözlerimi, hayal kuramaz mıyım? O zaman gözlerimizi kapadığımızda hayal kurmuyoruz; başka bir hayata geçiyoruz. Hayal kurmak değil bu. Her şeyin bizim olduğu bir yer, bir dünya orası. Gözlerimizi kapayınca oraya gidiyoruz. Oğuz beni bekliyor orada; orada yokuş yok hem. Her yer düzlük. Oğuz hep çıplak orada. Hiç yorulmuyor. Uyumuyor. Durmadan... Hiç durmadan... Yanaşıyorum, Oğuz'a. Konuşmaya ne gerek var? Konuşmuyoruz. Oğuz avuçlarının arasına alıyor saçlarımı; çekiyor, çekiyor, çekiyor. Kopacak sanki saçlarım. Göğüslerim dikeliyor hemen. Dilimi yutuyorum. Ağzımda dişler yok oluyor. Her yerim hazır. Sırılsıklamım. Dizlerimin üzerine çöküveriyorum. Oğuz'a atıyorum elimi... Kapı çalınıyor. Kapı mı çalınıyor? Ne kapısı be?

'İyi geceler kızım.'

Diğer hayatta kaybolmak da yok. Orda, öylece bekliyor Oğuz. O gün tanışamadık. Yokuşu çıkınca kayboldu. Olsun. Burada işte. Elimde. Elimde Oğuz'u tutuyorum. Bir Oğuz karşımda, bir Oğuz

elimde. Gülüyoruz. Gülüyoruz ama nasıl... Kahkahalarla... Oğuz beni kucaklıyor. Bir duvar peyda oluyor ardımda, Oğuz beni o duvara yaslıyor. Ağzımı parçalıyor. Benim ağzımda yer var, dişlerim kayboldu ya... Oğuz'un dişleri benim ağzımda. Oğuz'un her şeyi içimde. Kalbi kalbimin yerinde. Ciğerleri, böbrekleri, beyni, her şeyi. Oğuz beni yok ediyor, sesim çıkmıyor. İnliyorum belki. İnsan aslında en mahrem sırlarını yalnız kendine veriyor. İnsan aslında en çok kendinin dedikodusunu yapıyor. İnsan kendisi hakkında hiçbir şey bilmiyor.

Sonra başka bir gün Kadıköy'de. Aynı yere gidiyorum. Güneşli Bahçe'ye. Kafam dağılıyor burada. Eş dost. Oturuyorum. Son Gemi. Burçin geliyor. Oturuyor. Burçin'e 'dansöz' diyoruz, sinir oluyor. Adından. Burçin Orhon'dan kalma... Konuşuyoruz. Kalabalık bir gruba el ediyor Burçin. Yanımıza geliyorlar. Oğuz içlerinde. Oturuluyor, birleşiyor masalar. Çok ilginç şeyler öğreniyorum. Bir aptal. Bir aptalım. Bir aptal gibi kalıyorum. Söylenenleri anlamıyorum. Neden bu kadar şaşırdığımı düşünüyorum. Oğuz, Burçin'e yeni aldığı parfümü gösteriyor. Parfüm. Parfümcük. Son Gemi. Ne güzel bir isim.

Moda'da kayalıkların üzerinde, Pazar. İstanbul sırtımda sanki. İçimden gülüyorum bu defa, İstanbul diyorum, buradan dinlenmiyor. Burçin geliyor. Nergis geliyor. Orada buluşup, Nergis'in çalıştığı bara geçeceğiz. Nergis, 'akşamcı' pazarları. Ona da barda çalışıyor diye 'Konsomatris' diyoruz. Kızmıyor ama o; orospuluk ruhunda varmış, öyle diyor. 'Erkek,' diyor, 'Acınacak bir varlıktır. Orospuluk ise bir mertebe. Her kadın orospu olamaz. Ancak amının kıymetini bilen kadın orospu olabilir, bilmeyen ev hanımı.' Nergis'in ağzı. Kadın konuşurken bile belinin altını

kullanıyor. O kadar seviyor kendisini. Güneş denizaşırı yolculuğuna başladığında, kayalıklardan kalkıp bara gidiyoruz. Nergis tezgâhın arkasına, Burçin'le ben hemen tezgâhın önündeki büyük taburelere. Geçiyor vakit. Bir ara gözüm uzaktaki bir masaya takılıyor. Ağabeyim. Ağabeyim ve Oğuz oturuyorlar masada. Nereden tanıyor ağabeyim, Oğuz'u? Ne zaman geldiler? Beni görmedi mi ağabeyim? Yanlarına gitsem mi? Önüme dönüp votkamı içtim.

Doğruluyorum yatakta. Olmaktan yorulmuş biriyim şimdi; kendinden uzaklaşmayı başarmış biri. Kendini becermiş bir kadın. Giyinip, sokaklara atasım var kendimi. Başıma bir şey gelsin istiyorum. Yürürken, kolumdan yakalayıp çeksinler bir köşeye. Gel bakalım 'aile kızı' deyip, acıdan ölene dek... Neden böyle şeyler düşünüyorum ben? Neden? Uyuyabilir miyim şimdi? Uyuyamam. İnsan sevişmiyorsa ne yapar ki dünyada? Adamıyla koyun koyuna yatmıyorsa... İyice... İyice, ne oldum?

'Ayşegül... Ayşegül... Ayşegül...' Adımı tekrarlıyorum. Çağırıyorum kendimi. Neredesin kızım? Büyük şeyler düşünüyorum aslında. Şimdi kalkıp, mutfağa gidip, koca bir bıçak alıp, önce içime sapını sokuverip... Sokup çıkarıp, sokup çıkarıp, sokup çıkarıp; tam tepedeyken çeviriverip tersini... Böyle uyuşmuşken, kanlar içinde... Of, Oğuz!

Karşısına geçip ağabeyimin sormuştum, geçen Nergislerin orda oturduğun çocuk kim diye. 'Ne o, beğendin mi?' deyiverdi. Utanmadım ama yine de kızardım sanki. Ne denir şimdi? Yalan mı söyleyeyim; kıvırayım mı lafı? 'Beğendim de...' Güldü, ağabeyim. 'İş yerinden bizim.' dedi. 'Burçin'le ortak arkadaşları var, dedim; an-

lattım işte. 'Burçin'in bir ara yatıp kalktıklarından biri, bizde çalışıyor.' dedi. 'Hımm... Mühendis mi o da?' 'Kim ?' 'İşte o oturduğun çocuk.' 'Yok, avukatı şirketin. Sana göre değil.' deyip gülümsedi. Bozulmuştu sanki. Ağabeyim benim, tuhaftır biraz. Kıskanır beni. Çok kıskanır. Eğlencelidir aslında. Anlattım ya, tokalarımı kafasına takar. Ayakkabılarımı giyer... Güldürür bizi.

Kalktım yataktan. Duvarlara sürünüyorum. İflah olur muyum, kafamı şöyle hızla çarpsam dolaba? Olmam. Uyandım. Lav yükseliyor volkanın ağzına. Şimdi şu anda, istediğim tek şey var... Devletim, milletim olacak bir şey. Yaz geceleri, deniz kenarında anlatılan korku hikâyeleri gibi bir şey. Patikalarda, yağmur sonrası, Nisan güneşi. Çok ama çok eski bir arkadaş. Küçücük bir kızken tanıdığın küçücük bir kız, tuttuğu takımın formasını giymiş bir oğlan... Şapşallık. Sevinmek istiyorum. Uzun yaşamak istiyorum biraz; hepinizden uzun. Oğuz'un ağzına yapışıp...

İnsan âşık olunca gerçekten de gözü bir şey görmüyormuş. Görmüyor işte. Ama güçsüzüm. Farkındayım bunun. Çıplaklığım. Çıplağım. Bir yerlerde insanlar birbirlerini seviyor. Bu gece, şimdi. Sakin sakin konuşuyorlar birbirleriyle. Bu mu şimdi yalnızlık? Yalnızlık dedikleri bu demek. Sakinleştim. Ne çok şey birikmiş içimde... Ne kadar kötü olabilir ki? İnsanı sonuna sürükleyen, onu ölüme yaklaştıran şeylerle, ona ölümsüzlük kazandıran şeyler aynı şeyler değil mi? Sorulardan başka ne var? Sorulardan başka bir şey yok. Şimdi benim üç gün önce yaşadığım şey, kırdı mı kalbimi? Kırmadı. Şaşırdım yalnızca. Hatta belki heyecan duydum. Çıktım evden, yürüdüm yürüdüm yürüdüm. Kimsenin bilmediği yerime, denizle baş başa bankıma doğru yürüdüm. Süslenmiştim.

Ne gördüm? Oğuz olduğunu anlamadım önce. Bankıma kimler kurulmuş diye baktım... Tam da şimdi, olur mu, dedim içimden. Benim ihtiyacım vardı. Ne sıkar insanın canını; senin ihtiyacın olan bir yer işgal edilmiş. Hem ne güzeldi hava, ne güzel bir akşamüstüydü. Öyle uzaklara dalıp rahatlayacaktım biraz. Kendimi çağıracaktım gene; yanıma, başucuma: Ayşegül, Ayşegül, Ayşegül. Benden başka çağıran mı var beni? Yok.

Yaklaştım biraz daha. Bir mucize olur, ben oraya doğru giderken kalkarlar belki dedim. Sonra o sırtı dönük iki kişi, iki adam sarılıverdiler. Sarılsalar iyi, öpüşmeye başladılar. Benim bankımda; mahrem yerimde. Mahrem yerimde iki sevgili. Çekti işte, çekti beni bu durum. İnsan şapşal, hızlandım; biraz daha yaklaştım... Oğuz'u çıkardım önce... Omuzlarından, kollarından, saçlarından... Oğuz, adamın biriyle öpüşüyordu.

Oğuz, ağabeyimle öpüşüyordu.
Ne oldu? Ne diyeyim şimdi? Ters döndüm.

Aslında bir şey düşünmüyordum oradan uzaklaşırken. Her şey olağandı. Sadece adımlarımın giderek hızlandığını fark ettim. Görmemiş olmayı dilediğimi anladım. Dosdoğru önüme bakıyordum. Göğsümü hafif dışarı çıkarmıştım. Hızlandım, hızlandım, hızlandım; kanatlandım, uçtum.

Yatağa attım kendimi. Kızların kalesidir yatak. Kendimle kalınca doldu gözlerim. Onlarca çarkın dönerlerken çıkardığı sesi duyuyordum kafamın içinde. Bu acı bir şey mi, onu düşündüm. Hiçbir şey geçmemişti aramızda. Bir iki rastlaşma, o kadar. Âşık değildim belki... Hayır. Ağabeyim geldi gözlerimin önüne. Garipsemediğim,

komik bulduğum şeylerin ne olduğunu anlıyordum işte. Aslında hiç de öyle bir hali yoktu. Hiç ama hiç böyle bir şey düşünmedim. Bir ağabeyin evde, eğlence olsun diye yapabileceği şeylerdi hepsi. Acaba nasıl... Acaba hangisi... Muhtemelen ağabeyim...

O gün eve dönüp yatağa atınca kendimi... İçimden, aklımdan geçenlerden sonra... Durulmayı başarmışken kendi kendime... Gözlerimi kapayıp, Oğuz'u ilk kez kocam yaptım.

Çıldırır insan.

Yokuşta Debriyaj

Adam, bir gece, bir adamı anlatmak için yazmaya başladı; ikisi de yalnızdılar. Ne yazacağını, nasıl bir öykü kuracağını bilmiyordu aslında yazan adam, sadece yazmaya başladı. Diğer adam yalnızlıkta, biçimsiz bekliyordu. Belki merak içindeydi; kendini merak ediyordu, neye benziyordu, nasıl biriydi ve başından neler geçmişti... Öylece kaldılar, baktılar birbirlerine. Adamlardan biri bir adam görüyordu karşısında, diğeri ise bir adam olmayı bekleyen bir adam. Işıkları karartmanın, perdeleri örtmenin, telefonu fişten çekmenin tam vaktiydi. Birini, bir adamı anlatmak için dünyadan uzaklaşması lazımdı adamın. Uzaklaştı dünyadan; ışıkları kararttı, perdeleri örttü, telefonu fişten çekti. Bir de votka doldurdu küçük bir bardağa. Ne kadar ayıp... Bir adam başka bir adamın hikâyesini içkili bir biçimde yazacaktı; az ya da çok, bardağın küçük olmasının ne önemi var... Yalnızlıktaki biçimsiz adam biraz bozulsa da bu duruma, işin ucunda var olmak olduğu için sesini çıkarmamayı tercih etti. Var olacak olan, var olmayan yalnızlıktaki biçimsiz adam daha baştan bir ezilendi. Kaderi başkasının elindeydi ve kaderinin elinde olduğu adam küçük bir bardağa votka koymuştu...

Adam, adamı önce bir sanatçı yapmaya karar verdi; geceleri uzaklara dalan, birtakım eski kadınları özleyen, sabahın ilk ışıklarında uykuya dalan biri, bir sanatçı. Ressam olabilirdi... Sıkı bir ressam, esasen hassas ama bir o kadar saplantılı. Neye mesela? Düşündü adam, bu yalnızlıkta bekleyen biçimsiz adam neye / nelere saplantılı biri olabilir diye. Epey düşündü ve acıyarak gördü ki her şeye daha önceden birileri saplanmıştı. Orijinal olmayacaktı hadise, herkes bir yerden yalnızlıktaki biçimsiz adamın saplantısını anımsayacaktı. Daha var olmamış, var olmak için ilk adımlarını atan biri hemencecik eskiyecekti, kapısını çalacaktı ölüm. Saplanmasın diye düşündü o da, sanatçı olmasın. Ressam olmasın. Topçu olsun. Ağaç olmasın.

Bu rahatsız edici çağrışımları bir kenara bırakıp, küçük bardağına yeniden votka koydu. İlk küçük bardak bitmişti demek. Evet, bir başkası ne olsun/nasıl olsun diye düşünürken, ilk küçük bardak bitmişti, içilmişti, hakkından gelinmişti.

İkinci küçük bardağın ilk yudumunda adam, adamın bir militan olabileceğini düşündü. Hızlı bir hayat; ustaca işlenmiş korkular, orijinal heyecanlar, bir de uzun boylu, uzun saçlı esmer bir kız... Adam ve esmer kız bir evde saklanmaktadırlar, sabaha karşı kapı çalar... Yok. Olmuyor. Bu da bayat sanki. Hem belki o saatte sevişiyor olurlar, duymazlar kapıyı. Ben yazıyor olsam da hikâyeyi, belki taşarlar yazdıklarımdan, kontrolden çıkarlar; dinlemezler beni. Hem militan birini yaratmak için çok ayrıntı lazım, ayrıntılar için okumak lazım... Uzun iş. Militan da olmasın bu yalnızlıkta bekleyen biçimsiz adam. Kızı da bırakayım gitsin. Gitti kız, bırakılınca.

Hızlı düşünüyor, hızlı içiyordu adam. Üçüncü kez küçük bardağına votka koydu. Yalnızlıkta bekleyen biçimsiz adamı ne yapa-

cağını bilemiyordu bir türlü. Tükenmek demekti bu; hem kendisi için hem yalnızlıkta bekleyen biçimsiz adam için. Kendi zihnine müdahale edemiyordu adam; bunu fark etti; evet her şey yazılmış, evet her şey yaşanmış, evet hepsi basılmış, evet hepsi satılmış ve evet hepsi okunmuştu. Farklı, değişik, tuhaf kimse kalmamıştı hikâyesi anlatılacak; herkese, her şeye alışılmıştı. Bunaldı. Sıkıldı. Terledi. Küçük bardağı dördüncü kez eline aldı... Ve votka koydu.

En acımasızı bu dördüncü bardak oldu; hemen kafasına dikti. Yazamamak gerçekten canını sıkmıştı. Başka hikâyeler için başka bir dünya, yeni hikâyeler için yeni bir dünya lazım diye düşündü. Peki, nereden bulacaktı bu yeni dünyayı? Onu da herhangi bir öyküsü gibi kendisi mi kuracaktı? Evet, elbette! Yeni bir dünya kurmak yeni bir öykü yazmaktan daha mühim bir konuydu / öyle olmalıydı. Gözleri bulanmaya başlamıştı ama yine de yalnızlıkta bekleyen biçimsiz adama baktı son kez. Votka ister miydi acaba? 'Votka?' dedi; yalnızlıkta bekleyen biçimsiz adam gerçekten çok kırılmıştı. Var olamayacaktı. Anlamıştı.

Tahmin edileceği üzere adam, yalnızlıkta bekleyen biçimsiz adamın öyküsünü yazmaktan vazgeçmişti; şimdi sadece adamlardan biri yalnızdı, diğeri yoktu. Yok olmuştu.

Bir adamı yazmayarak yok eden adam aslında vicdanını rahatlatmış, yalnızlıkta bekleyen bir biçimsizliği biçimlemeyerek bir çeşit iktidar olmaktan kaçınmıştı. Öyle düşünüyordu. Var edememek diye bir şey var olmuştu. Fakat yine de bütün korkaklar gibi 'bir yerde durduğunu' haykırmak istiyordu. Yazmadığına göre perdeleri açabilirdi. Perdeleri, ardından da yazı odasının camını açtı ve bağırdı:

"Tüm iktidar Sovyetlere! Bana yalnızca votka lütfen!"